

STAT

Page Denied

Next 1 Page(s) In Document Denied

SOCIALDEMOKRATISKE NOTER

Redaktionen sluttet 2. maj 1949

20. aarg.

Udgivet af Arbejderbevægelsens Informations-Central

Nr. 7

Trykt som manuskript

INDHOLD

<i>Spids: Grundloven fylder 100 aar</i>	467	Madsen, Flemming	543
<i>Arbejderbevægelsen</i>	520—526	Nielsen, Martin	543
<i>Fagbevægelsen:</i>		Nordisk interparlamentarisk møde ..	539
Arbejdernes Fællesorganisation	522	Nørlund, Ib	543
Beklædningsindustrien	523	Producerende, 28 pct. direkte	546
Bryggeriarbejderne	521	Rødby-Femern	542
DSF's generalforsamling	521	Skattekonference, tallene halveres ..	542
— medlemstal	523		
Eksklusion af søfyrbøderformanden ..	522	<i>Lovgivningsarbejdet</i>	470—491
Fagforeningspressen	524	Arbejderbeskyttelse	478
Faglige kongresser	521	Arbejderspørgsmaal	475
Feriemærker, nye	521	Apotekerafgift m. v.	474
Internationale arbejds-organisation ..	521	Biavl	472
Kommunisternes demonstration	522	Bornholm, amtskomm. fællesskab ..	481
Metalarbejdere, Centralorgan. af	521	Brigaden	476
Norge, samarbejdsudvalg	523	Brugsforeningsskat	471
Produktionsindekset	523	Byplaner m. v.	478
Russisk fagkongres	524	Børneværn	481
Sveriges L. O.	524	Ejendomsmæglere	478
Søfolkene	522	Femte-kolonner	477
Telefonstanden	521	Finansloven	487
		Fiskerierhvervet, laan	476
<i>Partiet:</i>		Folkebiblioteker	483
Bibliotek og arkiv	520	Folkehøjskoler og landbrugsskoler ..	484
Calum	521	Forbrugspriser	472
Nordisk samarbejde	520	Færøerne:	
<i>Ungdomsbevægelsen:</i>		Alders- og invaliderente	475
DSU's kongres	524	Ekspropriationer af grunde til	
<i>Forskelligt</i>	539—552	sygehuse	475
Atomhemmeligheden	544	Lærerlønninger	484
Brændselsfordelingen	544	Pengesedler	474
Curie, professor	544	Grundforbedringer	483
Danmarks lejerforbund	540	Grundstigningsskyld	485
5. juni	539	Husholdningsskoler m. v.	484
Folkeopstande overalt	542	Husmoderafløsning	471
Første maj	549	Indfødsret	481
Grundloven	539	Jordfordeling mellem landbrugs-	
Jensen, Richard	542	ejendomme	474
Jerntæppet, bag	546	Krigsforsikring af skibe og varer ..	481
Kommunisterne, servile over for		Kødkontrol	481
tysskerne	547	Landbrugsprodukter, udførsel af ..	480
Kvinde-sekretariat	545	Landbrugstraktorer	483
Lejerforbund, Danmarks	540	Lejeloven	479
Levestandarden i Moskva og Chicago ..	542	Lukkelov	470
Lyntogene	548	Maaler og vejere	472
		Menighedsraad	479
		Normeringslov	471
		Pensionister, privatbanernes	477

Prislov	472	Tjenestemandsdømstol	504
Privatbaner	482	Udvalgsarbejdet	503
Radiospredning	484	Valg, om nødvendigt	511
Retsplejen	475	Økonomisk politik	504
Skattelevne	472		
Skolebespisning	484	<i>Udlandet</i>	536—539
Skolevæsenet	479	Bulgarien	538
Smørrabat	477	Dimitrov	538
Sogneraadsformænd, pensionsret	477	Frankrig, politisk stabilitet	536
Spædbørnsudstyr	478	Frankrigs kommunister	539
Statsseminarium i København	477	»Fredsekongres	539
Sukkerfabrikernes udbytte	470	Grænseregulering Holland-Tyskland	537
Sygehusvæsenet	481	Græske socialistparti	536
Sønderjysk præstegaardsjord	481	Hollandske arbejderparti	537
Sønderjyllands militærinvalid	482	Irland	539
Tekstilrabat	477	Japan	539
Tillægsbevillingsloven	485	Kina	537
Tuberkuloseforsorgen	471	Kostov	538
Udførsel af frugt og grønsager	482	London, kommunevalg	538
Ulykkesforsikringsloven	482	New Foundland	538
Valgretsvalder til kommunale valg	471	Norge tilsluttet Atlantpagten	537
Willumsen-museum	474	Rumænien	539
		Sveriges forsvar	538
<i>Maanedens politiske debat</i>	491—520	— socialdemokrati	537
Atlantpagt	515	Tyskland, ny forfatning	537
Dagsordener	498	Ungarn, vestmagtnote til	538
Hjemmeværnet	518	Østrigs socialdemokrati	536
Hovedlinjer i dansk politik	502		
Konservativt repræsentantskabsmøde	519	<i>Økonomi og statistik</i>	527—536
Thorkil Kristensen, særstandpunkt	517	<i>Danmark:</i>	
Ministerstormen	507	Arbejdsløsheden ultimo marts 1949	532
Nationalbudgettet	516	Finansieringen af mejeri-rationali-	
Retsforbundet	516	seringen	531
Russisk protest	515	Gjødeler	531
Smaa jordlove	518	Handelsaftaler	533
Statssekretærer	503	Nationalbudgettet 1949	527
Storpolitisk debat	491	Statistiske oplysninger	534
Sydslesvig	499	<i>Udlandet:</i>	
Sydslesvig-aktivisterne	512	USA's økonomi	535

Ansvarhavende: *Sigv. Hellberg.*

Bog- og Papirhandelen »Fremad« . Dansk Andels Trykkeri . København

Grundloven fylder 100 aar.

Os forekommer folkestyret, folkets valgret og valgbarhed saa selvfølgelig, at vi er tilbøjelige til at studse, naar det bringes i erindring, at det kun er et hundrede aar, siden Danmark ophørte at være et af en enevældig konge styret land.

For aarhundreder siden *valgtes* kongen af folket; efterhaanden blev begrebet „folket“ begrænset til at være adelens og gejstlighedens spidser samt nogle faa repræsentanter for borgere og bønder, men der var dog stadig kongevalg. Indtil enevælden i 1661 tonede frem, gav al magten og æren og herligheden til den guddommelige majestæt, fastsatte arvefølgen fra fader til søn og lod folket om at indrette sig efter de regler, som den ophøjede majestæt udstedte. Denne tilstand varede i næsten 200 aar, fra 1661 til 1849. Først i sidstnævnte aar fik Danmark en fri forfatning.

Men der var da gaaet 60 aar, siden den franske revolution proklamerede menneskerettighederne, guillotinerede den sidste franske enevældige konge, oprettede republikken, startede et kejserdømme og satte Europa i en 25-aarig krigstilstand. Gaaet 60 aar, i hvilke andre troner rejstes og styrtedes, med revolutioner og krige og fredsslutninger. 60 aar, i løbet af hvilke den dansk-norsk-holstenske stat havde mistet Norge og var paa nippet til at miste Slesvig og Holsten. 60 aar, i hvilke kun den sidste lille snes havde bragt det danske folk en begyndende, en begrænset indflydelse paa offentlige anliggender. 60 aar, af hvilke de ca. 40 var hengaaet under een eneste dansk konge, Fr. 6., en enevældig konge, omend en mild monark. Hans efterfølger regerede kun faa aar og forstod, at nye tider var i anmarch, men først efter hans død i 1848 skete genembrudet, en grundlovgivende rigsforsamling blev nedsat, og i løbet af et aars tid gennemførtes opgaven: grundloven, den frie forfatning, blev udarbejdet, og den 5. juni 1849 underskrevs den af Fr. 7. Enevælden var ophørt. Folket overtog den lovgivende magt, medens den udøvende magt, regeringen, forblev hos kongen. Den dømmende magt blev lagt hos domstolene, og disses uafhængighed blev sikret i grundloven.

Et kort spand af tid, set med historiens øjne, er 100 aar, men for den nulevende generation synes alle de rettigheder, som grundloven gav, selvfølgelig. Vi tænker i det daglige næppe over, at det har været anderledes, og dog har vi endnu iblandt os enkelte personer, der blev født under enevælden.

Grundloven gav os ikke alene ret til at vælge den forsamling, som skal give og ændre landets love. Den gav os retssikkerheden, maaske det allerstørste klenodie i et samfund, hvor menneskers magtbegær, have-syge, hævnlyst og hensynsløshed ellers kunde indebære en daglig trusel mod liv og velfærd. Retsforhold og straffelove for forbrydelser har ganske vist altid hørt til det menneskelige samfund, men grundloven, den frie forfatning, udvidede retssikkerheden til ogsaa at gælde individets

politiske meninger og religiøse tro. Den garanterede ytringsfrihed, talefrihed, trykkefrihed, foreningsfrihed og forsamlingsfrihed.

Den frie forfatning betød gennembrudet af en ny tid, en omdannelse af tilvante samfundsformer, og de 100 aar, som er gaaet, har formet et helt nyt Danmark, ikke blot ved de tekniske nyskabelser, tiden i sig selv har bragt, men ogsaa et folkeligt nyt Danmark. Klaseskel er udjævnet, omend endnu ikke udslettet; det jævne folk, bonde og arbejder, er blevet jævnbrydige borgere i landet, fattigdom er reduceret, omend — ej heller den — endnu udslettet, levevilkårene er blevet uhyre forbedrede, oplysning og viden er øget, og følelsen af at være frie borgere ligger enhver i blodet. Som noget selvfølgelig!

Og dog. Lad os ikke glemme, at ogsaa den frie forfatning af 5. juni 1849 maatte undergaa forringelser (i 1866 efter den tysk-danske krig), at folkestyret gennem en snes aar maatte kæmpe paa livet for at hævde sig over for godsejerklassen og storkapitalen, som med støtte i kongemagtens rent juridiske beføjelser opretholdt ministerier, som ikke havde den folkevalgte forsamlings tillid, og at det først i 1901 sloges fast som en praksis, der hører forfatningen til, at landets regering skal vige, naar folketingets flertal forlanger det, eller udskrive valg og saa bøje sig for valgets udfald. Og først fra 1915 fik kvinderne samme borgerlige politiske rettigheder som mændene.

Det „selvfølgelig“ er altsaa slet ikke saa gammelt endda. Og der har stadig maattet kæmpes for det.

De fem onde aar fra april 40 til maj 45 lærte os, at det, der forekom os selvfølgelig, kunde trues paa den dødeligste maade. Vi lærte paa vore kroppe, at det var sandt, naar det var blevet paastaet, at der rundt om i Europas lande herskede tilstande, som spottede enhver retsbevidsthed, som truede frihed, velfærd og liv, tilstande, der bragte middelalderens værste forfalds- og torturperioder i erindring og kopierede dem. Og endnu i dag maa vi med gysen konstatere, at retsløshed og barbari, politisk og aandelig terror udfolder sig i adskillige lande og stater, endda i flere lande i folkets saa ofte misbrugte navn.

Maatte det mane os til at skønne paa den frihed og den tryghed, vor grundlov hjemler os. Maatte vi aldrig undlade at styrke og befæste frihedens og retssikkerhedens opretholdelse. Frihed for tanke og tale, for tro og overbevisning; ikke tøjlesløst, men under ansvar, at ikke friheden skal undergraves og mistes. Sikkerhed for velfærd, person og liv, sikkerhed mod gentagelse af den uhygge-periode, da lyden af en bil, som standse nede paa gaden, fik mennesker til at fare sammen i angst. Sikkerhed mod, at boligen krænkes gennem kolbestød og spark, til døren splintres, og røvere eller lydige profosser for voldsherredømmet tramper gennem vore stuer.

Skal friheden bestaa, maa retten være sikret.

Vor grundlov er ikke saadan, at den ikke kan blive bedre. Men den er for folkets frihed og dets menneskelige og personlige rettigheder et skjold og et væрге. Under menneskehedens lange vandring gennem aartusinderne, gennem nød og kamp, gennem trældom og lidelse, arbejde og byrder blev humanismens og frihedsidealets store gestalter menneskehedens velgørere, thi de aabnede folkets øjne for frihedens og rettens uerstattelige værdier. For *friheden* har mennesker maattet kæmpe altid. Lad os befæste og forsvare det af den, vi har vundet. *Retten* var stedse

en drøm og et maal. Ufuldkommen er retten maaske endnu i dag, men grundlaget for rettens fuldkommengørelse skabtes i de frie forfatninger.

Frihed og ret. Saa let at miste dem. Saa svært at genvinde dem. Endnu i dag sukker millioner mennesker under ufrihedens aag og retsløshedens svøbe. Folk, der for faa aar — eller maaneder — siden troede sig frie og retsbeskyttede, maa nu erfare, hvor let det er at miste, naar man ikke passer paa.

Lad da os skønne paa de goder, vi har i vor forfatnings friheds- og retsgarantier. Lad os, hvad disse begreber angaar, vogte os for at blive besnakket og beluret. Frihed er nu ikke baade dette og hint og noget tredje, men noget enkelt, ligetil. Det er saa enkelt, at vi egentlig alle føler i vore hjerter, hvad der er frihed og hvad ikke. Ligesom vi alle føler, *hvad* der er ret og hvad ikke.

Saa enkelt! Og dog er faren for, at frihedsbegrebet forplumres og retsbevidstheden sløves, bestandig tilstede. Som vi i de senere aar til overmaal har erfaret det.

Lad derfor 5. juni blive baade en mindedag og en paamindelsens dag. Mindet om friheden, der blev vundet. Paamindelsen om at leve vaagent og være saadan beredt, at friheden aldrig vristes folket af hænde. Hverken med magt eller med list!

LOVGIVNINGS-ARBEJDET

Sukkerfabrikernes udbytteudbetaling.

I slutningen af marts opstod der en uoverensstemmelse mellem de danske sukkerfabriker og handelsministeren om sukkerfabrikernes ret til udbetaling af udbytte. Paa grundlag af den aarlige koncession har sukkerfabrikerne siden 1942 kunnet udbetale 6 pct. i udbytte af overskudet paa den egentlige sukkerfabrikation og yderligere 1½ pct., som blev taget af overskudet af fabrikernes anden virksomhed, navnlig fremstilling af det saakaldte saftsukker. Koncessionens ordlyd har imidlertid hidtil været saaledes, at den samlede udbytteudbetaling reguleredes af udbyttebegrænsningsloven, og hvis denne lov bortfaldt eller blev ophævet, maatte udbyttet kun udbetales med højest 7½ pct. i alt. I denne rigsdagssamling er udbyttebegrænsningsloven imidlertid ændret saaledes, at den giver aktieselskaberne ret til ubegrænset udbytteudbetaling, saalænge man alene tager udbyttet af aarets overskud. Sukkerfabrikerne mente heretter at have ret til en udbyttebetaling efter disse regler, medens handelsministeren henholdt sig til de 7½ pct. som maksimum.

Da der i koncessionen findes en bestemmelse om, at uoverensstemmelser om dens fortolkning skal afgøres af en voldgiftsret, stod det klart, at spørgsmaalet for regnskabsaaret 1948—49 maatte afgøres af denne voldgiftsret, hvortil handelsministeren og sukkerfabrikerne hver udpeger en højesteretsdommer, medens formanden udpeges af præsidenten for Sø- og Handelsretten.

Hvad koncessionen for det kommende aar angaar, hævdede sukkerfabrikerne, at voldgiftsrettens kendelse maatte være afgørende, medens handelsministeren ønskede at fastholde de 7½ pct. Han var herved i overensstemmelse med en enstemmig udtalelse af Rigsdagens sukkerudvalg paa et møde midt i marts. Sukkerfabrikerne nægtede imidlertid at bøje sig herfor. Sagen indbragtes da paany for Rigsdagens sukkerudvalg paa flere møder i løbet af den 1. april. Her viste det sig nu, at Venstre og de Konservative støttede sukkerfabrikernes synspunkt — altsaa at lade voldgiftsrettens afgørelse være bestemmende for udbyttebetalingen ogsaa i det kommende aar. Et flertal i udvalget, bestaaende af Socialdemokrater, Retsforbundet og Radikale, samlede sig imidlertid om et fra radikal side fremsat ændringsforslag. Dette gik ud paa, at voldgiftsrettens kendelse vel skulde være afgørende, men for saa vidt den gav sukkerfabrikerne medhold, maatte udbyttet for det kommende regnskabsaar — 1949—50 — dog ikke overstige 8 pct. Paa et bestyrelsesmøde den 2. april bøjede sukkerfabrikerne sig under protest for dette forslag. De gjorde imidlertid gældende, at de herved blev stillet i en pariastillig i forhold til andre aktieselskaber, og at det for dem gjaldt om — ikke at udbetale høje udbytter, hvilket ikke var hensigten — men at hævde det princip, at de maatte have samme frihed med hensyn til udbytteudbetalingen som andre selskaber.

Lukkeloven.

Det tidligere omtalte forslag om lukkelovens forlængelse med de nu gældende lukketider i 1 aar til den 1. marts 1950 er vedtaget i Landstinget den 30. marts i Folketingets affattelse.

Husmoderafløsning.

Det i .Noter.s nr. 5 omtalte forslag til lov om husmoderafløsning er færdigbehandlet af Rigsdagen. I Folketingets udvalg opnaaedes enighed blandt et flertal, bestaaende af socialdemokrater, konservative og radikale, om nogle ændringer. De vigtigste er, at det i selve loven slaas fast, at husmoderafløsning kun kan opnaas, hvis der kan præsteres læge- eller jordemoderrekvisition, at hjælpen kun maa have midlertidig karakter, og at den skal gives paa grund af sygdom og rekonvalescens, herunder indtil 14 dage efter normal fødsel. Endvidere bestemmes, at der ikke skal oprettes særlige skoler til uddannelse af husmoderafløsere, men at uddannelsen af disse skal foregaa paa de godkendte husholdningsskoler. Endelig skal nævnes, at udgifterne til ordningen skal fordeles saaledes: Statsrefusion 50 pct.; af den anden halvdel skal opholdskommunen betale 6/10, medens 4/10 refunderes af den fælleskommunale udligningsfond. Venstre gik imod ordningen, idet de fandt fordelingen af udgifterne uheldig, ligesom de ønskede udgifterne til ordningen begrænset til at svare til 1 kr. pr. indbygger i den paagældende kommune. Dette forslag forkastedes, hvorefter ordningen vedtoges i Folketinget den 5. april. Venstre og Retsforbundet undlod at stemme. I Landstinget blev forslaget vedtaget i Folketingets affattelse den 8. april.

Tuberkuloseforsorgen.

Det i .Noter.s nr. 6 omtalte forslag vedrørende forsorgen i anledning af tuberkulose, leddegigt, kræft m. v. er gennemført med enkelte ændringer, der alene vedrører udgifternes fordeling. Udgifterne refunderes kommunerne med 3/10 af statskassen, 5/10 ydes som tilskud fra den fælleskommunale udligningsfond, medens opholdskommunen selv endelig afholder 2/10. Det saaledes ændrede forslag blev vedtaget enstemmigt i Folketinget den 1. og i Landstinget den 6. april.

Brugsforeningsskat til kommunerne.

Det i .Noter.s nr. 6 omtalte forslag om, at de kooperative selskaber skal svare skat til kommunerne efter regler, som svarer til de regler, der blev opnaaet enighed om ved skatteforliget, er vedtaget af Rigsdagen. De konservative stillede forslag om en udvidelse af denne beskatning. Dette forslag forkastedes, hvorefter regeringsforslaget blev vedtaget i Folketinget den 30. marts med tilslutning af Socialdemokratiet, Venstre, Konservative og Radikale, medens Kommunisten og Retsforbundet stemte imod. I Landstinget blev forslaget vedtaget den 31. marts.

Valgretsaldere til kommunale valg.

Som et led i det foreløbige forlig om forfatningsændringer mellem samtlige partier undtagen Kommunisten blev valgretsaldere til kommunale valg fastsat til 23 aar. Ved 2. behandling i Folketinget den 5. april stemte Kommunisten og den radikale *Skytte* imod ændringsforslaget herom. Ved 3. behandling den 6. april stemte samtlige partier for endelig vedtagelse af 23 aars valgretsaldere. I Landstinget skete vedtagelsen den 8. april.

Normeringsloven.

Det i .Noter.s nr. 6 omtalte forslag til normeringslov for finansåret 1949—50 er med en række ændringer, der var opnaaet enighed om, gennemført i Folketinget. En af ændringerne gaar, som omtalt i nr. 6, ud paa en regulering af tjenestemændenes stedstillæg. Som kendt fra dagspressen er der under Undervisningsministeriet oprettet en særlig overgangsstilling til den omstridte undervisningsinspektør *Kaalund Jørgensen*. Forslag om denne stilling var med i normeringslovsforslaget, hvilket

foranledigede kommunisterne til at hævde, at de ikke ønskede at stemme for loven. Samtlige andre partier gav tilslutning til loven og til ændringerne. Vedtagelsen skete i Folketinget den 29. og i Landstinget den 31. marts.

Maaleres og vejeres indtægtsforhold.

Det tidligere omtalte forslag om forbedring af de autoriserede maaleeres og vejeres indtægtsforhold er vedtaget i Landstingets affattelse i Folketinget den 1. april. Alle gav tilslutning til forslaget.

Forbrugerpriserne paa brød, mælk og flæsk.

Det i „Noter.s nr. 6 omtalte forslag om forlængelse af ordningen om statstilskud til forbrugerpriserne paa brød, mælk og flæsk er som et led i forliget om skattelovgivningen gennemført i Rigsdagen. Forslaget gaar som nævnt ud paa at forlænge den nugældende tilskudsordning indtil den 15. november. Ordningen koster for 1 aar ca. 200 mill. kr. Ved afstemningen undlod Retsforbundet at stemme, medens samtlige andre partier gav tilslutning. Vedtagelsen skete i Folketinget den 30. og i Landstinget den 31. marts.

Biavlens fremme.

Det i „Noter.s nr. 6 omtalte forslag til lov om bekæmpelse af smitsomme sygdomme hos bier og om foranstaltninger til biavlens fremme er med en enkelt redaktionel ændring og med tilslutning fra samtlige partier vedtaget i Folketinget den 31. marts og i Landstinget den 6. april.

Prisloven.

Det i „Noter.s nr. 6 omtalte forslag til forlængelse af prisloven er gennemført. Som nævnt var det af handelsminister J. O. Krag fremsatte forslag i overensstemmelse med et forslag, som den paa konservativ foranledning nedsatte afviklingskommission havde udarbejdet. Folketinget fulgte ikke dette forslag, men gennemførte ændringer, som dog maa siges at være mere af redaktionel end af praktisk karakter. Det er efter ændringsforslagernes vedtagelse stadig bestemt, at „urimelige priser, avancer og forretningsbetingelser er forbudt. Endvidere er det bestemt, at „ved afgørelse af, om en pris er urimelig, vil hensynet være at tage til omkostningerne ved indkøb eller genindkøb, fremstilling, hjemtagelse, forhandling og transport af samme eller beslægtet vare i virksomheder, der arbejder med efter forholdene tidssvarende materiale og som drives paa normal teknisk og kommerciel hensigtsmæssig maade. Endvidere er det stadig bestemt, at priskontrolraadet i henhold til § 13 kan fastsætte maksimalpriser. Ved afstemningen om ændringsforslagene vedtoges disse med 93 stemmer mod 6 (kommunisterne). Ved 3. behandling den 29. marts, hvor der stemtes om den samlede lov efter gennemførelse af ændringerne stemte Retsforbundet imod, medens kommunisterne undlod at stemme. Landstinget vedtog forslaget i Folketingets affattelse den 30. marts.

Skattelovene.

Som kort omtalt i sidste nr. af „Socialdemokratiske Noter. opnaaedes der mellem partierne i slutningen af marts enighed om et skatteforlig, omfattende de forelagte skattelove, nemlig forslag til lov om indkomstskat og formueskat til staten, forslaget om forbrugsafgifterne og de to forslag om toldafgifterne. Det er ikke her muligt at gaa i enkeltheder med de mange ændringer, men hovedtræk kan fremhæves. Toldafgifterne blev forlænget uændret. For forbrugsafgifternes vedkommende blev afgiften paa pelsvarer ophævet, medens, som foreslaaet af finansministeren, afgiften paa guld, sølv og ure blev nedsat fra 15 til 10 pct.

Som erindret fra 1. behandling gik de borgerlige partier ind for en lempelse for mellemindkomsterne og imod forhøjelse for de større indkomster. Forliget giver det resultat for den direkte skats vedkommende, at der gives lettelser som foreslaaet for indtægter indtil ansat indkomst af 8000 kr., lidt større lettelser end foreslaaet for ansatte indkomster mellem 8000 og 12 000 kr.; endvidere lettelse for indtægter mellem 12.000 og 20.000 kr., medens den tænkte forhøjelse paa 7 mill. kr. paa indkomster over 27.000 kr. nu kun bliver paa 4 mill. kr. Endvidere vedtoges det, at den mellemkommunale skat for alle nedsættes med 15 pct. Det vedtagne forslags sociale karakter fremgaar klart, hvis den samlede nedsættelse (altsaa baade statsskatten og den fælleskommunale skat) opgøres under eet. Det viser sig da, at

indtægter under	12.000 kr.	faar en samlet nedsættelse paa	132 mill.
— mell. 12—20.000	- - -	—	17 —
— over 20.000	- - -	—	3 —
			ialt 152 mill.

Altsaa, de 5/6 af den samlede lempelse kommer dem til gode med indtægter indtil 12 000 kr.

Denne linie i forslaget træder maaske endnu stærkere frem, hvis der nævnes nogle tal paa den procentvise nedsættelse for forskellige indtægtsgupper. Tager vi eksempelvis en gift skatteyder i København med 2 børn, bliver nedsættelsen for ham af:

Ansæt indkomst kr.	Hertil svarende samlet indkomst kr.	Indkomstskat til staten og den fælleskommunale udligningsfond		Procentvis nedsættelse pct.
		1948/49 ¹⁾ kr.	1949/50 kr.	
3.000	ca. 3.300	20	14	30,0
4.000	- 4.600	80	56	30,0
5.000	- 5.800	196	106	45,9
6.000	- 7.100	342	227	33,6
7.000	- 8.400	548	407	25,7
8.000	- 9.700	765	604	21,0
10.000	- 12.500	1.273	1.027	19,3
12.000	- 15.200	1.758	1.526	13,2
20.000	- 26.700	4.286	3.948	7,9
50.000	- 75.000	17.328	17.199	0,7
200.000	- 343.000	102.631	102.526	0,1
1000.000	- 1.922.000	659.631	648.845	1,6

¹⁾ Tillægsindkomstskatten til staten medregnet.

Et konservativt forslag om skærpelse af skat paa kooperative virksomheder blev forkastet. Det samme gjorde et forslag fra kommunisterne om, at arbejdsløse skulde fritages for skattebetaling i en til en ledighedsperiode svarende periode, for saa vidt denne strakte sig udover et tidsrum af 30 dage. Forslaget blev forkastet med den begrundelse, at det skattemæssigt ikke er afgørende paa hvor kort eller lang tid, en indkomst er tjent, men at indkomsten beskattes. Venstremanden *Thorkil Kristensen* indtog et særstandpunkt, idet han hævdede, at det er uforsvarligt at formindske statens overskud ved skattelettelse i den nuværende situation og derved forøge købekraften, idet hensynet til genopbygningen stadig kræver en forbrugsbegrænsende politik.

Ved forslagenes 3. behandling i Folketinget den 30. marts blev stats-skatteforslaget vedtaget med alle stemmer, idet dog kommunisterne und-

lod at stemme. Da forslagene kom til behandling i Landstinget, skete der det interessante, at kommunisten *Chr. Nielsen* udtalte sin glæde over det fremskridt, som forslaget om nedsættelse af statsskatten var udtryk for. Finansministeren bemærkede sig denne udtalelse, idet han mindede om, at *Chr. Nielsens* partifælle i Folketinget, *Alfred Jensen*, havde karakteriseret forslaget som „et folkefjendsk forslag“.

Ved afstemningen om forbrugsafgifterne stemte kommunister imod, mens Retsforbundet undlod at stemme. Begge de nævnte partier stemte imod de midlertidige toldafgifter, mens kun Retsforbundet stemte imod ændringerne i toldloven. Vedtagelsen skete i Landstinget den 31. marts.

Jordfordeling mellem landbrugsejendomme.

Det i „Noter“s nr. 6 omtalte forslag til lov om jordfordeling mellem landbrugsejendomme blev ændret i Folketinget. Ændringen gaar ud paa, at jordfordelingskommissionens omraade kan omfatte een eller flere amtsraadskredse eller, naar det skønnes hensigtsmæssigt, kan en amtsraadskreds deles. Samtidig ændredes kommissionens sammensætning, idet det blev vedtaget, at kommissionen skal bestaa af 3 medlemmer. Formanden indstilles af statens jordlovsudvalg og de 2 øvrige medlemmer af henholdsvis De samvirkende Landboforeninger og De samvirkende Husmandsforeninger i de paagældende landsdele. I de tilfælde, hvor der maa afsiges kendelse, fordi der ikke har kunnet opnaas en frivillig ordning, skal den af jordlovsudvalget indstillede formand erstattes med en af Landbrugsministeriet beskikket underretsdommer. Samtidig skal kommissionen suppleres med 1 medlem, der repræsenterer pengeinstitutionerne.

Det saaledes ændrede forslag blev vedtaget i Folketinget den 1. og i Landstinget den 8. april med tilslutning fra samtlige partier.

Apotekerafgift og tilskud fra apotekerfonden.

De to i „Noter“s nr. 6 omtalte forslag om henholdsvis apotekerafgift og tilskud fra apotekerfonden samt om apotekervæsenet er uændret vedtaget. Som nævnt tidligere gik Venstre og Konservative imod afgiftsforslagets bestemmelse om, at afgiften skulde svares af *bruttoomsætningen* i stedet for som tidligere af *nettoomsætningen*, fordi man her saa det første forsøg paa at faa ophævet retten til at trække forrige aars betalte skat fra. Samtidig ønskede Venstre afgiften svaret efter en anden skala end den af ministeren foreslaaede. Ændringsforslaget forkastedes. Ved 3. behandling i Folketinget den 5. april stemte alle partier for forslaget om apotekervæsenet, medens Konservative stemte imod og Venstre undlod at stemme ved afstemningen om apotekerafgift. Landstinget vedtog forslaget den 8. april.

Færgerne: Pengesedler.

Det i „Noter“s nr. 6 omtalte forslag om at indføre særlige pengesedler paa Færgerne er vedtaget uændret i Folketinget den 6. og i Landstinget den 8. april med tilslutning fra alle partier.

Willumsen-museum i København.

Undervisningsminister *Hartvig Frisch* fremsatte i Folketinget den 18. marts forslag til lov om statstilskud til oprettelse og drift af et *J. F. Willumsen-museum i København*. Som det er kendt, har maleren og billedhuggeren *J. F. Willumsen* skænket en del af sin kunstsamling samt en privat samling til den danske stat eller Københavns kommune, saafremt man vilde opføre et selvstændigt museum. Staten og Københavns kommune besluttede sig til i fællesskab at modtage gaven paa de opstillede betingelser. Det fremsatte forslag gaar ud paa at yde et statstilskud, svarende til halvdelen af de med erhvervelse af en grund med paastaaende

bygning forbundne udgifter for museet, samt at der til driften svares et årligt tilskud, svarende til 40 pct. af driftsudgifterne. Forslaget blev vedtaget i begge Rigsdagens ting. Da sagen i høj grad skilte partierne, skal vi opgive tallene for afstemningen: Ved afstemningen i Folketinget den 31. marts stemte 109 for forslaget, 7 imod, medens 2 undlod at stemme. Ved afstemningen i Landstinget den 6. april stemte 48 for forslaget, 8 imod, medens 12 undlod at stemme.

Færøerne: Alders- og invaliderente.

Det tidligere omtalte forslag om å jour-føring af reglerne om udbetaling af alders- og invaliderente paa Færøerne til de danske regler er vedtaget uændret. Folketinget vedtog forslaget den 29. og Landstinget den 30. marts. Alle partier gav tilslutning.

Retsplejen.

Justitsminister *Busch-Jensen* fremsatte i Folketinget den 21. marts forslag til lov om ændring i lov om rettens pleje af 11. april 1916. Forslaget gaar ud paa at udvide antallet af dommere i Østre landsret med 3 og i Vestre landsret med 2, saaledes at man har det til iværksættelse af 8 afdelinger fornødne antal, nemlig 24 dommere i Østre landsret og i Vestre landsret 5 afdelinger med 15 dommere. Samtidig foreslaas forhøjet den godtgørelse, der tilkommer nævningene. Godtgørelsen sættes til 16 kr. for hver dag og 16 kr. for hver nat, de i anledning af nævningehvervet maa være borte fra hjemmet. Vidnegodtgørelsen foreslaas ansat til 4 kr. for indtil 4 timer og derudover et tillæg af 2 kr. for hver paabegyndt periode af 2 timer. Samtidig foreslaas befordringsgodtgørelsen reguleret. De nævnte ændringer er allerede gennemført ved tekstanmærkninger paa finansloven, men reglerne flyttes nu over i den lov, hvor de hører til. I Folketinget foreslog Kommunerne ved ændringsforslag, at vidnegodtgørelsen sættes op til 10 kr. for første periode indtil 4 timer og 5 kr. for de efterfølgende 2 timer. Justitsministeren afviste ændringsforslaget. Han kunde godt se, at der var et problem, der burde løses, men han vilde have lejlighed til at tage hele spørgsmaalet op til en samlet løsning, fordi en forhøjelse af vidnegodtgørelsen i høj grad kunde virke fordyrende og blive en belastning for den, som tabte en sag. Han vilde derfor tage hele problemet op til en samlet overvejelse. Det kommunistiske ændringsforslag forkastedes. Derefter vedtoges selve forslaget enstemmigt i Folketinget den 31. marts og i Landstinget den 7. april.

Færøerne: Ekspropriationer af grunde til sygehuse.

Statsminister *Hedtoft* fremsatte i Folketinget den 21. marts forslag til lov om bemyndigelse for Færøernes landsstyre til ekspropriation af grunde til anlæg af sygehuse i Tveraa og Thorshavn. Der arbejdes stærkt med tanken om bygningsmæssige ændringer af sygehuse i Tveraa og Thorshavn. Det færøske lagting finder det derfor nødvendigt, at der skaffes mulighed for, eventuelt ved ekspropriation, at skaffe nødvendige grunde til udvidelse. Forslaget tilsigter at give Lagtinget den ønskede bemyndigelse. Forslaget blev enstemmigt vedtaget i Folketinget den 1. og i Landstinget den 6. april.

Arbejdsspørgsmaal.

Det radikale Venstre fremsatte i Folketinget den 21. marts to forslag, der berører arbejdsproblemerne, nemlig forslag til lov om visse arbejdsspørgsmaal og forslag om nedsættelse af en kommission til undersøgelse af forholdet mellem faglærtes og ufaglærtes arbejdsomraader. Det første forslag gaar ud paa at tilsiikre arbejdere, som har arbejdet paa en virksomhed i 1 aar, 2 ugers opsigelsesvarsel. Efter 2, 3, 4 og 5 aars beskæftigelse

skal opsigelsesvarslet være henholdsvis 4, 7, 10 og 13 uger. En arbejder, der har arbejdet paa samme virksomhed i 2 aar, skal afgive 2 ugers varsel. I samme forslag foreslaas, at arbejdere, der er uden beskæftigelse, og som følge af alder, invaliditet, sygdom eller andre aarsager har mistet en del af arbejdsevnen, skal kunne træffe aftale om en løn, der svarer til deres arbejdsindsats. Arbejderes og arbejdsgiveres organisationer skal træffe aftaler, der tager sigte herpaa, og kan der ikke opnaas enighed, skal sagen henvises til voldgift.

Det andet forslag tilsigter nedsættelse af en kommission med repræsentanter fra arbejderes og arbejdsgiveres faglige organisationer samt særlige sagkyndige. Kommissionen, der skal afgive sin betænkning i løbet af 6 maaneder, skal efter forslaget undersøge, i hvilken udstrækning den gældende sædvanemæssige og aftalemæssige opdeling af arbejdsomraader medfører en begrænsning i de ufaglærtes adgang til arbejde, som ikke kræver anvendelse af faglært arbejdskraft. Endvidere skal kommissionen undersøge, om de ufaglærte i højere grad kan søge beskæftigelse, hvor faglærte tidligere var beskæftigede, eventuelt efter en passende tilvænningsstid.

De to nævnte forslag blev fremsat saa sent, at de ikke naaede at komme til 1. behandling. Man kender derfor ikke partiernes stilling til problemerne. Som vejledning kan nævnes, at der for en række fagomraader forlængst er truffet aftale om, at ufaglærte arbejdere kan rykke ind, hvor faglærte tidligere var beskæftiget, ligesom der er skaffet mulighed for omskoling eller hurtig oplæring. Samtidig kan nævnes, at spørgsmaalet om opsigelse formentlig vil være et af de problemer, som det mellem De samvirkende Fagforbund og Arbejdsgiverforeningen nedsatte fællesudvalg vil beskæftige sig med.

Brigaden i Tyskland.

Forsvarsminister *Rasmus Hansen* fremsatte i Folketinget den 23. marts forslag til lov om forlængelse af den ved lov nr. 241 af 4. juni 1947 givne bemyndigelse til at foretage de for afsendelse og opretholdelse af en dansk besættelsesstyrke til udlandet fornødne foranstaltninger. Sagen om, hvorvidt den danske brigade skulle hjemkaldes efter udløbet af den første 2 aars-periode, er afgjort i det udenrigspolitiske nævn. Efter forhandling mellem England og Danmark og med tilslutning fra et flertal i det udenrigspolitiske nævn er det besluttet at forlænge overenskomsten i 2 aar indtil 15. maj 1951, dog saaledes, at brigaden efterhaanden gradvis reduceres. Forslagets fremsættelse er nødvendiggjort, fordi Rigsdagen naturligvis ved lov skal konfirmere aftalen mellem England og Danmark og skal godkende det udenrigspolitiske nævns stilling.

I Folketinget oplyste forsvarsministeren, at udgifterne til brigaden i finansåret 1949—50 bliver 20 mill. kr. I det følgende aar bliver udgifterne 16,5 mill. kr., og endelig kan de i finansåret 1951—52 reduceres til 13,5 mill. kr. I det sidste beløb er indberegnat 5. rate paa køb og leje af vaaben, som dermed bliver vor ejendom.

Forslaget blev vedtaget i Folketinget den 1. april. Socialdemokrater, Venstre og Konservative stemte for forslaget, Radikale, Kommuniste og Retsforbundet imod, medens *Tholstrup*, Retsforbundet, undlod at stemme. I Landstinget blev forslaget vedtaget den 6. april, her stemte Radikale og Kommuniste imod.

Laan til fremme af fiskerierhvervet.

Det i *Noter*s nr. 5 nærmere omtalte forslag om mulighed for statslaan til danske virksomheder, der beskæftiger sig med opbevaring af og handel med dansk fisk og fiskeprodukter, er vedtaget uændret i Folketinget den 30. marts. Kun Retsforbundet gik imod.

Statsseminariet i København.

Forslag til lov om oprettelse af et statsseminarium i København, hvis vedtagelse i Landstinget vi tidligere har omtalt, er nu ogsaa vedtaget i Folketinget. Det skete med alle stemmer den 30. marts.

Pensionsret til sogneraadsformænd.

Det i „Noter.s nr. 4 omtalte forslag, hvorefter det skal være muligt paa nærmere fastsatte betingelser at bevilge sogneraadsformænd pension, er vedtaget. Allerede ved Landstingets behandling af sagen havde indenrigsministeriet oplyst, at der arbejdes med spørgsmaalet om at udbetale sogneraadsmedlemmer erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, og at man var langt inde i realitetsforhandlinger om problemet med sogneraadsforeningerne. Paa trods heraf stillede Kommunisterne i Folketinget ændringsforslag om, at der straks skulde kunne udbetales sogneraadsmedlemmer vederlag. Partierne gav tilslutning til, at de af indenrigsministeren omtalte forhandlinger burde føres til ende, hvorfor Kommunisternes ændringsforslag forkastedes. Forslaget blev derefter vedtaget i Landstinget den 23. marts og i Folketinget den 1. april. Kun Kommunisterne stemte imod.

Privatbanernes pensionister.

Det tidligere omtalte, af de Konservative stillede forslag om at søge bevilling til de nødvendige udgifter i forbindelse med en revision af de pensioner, der udbetales til funktionærer ved privatbanerne, der er afskediget med pension efter de forud for 1. april 1946 gældende regler, er færdigbehandlet. Udvalget har afgivet en betænkning, hvori man gør opmærksom paa, at ministeren for offentlige arbejder har givet løfte om at ville søge finansudvalget om tilslutning til, at der ydes de før 1. april 1946 pensionerede privatbanefunktionærer samme pension, som er tillagt statsbanernes pensionister efter loven af 21. december 1946. En ordning paa dette grundlag vil medføre en årlig udgift paa ca. ½ million kroner. Ved at ydelsen faar tilbagevirkende kraft fra 1. april 1946 vil der yderligere medgaa ca. 1½ mill. kr. som en eengangsudgift. Efter at ministeren har givet det omtalte løfte, har udvalget betragtet sit arbejde som afsluttet.

Femte kolonne-virksomhed.

Det i „Noter.s nr. 3 omtalte, at de Konservative stillede forslag om revision af straffeloven med henblik paa femte kolonnevirksomhed er færdigbehandlet. Som nævnt oplyste justitsministeren ved forslagens behandling, at der forlængst var nedsat et juridisk udvalg, der arbejdede med problemet. I udvalget angaaende det konservative forslag opnaaedes der enighed om, at Folketinget skulde nedsætte et udvalg, der skulde træde i forbindelse med det juridiske udvalg. Forslaget herom blev vedtaget i Folketinget den 5. april.

Tekstilrabatordningen.

Handelsministeren har søgt og faaet finansudvalgets tilslutning til, at tekstilrabatkortordningen for mindrebedrøvedes børn forlænges for april kvartal 1949. Der ydes en rabat paa 5 kr. pr. barn, hvilket vil medføre en udgift for april kvartal paa 4, 6 mill. kr.

Smørrabatordningen for børn.

Handelsministeren har søgt og faaet finansudvalgets tilslutning til, at der ogsaa for april kvartal 1949 udleveres smørrabatkort til børn, svarende til et beløb af 6,50 kr. pr. barn, hvilket for april kvartal vil medføre en udgift paa 7,5 mill. kr.

Spædbørnsudstyr.

Gennem nogle aar har der været givet statstilskud, saaledes at et standardiseret spædbørnsudstyr har kunnet holdes nede i en rimelig pris, i øjeblikket 68,10 kr. Handelsministeren har faaet finansudvalgets tilslutning til, at ordningen fortsættes i finansåret 1949—50. Udgiften hertil er anslaaet til 1.050.000 kr. Handelsministeren har gjort opmærksom paa, at man under hensyn til, at trikotagevarer i almindelighed er undtaget fra tekstilrabatordningen, vil ændre rabatordningen for spædbørnsudstyr, og at man agter at give det fulde spædbørnsudstyr (A-udstyr) til alle mødre, uanset om disse i forvejen har børn under 3 aar. I saa fald har de hidtil kun kunnet faa et begrænset udstyr (B-udstyr).

Arbejderbeskyttelse.

Det i sidst nr. af »Noter« omtalte forslag til ny arbejderbeskyttelseslov kom til 1. behandling den 1. april. Samtlige partier gav principielt tilslutning til, at en ny arbejderbeskyttelseslov var nødvendig; dog var baade Venstre og Konservative betænkelige ved, at loven principielt skulde omfatte beskæftigelse af enhver art. Bl. a. nævnte de deres betænkelighed ved at drage landbruget ind under loven, ligesom de var modstandere af, at loven beskæftigede sig med arbejdstidsproblemerne (natarbejde og søndagsarbejde). Forslaget sendtes derefter i udvalg, der valgte folketingsmand *Einer-Jensen* til formand.

Byplaner og bymæssige bebyggelser.

De tidligere omtalte, af boligminister *Kjærbo* forelagte to forslag om byplaner og om bymæssige bebyggelser er færdigbehandlede af Rigsdagen. Forslagene gik kort ud paa, at der i byernes omegn skulde være en saakaldt inderzone til byggeri og en yderzone udelukkende som aabne arealer mellem de bebyggede omraader. I udvalget er der med ministerens tilslutning opnaaet enighed om en række ændringer, hvoraf skal nævnes forslaget om, at der ogsaa udlægges en mellemzone, der kan udlægges til haver med senere bebyggelse af visse grunde for øje, men saaledes, at arealerne i planens gyldighedsperiode friholdes for bymæssig bebyggelse.

I erkendelse af, at der er tale om en lovgivning for et helt nyt omraade, der griber meget stærkt ind i saavel kommunens forhold som i de enkelte grundejeres interesser, skal der vælges et rigsdagsudvalg, der skal følge udviklingen, og som ministeren skal forhandle med om videregaaende spørgsmaal. Eventuelt kan udvalget træffe beslutning om, at en sag skal forelægges for Rigsdagen til gennemførelse ved særlig lov. Medens byplaner tidligere skulde godkendes af ministeren, henvises de nu til et byplannævn, der vælges af de kommunale organisationer. Loven skal forelægges til revision om 5 aar.

De saaledes ændrede forslag blev vedtaget i Folketinget den 6. og i Landstinget den 8. april. Samtlige partier undtagen Kommunisterne gav tilslutning. Kommunisterne undlod at stemme.

Ejendomsmæglere.

Det tidligere omtalte forslag om ejendomsmæglere er færdigbehandlet af Rigsdagen. Der har ikke i udvalget kunnet opnaas enighed om, at en prøve for ejendomsmæglere gøres obligatorisk. Derimod opnaaedes der enighed om, at retten til at udøve erhvervsmæssig virksomhed som mellemmand ved køb og salg af fast ejendom fremtidig gøres betinget af, at den paagældende løser næringsbrev og har ført en retscaffen vandel. Dog er der vedtaget en overgangsbestemmelse om, at personer, der i de sidste 5 aar har været ejendomsmæglere, uden at deres forhold har givet anledning til klage, kan fortsætte virksomheden. Der er endvidere opnaaet enighed om, at betegnelsen »statseksamineret ejendomsmægler« forbeholdes.

des personer, der har bestaaet en prøve for en af handelsministeren nedsat kommission.

Forslaget blev vedtaget i Folketinget den 31. marts og i Landstinget den 7. april med tilslutning fra alle partier.

Menighedsraad.

Det tidligere omtalte forslag om ændringer i lov om menighedsraad blev vedtaget i Folketingets affattelse i Landstinget den 7. april. De konservative stemte imod.

Skolevæsenets styrelse og tilsyn.

Det tidligere omtalte forslag om det kommunale skolevæsenes styrelse og tilsyn er færdigbehandlet af Rigsdagen. I et langvarigt udvalgsarbejde, hvor mange problemer har været drøftet, opnaaedes der flertal for ændringer i reglerne for nedsættelse af skolenævn. Efter ministerens oprindelige forslag var det overladt til kommunalbestyrelsen at afgøre, om tilsyn med og styrelse af kommunernes skoler skulde varetages enten af en skolekommission for hele kommunen eller af en saadan kommission i forbindelse med et skolenævn for hver enkelt skole. Efter ændringerne i udvalget er det nu ordnet saaledes, at kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om, hvorvidt der skal være skolenævn. Hvis kommunalbestyrelsen gaar imod oprettelse af nævn, kan 10 personer, der har forældremyndigheder over mindst 10 børn (i skoler med over 100 børn dog mindst 25 personer) forlange, at der i den paagældende skolekreds afholdes forældreafstemning om spørgsmaalet. Hvis over halvdelen stemmer for skolenævn, skal et saadant oprettes. I forhold til det tidligere kendte forældreråd for skolenævnene videregaaende beføjelse med hensyn til lærere, undervisningsplan og undervisningsmateriale, saaledes at ønsket om at give forældrene større ansvar og meddelagtighed i skolernes virksomhed her er imødekommet. Endvidere kan nævnes, at præsternes tilsyn med religionsundervisningen i skolerne er ophævet, idet der er indsat en bestemmelse om, at præsterne kan *overvære* undervisningen. Ved 1. behandling af forslaget blev denne sidste bestemmelse stærkt kritiseret bl. a. af den konservative pastor Thyge Jacobsen, der karakteriserede den som „degenes sejr over præsterne“. Han mente ikke, at præsterne i særlig stor udstrækning vilde gøre brug af deres ret til at overvære undervisningen, naar de ingen indflydelse havde paa, hvordan den blev drevet.

Kommunisterne stillede ved 2. behandling forslag om, at skolenævn skulde være obligatorisk ved samtlige skoler. Dette ændringsforslag forkastedes, hvorefter forslaget som helhed blev vedtaget i Folketinget den 6. april og i Landstinget den 8. april med tilslutning fra samtlige partier.

Lejelov — boliganvisning.

Det tidligere omtalte forslag om lejeloven, som boligminister Kjærboel fremsatte, har ikke kunnet færdigbehandles i udvalget, inden Rigsdagen tog ferie. I stedet for stillede udvalget som ændringsforslag forslag om, at det store forslags kapitler om boliganvisningen bliver taget ud af forslaget og med enkelte ændringer gennemført som særlig lov, medens den „gamle“ lejelov bliver forlænget midlertidigt, indtil det store forslag kan gøres færdigt. Dog gennemførtes der i denne lov en enkelt ændring.

De afgørende ændringer i boliganvisningsloven er, at hovedstadsområdet, hvori indgaar København, Frederiksberg og Gentofte kommuner samt Lyngby-Taarbæk, Søllerød, Gladsaxe, Herlev, Rødovre, Hvidovre og Taarnby kommuner, skal betragtes som eet boligomraade i boliganvisningslovens forstand, hvilke vil sige, at opholdsbestemmelse i en af de nævnte kommuner gælder som opholdsbestemmelse i hver af de andre kommuner. Samtidig er gennemført en lempelse, forsaavidt angaar udlej-

ning af lejligheder i 2-families huse. Sagen er den, at mange bygherrer, der opfører mindre huse til eget brug, ofte har afstaaet fra at indrette en ekstra lejlighed, naar denne ikke kunde stilles til raadighed for nære slægtninge, hvorved samfundet har tabt en bolig. Det er nu bestemt, at hvor saadan lejlighed indrettes, kan denne udlejes til slægtninge i op- og nedadgaaende linje (børn og forældre). Endelig skal nævnes en lempelse for for tjenestemændene. Det er nu bestemt, at hvis en tjenestemand eller hans enke fratræder en tjenestebolig, og der ikke kan skaffes dem lejlighed i den kommune, hvor de hidtil har boet, vil de have ret til at blive betragtet som lovligt lejesøgende i en anden kommune og skal som saadan godkendes af boligmyndighederne, hvis de kan skaffe sig en lejlighed.

Der er i lejeloven gennemført 2 ændringer af stor vigtighed. Den ene gaar ud paa, at der i ejendomme, hvor der kun er indrettet 2 lejligheder, hvoraf ejeren bebor den ene, gives adgang til at opsiges lejerens uanset det tidligere forbud mod opsigelse. Denne bestemmelse skyldes, at i mange tilfælde er forholdet mellem ejeren og lejerens i saadanne huse blevet saa spændt, at det ikke vil være urimeligt at give ejeren en adgang til at skifte lejer. Opsigelsen skal dog i hvert enkelt tilfælde godkendes af kommunalbestyrelsen eller boligudvalget, og den kan kun godkendes, naar den paagældende ejer forpligter sig til igen at udleje lejligheden til lejere, som kan godkendes af boligmyndighederne. I praksis vil der altsaa her kunne ske en udveksling af lejere, hvor forholdet er blevet for spændt. Den anden ændring gaar ud paa at hindre lejeforhøjelser for de boliger, der er underkastet bestemmelsen om opsigelse ved udløbet af en 3-aars periode, nemlig i det boligomraade, der først er udlejet efter den 1. september 1939. Det bestemmes, at opsigelser, der maatte være fremsat, tidligst kan faa virkning fra 1. april 1950. Endvidere er bestemt, at opsigelser, der er afgivet inden lovforslagets ikrafttræden, bliver uden virkning, saafremt lejeren inden 2 uger efter lovens ikrafttræden (1. april) over for udlejerens fremsætter skriftligt krav om lejemaalets fortsættelse.

Endelig skal det nævnes, at ministeren er gaaet ind paa at nedsætte et udvalg med den opgave inden næste rigsdagssamlings begyndelse at udarbejde udkast til en normalkontrakt.

Kommunisterne stemte imod ændringsforslaget om opsigelsesret i huse med 2 lejligheder; ellers blev baade boliganvisningslovens og lejelovens forlængelse med ændringer vedtaget i Folketinget den 29. og i Landstinget den 30. marts med tilslutning fra samtlige partier.

Udførsel af landbrugsprodukter.

Det tidligere omtalte forslag om forlængelse af lov om udførsel af landbrugsprodukter — loven hvorefter landbrugets forskellige eksportudvalg opretholdes — er færdigbehandlet. Det blev ikke muligt i udvalget at opnaa enighed om en fælles indstilling. Socialdemokratiet og Venstre gik ind for at forlænge loven uændret til 15. november. De radikale stillede forslag om, at loven skulde gælde til 15. november, men med ændringer, der sikrede de private eksportører mulighed for at overtage en del af eksportudvalgenes virksomhed, medens de konservative stillede et forslag, der mindede om de radikales, dog med lovens udløbstid til 1. oktober. Retsforbundet saa gerne loven ophævet, men mente dog, at en rimelig afviklingstid var nødvendig. Det ses altsaa, at samtlige partier vilde gaa ind for en overgangsperiode, men af forskellig længde. Efter at de radikales og konservatives ændringsforslag var forkastet, blev forslaget om at forlænge loven uændret til 15. november vedtaget, idet dog konservative og Retsforbundet undlod at stemme. Vedtagelsen skete i Folketinget den 30. og i Landstinget den 31. marts.

Kødkontrol.

Det i Noternes nr. 4 omtalte forslag om indenrigs kødkontrol, der blev fremsat sammen med indenrigsministerens forslag til levnedsmiddelkontrol, blev færdigbehandlet. I forslaget om kødkontrol blev der med samtlige stemmer gennemført ialt 14 ændringer, hvis karakter er saa speciel, at de ikke her skal omtales. Vedtagelsen med de nævnte ændringer skete som sagt med alle stemmer i Folketinget den 1. og i Landstinget den 7. april. Forslaget om levnedsmiddelkontrol blev ikke færdigbehandlet.

Sønderjysk præstegaardsjord.

Det af kirkeministeren fremsatte forslag om fremme af udstykning af den sønderjyske præstegaardsjord er gennemført med en række tekniske og praktiske ændringer, der var opnaaet flertal for. Venstre og Konservative ønskede, at forslaget blev stillet i bero til næste rigsdagssamling, for at der ved forhandling med de sønderjyske menighedsraad kunde skabes en bedre stemning for forslagens gennemførelse, medens de øvrige partier støttede forslagens gennemførelse. Resultatet af afstemningen ved 3. behandling i Folketinget den 1. april blev, at Socialdemokrater, Radikale, Kommunist og Retsforbundet stemte for forslaget. Konservative og 4 venstremænd stemte imod, medens 29 venstremænd undlod at stemme.

I Landstinget kom forslaget til 1. behandling den 6. april. Her gik Venstre og Konservative stærkt imod forslaget og krævede fristerne for et forslags behandling overholdt, hvilket medførte, at forslaget ikke kunde komme til endelig afstemning, inden Landstinget før paaske rejste hjem. Forslaget kan dog ventes gennemført ved et senere møde i Landstinget.

Statstilskud til forebyggende børneværn.

Det i Noternes nr. 5 omtalte forslag om forhøjelse af statstilskudet til institutioner for forebyggende børneværn er uændret vedtaget i Landstinget den 23. og i Folketinget den 28. marts. Kun Retsforbundet vilde ikke være med, hvorfor de undlod at stemme.

Sygehusvæsenet.

Det i Noternes nr. 6 omtalte forslag om større tilskud til sygehusene er nu vedtaget i Folketinget. Forslaget blev her vedtaget uændret og med alle stemmer den 30. marts.

Det amtskommunale fællesskab paa Bornholm.

Det i Noternes nr. 6 omtalte forslag om visse ændringer i reglerne for det amtskommunale fællesskab paa Bornholm blev vedtaget uændret i Folketinget den 30. marts med alle stemmer.

Krigsforsikring af skibe og varer.

Som meddelt i Noternes nr. 6 vedtog Landstinget uændret de to af handelsministeren stillede forslag om krigsforsikring af skibe og krigsforsikring af varer. Folketinget vedtog forslagene uændret den 30. marts med alle partiets tilslutning.

Indfødsrets meddelelse.

Rigsdagen har gjort de to forslag om indfødsrets meddelelse færdige. Det første forslag omfatter de normale ansøgninger om indfødsret, medens det andet forslag omhandler de ansøgere, der bliver fritaget for de særlige spørrebestemmelser, der blev vedtaget efter befrielsen. Landstingsudvalget gaar ind for, at samtlige 121 personer, der var optaget paa det først omtalte forslag, samt yderligere 316 personer, hvis forhold senere

er blevet undersøgt, faar dansk statsborgerret. Ialt foreslaas saaledes 437 personer optaget paa loven. Af disse er 125 født i Danmark, 51 i Sverige, 8 i Norge og 253 uden for de skandinaviske lande, deriblandt ed del syd-slesvigere og finner. I 67 af tilfældene drejer det sig om personer, der har mistet dansk indfødsret ved erhvervelse af fremmed statsborgerret, og som nu ønsker at generhverve den. Blandt disse er der adskillige danskfødte kvinder, som er vendt tilbage til Danmark efter at have levet i udlandet i ægteskab med fremmede statsborgere.

Hvad forslag nr. 2 angaar, er udvalget gaaet ind for, at samtlige 301 andragerer, der var optaget paa lovforslaget, undtages for virkningerne af loven af 12. juli 1946. Samtidig har udvalget tiltraadt, at yderligere 502 personer, hvis forhold har været undersøgt i mellemtiden, medtages. De saaledes ændrede forslag vedtoges i Landstinget 29. marts. I Folketinget skete vedtagelsen 5. april. Kommunerne undlod at stemme med den begrundelse, at de ikke havde været med i Landstingsudvalget og derfor ikke uden undersøgelse kunde tiltræde forslagene.

Privatbanernes underskud.

I Landstingsudvalget angaaende dækning af de vanskeligt stillede privatbaners underskud har der fra flere sider været rejst spørgsmaalet om, at staten skulde overtage administrationen af reguleringstillæg til private pensionister enten derved, at det overførtes til den kommunale udligningsfond eller direkte til staten. Flertallet tilsluttede sig imidlertid tanken om, at ministeren for offentlige arbejder skulde nedsætte et udvalg, der under hans forsæde nærmere skulde undersøge de i forbindelse med problemet opstaaede forhold. De Konservative ønskede ikke at gaa ind paa dette, men stillede selvstændigt ændringsforslag om, at staten skulde overtage privatbanernes forpligtelse til at udbetale reguleringstillæg til pensionisterne, men dog saaledes, at statens udgifter hertil skulde konterets som selskabets egen gæld som et rente- og afdragsfrit laan, og at der ikke maatte udbetales udbytte til kommuner eller private aktionærer, saalænge denne gæld ikke var indfriet.

Med henvisning til det givne løfte om nedsættelse af et udvalg til undersøgelse af problemerne stemte de andre partier forslaget ned. Landstinget vedtog derefter forslaget i ministerens affattelse. Det samme skete i Folketinget den 5. april, dog stemte Retsforbundet imod.

Sønderjyllands militærinvalid.

Det i Noternes nr. 6 omtalte forslag om regulering af ydelserne til de sønderjyske invalider er uændret og enstemmigt vedtaget i Landstinget den 29. og i Folketinget den 31. marts.

Kontrol med udførsel af frugt og grønsager.

De to i Noternes nr. 6 omtalte forslag om kontrol med udførsel af frisk dansk frugt og kontrol med udførsel af friske danske grønsager er vedtaget med en række mere tekniske ændringer, som det her vil føre for vidt at gøre nærmere rede for. Efter at særlige ændringsforslag fra Venstre var forkastet, gik samtlige partier i Landstinget den 1. april ind for de stillede ændringer og forslaget. I Folketinget gik sagen i udvalg. Ogsaa her opnaaedes enighed om enkelte tekniske ændringer. Efter at et særligt forslag fra Tholstrup, (Retsf.), var forkastet, vedtoges ogsaa her de stillede ændringer med tilslutning fra alle partier. Vedtagelsen skete den 6. april. Forslagene oversendtes derefter paany til Landstinget, der den 8. april vedtog dem endeligt i Folketingets affattelse.

Ulykkesforsikringsloven.

Det i Noternes nr. 6 omtalte forslag om at ændre ulykkesforsikringsloven saaledes, at der kan udbetales dagpenge en uge efter, at ulykkes-

tilfældet er indtruffet, i stedet for som nu først 13 uger efter, er vedtaget af Rigsdagen. Baade i Landstinget og i Folketinget gik Venstre imod lovforslaget, men da de blev klar over, at det alligevel kunde vedtages, stillede de ændringsforslag om, at dagpenge først skulde kunne udbetales efter 3 ugers forløb, og at loven først skulde træde i kraft 1. januar 1950 i stedet for, som af ministeren foreslaaet, 1. oktober 1949.

Baade i Landstinget og i Folketinget blev Venstres ændringer forkastet. For lovforslaget stemte Socialdemokratiet, Radikale, Kommuniste og Retsforbundet, medens Venstre og Konservative undlod at stemme. Vedtagelsen skete i Landstinget den 1. og i Folketinget den 6. april.

Grundforbedringer.

Det i Noternes nr. 5 omtalte forslag til lov om forlængelse af grundforbedringsloven er færdigbehandlet af Rigsdagen. I Landstinget gennemførtes et par tekniske ændringer samt en ændring, der gaar ud paa, at til grundforbedringsarbejder, dog ikke dræningsarbejder, hvor overslagssum ligger mellem 200 og 800 kr., kan tilskud ydes efter indstilling fra vedkommende kommunalbestyrelse. Landstinget vedtog denne ændring og forslaget den 1. april, hvorefter Folketinget den 5. april vedtog forslaget i Landstingets affattelse. Retsforbundet undlod at stemme.

Folkebiblioteker.

Undervisningsminister Hartvig Frisch fremsatte den 6. april i Folketinget forslag til lov om folkebiblioteker. Det siger sig selv, at forslaget ikke kunde færdigbehandles, naar rigsdagsarbejdet skulde slutte allerede den 8. april, men forslaget blev fremsat, for at interesserede kredse i sommerens løb kunde løfte dets problemer igennem. Forslaget er blevet til efter et revisionsforslag, som biblioteksforeningen har udarbejdet, selv om der i forslaget findes ændringer og afvigelser fra biblioteksforeningens forslag.

Et af forslagens vigtige punkter er, at der efter en overgangsperiode paa 10—12 aar skulde være indført obligatorisk biblioteksvæsen i alle kommuner. I øjeblikket savner ca. 400 kommuner bibliotek. Man mener, at man nu ikke kan naa længere ad frivillighedens vej saaledes, at ministeren søger bemyndigelse til at paalægge en kommune at oprette bibliotek. Statstilskudet forhøjes svarende til prisudviklingen siden 1931. Grundtilskudet til folkebibliotekerne har siden 1931 udgjort 80 pct. af de første 15 000 kr.s faste stedlige tilskud, 40 pct. af de næste 10 000 kr. og 20 pct. af faste stedlige tilskud udover 25 000 kr. Dette ændres nu til, at grundtilskudet fastsættes til 80 pct. af de første 25 000 kr., 40 pct. af de næste 25 000 kr. og 25 pct. af resten. Ogsaa statens tilskud til centralbibliotekerne foreslaas ret væsentligt forhøjet. Statens øjeblikkelige merudgift ved gennemførelse af forslaget er beregnet til godt 1 mill. kr. om aaret. Efterhaanden som folkebibliotekerne i løbet af højst 10—12 aar bliver oprettet i alle kommuner, vil staten faa en yderligere merudgift paa ca. ¼ mill. kr. aarlig.

Landbrugstraktorer.

Umiddelbart før rigsdagssamlingens slutning, nemlig den 5. april, fremsatte Venstre 3 forslag om ændringer i 1) bekendtgørelse om motorkøretøjer, 2) lov om afgift af benzin, 3) lov om afgift af motorkøretøjer.

Forslagsstillerne motiverede de 3 forslag med, at man ved at lette adgangen til at anvende landbrugstraktorer vilde fremme landbrugets mekanisering og rationalisering og derved billiggøre produktionen. Man mente, at man burde skabe en valgfri ordning, saaledes at den enkelte landbruger kan vælge indenfor 3 forskellige former for brug af sin traktor: 1) den indregistrerede traktor, som man maa køre med, hvor man

vil, og med hvad man vil, mod at betale de almindelige afgifter, 2) den godkendte traktor, der kun maa anvendes til intern transport med gaardens egne produkter. Den faar afgiftsfritagelse for benzin, men maa betale vægtafgift for retten til at benytte vejene indenfor et snævrere omraade, 3) den godkendte traktor, der kun anvendes indenfor dele af samme ejendom og derfor er fri for enhver form for afgift.

De tre stillede forslag tog sigte paa at opnaa disse resultater.

Det siger sig selv, at disse forslag ikke kunde naa at komme til behandling, inden rigsdagen tog ferie.

Folkehøjskoler og landbrugsskoler.

Det i Noternes nr. 6 omtalte forslag om forlængelse af loven om folkehøjskoler og landbrugsskoler er færdigbehandlet. I Landstinget indsattes en ændring, der gaar ud paa, at undervisningsministeren, hvor det drejer sig om særlige skoleformer efter afgørelse i det enkelte tilfælde, kan fravige de i loven angivne elevbetingelser. Derudover har udvalget opnaaet ministerens tilslutning til, at ministeren administrativt kan godkende 3 maaneders vinterkursus, samt til, at undervisningsministeren skal søge bevilling til at forhøje bygningstilskudet med $\frac{3}{4}$ pct., saaledes at det samlede tilskud bliver 2 $\frac{3}{4}$ pct. Endelig skal undervisningsministeren undersøge, om der kan gennemføres en ændret beregning af alderstillægget til de saakaldte $\frac{5}{8}$ lærere. Forslaget blev vedtaget i Landstinget den 6. og i Folketinget den 8. april. Retsforbundet undlod at stemme.

Husholdningsskoler og husholdningsseminarier.

Det i Noternes nr. 6 omtalte forslag om husholdningsskoler og husholdningsseminarier blev i Landstinget behandlet i samme udvalg, som behandlede forslaget om folkehøjskoler. Der gennemførtes for husholdningsskolerne samme ændringer eller blev opnaaet enighed med ministeren om samme forudsætning som for folkehøjskolerne vedkommende. Landstinget vedtog forslaget den 6. og Folketinget den 8. april. Retsforbundet undlod at stemme.

Radiospredning.

Det i Noternes nr. 6 omtalte forslag om telekommunikation m. m. ved radio er gennemført med en enkelt ændring. Vedtagelsen skete i Landstinget den 6. og i Folketinget den 8. april. Kommunerne undlod at stemme.

Skolebespisning.

Det i Noternes nr. 6 omtalte forslag om at forhøje tilskudet til den offentlige skolebespisning er vedtaget. Venstre stillede i Landstinget, hvor forslaget først blev behandlet, forslag om, at det forhøjede tilskud ikke maatte afholdes af den fælleskommunale udligningsfond. Forslaget forkastedes. Landstinget vedtog forslaget den 6. april og Folketinget den 8. april. Venstre stemte imod, Retsforbundet undlod at stemme.

Færøerne: Lærernes lønnings- og pensionsforhold.

Undervisningsminister Hartvig Frisch fremsatte i Landstinget den 29. marts forslag til lov om lønninger og pensioner for lærere ved folkeskoler paa Færøerne. I loven om Færøernes hjemmestyre er skolevæsenet paa Færøerne principielt betragtet som et færøsk anliggende, men Lagtinget har vedtaget, at skolevæsenet indtil videre ikke skal overgaa til hjemmestyret, hvorfor skolevæsenet foreløbig er et fælles anliggende under rigsmyndighederne. Forslaget gaar ud paa, at de færøske folkeskolelærere efter landsstyrets ønske i lønmæssig henseende ligestilles med folkeskolelærere i det øvrige kongerige. Bortset fra de ændringer, der

naturligt maa være som følge af de forskellige forhold paa Færøerne og i det egentlige Danmark, følger forslaget de i Danmark gældende regler. Forslaget blev vedtaget i Landstinget den 6. og i Folketinget den 8. april med tilslutning fra samtlige partier.

Grundstigningsskyld.

Forslaget om grundstigningsskyld blev færdigbehandlet i Folketinget, inden Rigsdagen tog ferie. I udvalget opnaaedes der flertal for en lang række ændringer angaaende undtagelser og lempelser, som dels skal sikre, at loven bliver fuldtud rimelig, dels skal skaane de mindre husejere for at blive ramt paa en uretfærdig maade. Blandt andet gennemførtes ændringsforslag om, at den forhøjede grundstigningsskyld for 1- og 2-families huse faar opsættende virkning, indtil ejendommen sælges. Lovens hovedprincip, at den del af stigningen i grundværdien, som skyldes samfundet, beskattes med en grundstigningsskyld paa 4 pct., er fastholdt i forslaget. Venstre og Konservative, der var gaaet ind for ændringerne, vilde imidlertid ikke give tilslutning til, at grundstigningsskylden skulde være 4 pct., men vilde nøjes med 3 pct. Ved afstemningen om forslaget den 5. april fik det støtte af Socialdemokratiet, Radikale, Kommuniste og Retsforbundet. Venstre og Konservative stemte imod, og venstremanden Erik Appel undlod at stemme.

Forslaget oversendtes til Landstinget, hvor det kom til 1. behandling den 6. april. Her fortsatte Venstre og Konservative deres modstand mod loven og krævede tidsfristerne for et forslags behandling overholdt. Forslaget sendtes i udvalg, og det er senere gennem dagbladene meddelt, at man vil søge at indarbejde ændringerne i den oprindelige lov, og at der muligvis ogsaa kan tænkes enkelte konkrete ændringer.

Tillægsbevillingsloven 1948—49.

Den 31. marts forelagde finansminister H. C. Hansen i Folketinget forslag til tillægsbevillingslov for finansåret 1. april 1948 til 31. marts 1949 — finansministeren gav følgende oplysninger ved forelæggelsen:

„Det foreliggende forslag viser for driftsbudgettet indtægter paa ialt 380 mill. kr. og udgifter paa tilsammen 376 mill., saaledes at resultatet bliver et overskud paa 4 mill. kr.

Paa finanslovens driftsbudget er optaget indtægter til et samlet beløb paa 1815 mill. kr. og udgifter af samme størrelse, saaledes at der er balance. Det samlede resultat af finansloven og forslaget til tillægsbevillingsloven bliver herefter for finansåret 1948—49 et overskud paa 4 mill. kr.

Forslagets indtægter hidrører i hovedsagen fra skatter og afgifter, idet indkomst- og formueskatter har indbragt et merprovenu paa 117 mill. kr. og forbrugsafgifter et merprovenu paa 234 mill. kr.

Af udgifterne falder 25 mill. kr. paa statsvirksomhederne, hvis underskud herefter ialt har været 46 mill. kr. For statsbanerne alene har underskuddet været 46 mill. kr., saaledes at de øvrige statsvirksomheder taget under eet balancerer. Landbrugsministeriets udgifter forøges ved tillægsbevilling med 220 mill. kr. eller henved 60 pct. af tillægsbevillingens samlede udgifter. Stigningen skyldes navnlig tilskudsordningerne for mælk, flæsk og brød, idet der paa finansloven ikke var optaget udgifter hertil paa landbrugsministeriets budget. Flæskeordningen har ialt kostet 101 mill. kr. og tilskuddene til billiggørelse af smør og mælk til hjemmemarkedet ialt 62 mill. kr., medens brødordningen har medført udgifter paa landbrugsministeriets budget paa 44 mill. kr. I beløbet er endvidere inkluderet 7,5 mill. kr. til tilskud til tørveproducenterne.

Handelsministeriets budget forhøjes med 55 mill. kr., hvoraf 46 mill. kr. til tekstilrabatordningen og smørrabatordningen. Et beløb paa 15 mill. kr. til delvis dækning af underskuddet ved sukkerordningen er i aar optaget fra finansministeriets konto.

Socialministeriets udgifter stiger med 35 mill. kr., hvoraf 15 mill. kr. til humanitært hjælpearbejde i andre lande og 11 mill. kr. til den offentlige forsyng. Paa arbejdsministeriets budget er opført 13 mill. kr. som merudgift som tilskud til vanskeligt stillede arbejdsløsheds-kasser, hvilken merudgift dog delvis opvejes af forskellige besparelser vedrørende arbejdsløshedsforsikringen.

Justitsministeriets budget har en forhøjelse paa 23 mill. kr., der hovedsagelig vedrører politi og fængselsvæsen, og undervisningsministeriet en forhøjelse paa 12 mill. kr., der navnlig falder paa lønningsudgifter; 5 mill. kr. vedrører skolevæsenet og 3 mill. kr. de højere læreanstalter.

For krigsministeriet er opført en merudgift paa 4 mill. kr., efter at der er taget hensyn til en besparelse paa henved 6 mill. kr. paa omkostningerne ved den danske brigade i Tyskland. Merudgiften for marineministeriet er ligeledes 4 mill. kr.

For finansministeriet er der en nedsættelse af udgifterne med 59 mill. kr., hvilket er resultatet af samlede nedsættelser paa ca. 96 mill. kr. og forhøjelser paa ca. 37 mill. kr. Nedsættelsen skyldes i hovedsagen, at de 85 mill. kr., der paa finansloven var afsat til eventuel forlængelse af gældende tilskudsordninger, samt 8,5 mill. kr. til forhøjelse af regulerings-tillægget nu er overført til de respektive styrelseres konti.

Ved den forannævnte opgørelse over det samlede driftsresultat er ikke medtaget provenuet af tillægsindkomstskatten samt den del af omsætningsafgiften af stærke drikke m. v., som i henhold til lov skal overføres til afskrivning paa reguleringskontoen, ialt 154 mill. kr., ligesom udgifterne foranlediget af den tyske besættelse og dennes afvikling — for finansåret ialt 82 mill. kr. — i lighed med de foregaaende finansaar er holdt uden for driftsbudgettet og overført til kapitalkontoen til senere afskrivning. Saa fremt disse indtægter og udgifter medregnes, og der endvidere bortset fra det afskrivningsbeløb paa ialt 175 mill. kr., som paa finansloven er overført til kapitalkontoen, faas som driftsresultat for 1948—49 et overskud paa ialt ca. 250 mill. kr.

Dette tal er dog ikke endeligt, da der som sædvanligt maa regnes med, at der stilles ændringsforslag til tillægsbevillingsforslaget, og det er ikke udelukket, at det endelige overskud bliver noget større som følge af, at forbrugsudgifterne i marts maaned kan indbringe et større provenu end forudsat ved budgetteringen.

Der er saaledes i aar gennem statsfinanserne ydet et betydeligt bidrag til at sikre den opsparing, som er nødvendig af hensyn til genopbygningen.

Med hensyn til bevægelserne paa status viser forslagens nettoresultat en afgang paa kontoen „Skatkammerbeviser og bankgæld“ paa 129 mill. kr., og da der paa finansloven er paaregnet en tilgang med 107 mill. kr., bliver det samlede resultat for finansåret herefter en formindskelse paa denne konto med 22 mill. kr.

Kontoen for ejendomme og anlæg vedrørende statsvirksomhederne viser en nedgang for statsbanerne paa 25 mill. kr. paa grund af leveringsforsinkelser. Vedrørende andre faste ejendomme og anlæg er opført udgifter paa ialt 38 mill. kr., bl. a. til køb af Danmarks hus i Paris, erhvervelse af en grund ved Knippelsbro for statsadministrationen, bygning af et nyt inspektionsskib til fyr- og vagervæsenet som erstatning for et forlist inspektionsskib samt endelig vedrørende anlæg paa Grønland.

Optagelse af laan i den internationale bank for genopbygning og økonomisk udvikling har medført en forøgelse af statsgælden paa 163 mill. kr.; der er udstedt statsgældsbeviser og spareobligationer for ialt 93 mill. kr., hvortil kommer præmieobligationer for 100 mill. kr.

Til afskrivning paa reguleringskontoen i nationalbanken er der ifølge finansloven og nærværende forslag foruden de tidligere nævnte 117 mill. kr. forbrugsafgifter bl. a. opført 37 mill. kr., hidrørende fra tillægsind-

komstskat for personer, 82 mill. kr. fra skattebøder og efterbetaling samt ca. 15 mill. kr. fra konfiskationer vedrørende værnemagerfortjenester. Til kontoen for „Andre udgifter foranlediget ved den tyske besættelse og dennes afvikling, overføres ved tillægsbevilling 48 mill. kr. eller, som allerede nævnt, ialt ca. 82 mill. kr. for hele finansåret. Af beløbet er 24 mill. kr. medgaaet til de tyske flygtnings underhold, og denne udgift optræder dermed for sidste gang paa statsbudgettet.

Paa grund af det fremrykkede tidspunkt vil de ændringer og tilføjelser, der normalt fremkommer som ændringsforslag, blive samlet i et nyt forslag til lov, som vil faa benævnelsen: Tillægsbevillingsforslag B.

Det her omtalte forslag kom til 2. og 3. behandling den 7. og 8. april. Ved afslutningen stemte kun kommunisterne imod, mens Retsforbundet undlod at stemme.

I forbindelse med forslagens 3. behandling afholdtes den storpolitiske debat, der refereres andet sted i dette nr. af Noterne.

Finansloven 1949—50.

Finansloven for finansåret 1. april 1949 til 31. marts 1950 kom til 3. behandling i Folketinget 29. marts 1949. For at simplificere behandlingen og opnaa besparelser med hensyn til arbejde m.m. havde finansudvalget ikke stillet ændringsforslag til 2. behandling, og stillede derfor ialt 475 ændringsforslag til 3. behandling.

Den overvejende del af ændringsforslagene var tiltraadt af hele finansudvalget, hvor alle partier, undtagen Kommunisterne, er repræsenterede.

Retsforbundet kunde ikke tiltræde 41 af de stillede 475 ændringsforslag. Af de ændringsforslag, som dette parti ikke kunde tiltræde, var bl. a. fritagelse for afgift paa luksusøl, som blev solgt til fordel for F.N.-hjælpen, og forskellige tilskud til forsøgsarbejder inden for landbrug og erhverv — et ændringsforslag om at forhøje statstilskuddet med 2000 kr. til *gedeavlens fremme* — samt om forhøjelse af tilskuddet til „Dansk Pile-dyrkerforening“ med 5000 kr. — et forslag om forhøjelse af tilskudet til Arbejdernes Samariterforbund med 1000 kr. stemte Retsforbundet ogsaa imod. Det kan ikke siges, at det er „storvildt“, at Retsforbundet var ude efter, men partiets ordfører, Funck Jensen, gjorde nogle interessante bemærkninger om sit partis stilling til statsstøtte til landbrug og erhvervsliv:

„Med hensyn til de ændringsforslag paa landbrugsministeriets budget, vi er gaaet imod, vil jeg gerne sige, at vi fra Retsforbundets side mener, at alle former for statsstøtte til erhvervsformaal er forkastelig, herunder naturligvis ogsaa tilskud til studierejser, hvilket indeholdes i ændringsforslag nr. 84. Der er der tale om en studierejse, hvortil der søges tilskud, og selv om formaalet er aldrig saa godt — det drejer sig i dette tilfælde om en rejse til USA for at studere ensileringsmetoder for grøntfoder —, finder vi ingen mening i, at andre mennesker, andre erhverv skal deltage i betalingen for studier, som specielt, i hvert fald i første række, kommer landbruget til gode. Det sundeste vil være, at ethvert erhverv betaler for sig selv, og hvis landbruget som det største og bærende i dansk økonomi ikke skulle kunne klare sig selv uden at paaberaabe sig statens støtte, hvem skulle saa kunne klare sig?.

De 41 ændringsforslag, som Retsforbundet gik imod, udgør et beløb paa ca. 400.000 kr. af ændringsforslagenes samlede sum paa 172 millioner.

Under debatten om ændringsforslagene under Undervisningsministeriet kom Funck Jensen med følgende betragtninger om de sociale og kulturelle goder, som er opnaaet paa dette felt:

„Undervisningsministeriets budget er det budget, hvorpaa det er vanskeligst at udskille de mange poster efter de 3 kategorier: 1) naturlige statsopgaver, 2) statsopgaver, som de herskende samfundsforhold nødvendiggør indtil videre at opretholde, og 3) udgifter paa statsbudgettet, som

man maa kunne begynde at stryge. For nu blot at tage den offentlige skole — hvem vil gaa imod den med fare for at blive kaldt reaktionær? Og dog er det nok et spørgsmaal, om den nu ogsaa er saa ideel, som mange mener. En kendsgerning er det, at den i stigende grad tager ansvaret fra forældrene, ikke alene paa undervisningens omraade, men nu ogsaa paa bospisningens. Hvis forholdene fortsat udvikler sig i den retning, det hidtil er gaaet, bliver det ikke alene opdragelsen og undervisningen, man lægger udenfor hjemmets og forældrenes ansvar og over paa skolen, men ogsaa en dag sandsynligvis hele bospisningen og derefter følger vel saa senere beklædning og husly. Det er, saa vidt jeg kan se, endemaalet for den skole- og kulturpolitik, der er i gang. Naaet saa langt behøves ingen hjem med far og mor, for børnene fødes paa anstalter, opdrages i anstalter og faar kost, bad, beklædning paa skolerne, uddannes paa offentlig foranstaltning, beskæftiges i offentlig virksomhed og anbringes i alderdomsskaserne.

De Radikale stemte imod de ændringsforslag der havde tilknytning til brigaden i Tyskland. Det skal dog bemærkes, at partiet stemte for bevilningen til „Folk og Værns“ foredragsudvalg paa 900.000 kr. og stemte iøvrigt for de andre ændringsforslag.

Med den motivering, at partiet ikke var repræsenteret i Finansudvalget, og derfor ikke kunde overse ændringsforslagene, undlod Kommunisterne at stemme ved ændringsforslagene. Ved den endelige afstemning om lovforslaget stemte Kommunisterne imod.

Aksel Larsen motiverede partiets holdning og dets undsigelse af regeringen Hedtoft med følgende:

„Finansloven er eller skulde være et budget for statens forventede indtægter og udgifter i det kommende finansaar og skulde saaledes give et finansielt spejlbillede af regeringens politik. Dens vedtagelse eller forkastelse er samtidig det mest afgørende udtryk for, om regeringen nyder Folketingets tillid.

Efter alt, hvad der er gaaet forud for den afstemning, der nu kommer, tvivler vi ikke om, at folketingets flertal er tilfreds med finansloven og enig med regeringen i dens politik. Vi kommunister er det ikke.

Vi kan ikke have tillid til en regering, der ved at indordne vort land under Marshallplanen har lagt hele vort økonomiske liv ind under USA-højfinansens diktatur, og som yderligere har gjort Danmark til en vasal af USA ved at gennemføre beslutning om Atlantpagten. Denne udenrigspolitik er mere end skæbnesvanger, den er besluttet, uden at man har tilladt folket at træffe afgørelsen, og den vil paa alle omraader faa betydning — og skadelig betydning — for landets indenrigspolitik.

Det forbyrder os ikke, at regeringen og dens borgerlige støttepartier, mens rigsdagssamlingen gik paa hæld, kunne enes om et storpolitisk forlig om at snigløbe 21 aars valgretten, alt i alt væsentlig opretholde den urimeligt høje beskatning af de smaa indtægter og den uretfærdige indirekte skattebyrde, at kastre priskontrollens rester, at slække paa lejerbeskyttelsen o. s. v. — kort sagt at give monopolkapitalismen friere slag til at vælte byrder over paa den arbejdende befolkning. Det er — desværre — kun altfor selvfølgeligt, at naar socialdemokratiet enes med de borgerlige partier om en fredsfjendtlig udenrigspolitik, der berører vort land dets selvstændighed, saa kan de ogsaa enes om en dertil svarende indenrigspolitik.

Men under disse omstændigheder ønsker vi at tilkendegive vor misbilligelse af denne politik og at demonstrere vor modstand mod den ved det parlamentariske middel, der staar til vor raadighed: at stemme imod finansloven.

Finansudvalgets ordfører gav en oversigt over forslag til finanslov for 1949—50 med de nytilkomne ændringer.

Paa finanslovsforslaget for 1949—50 er der for driftsbudgettet indtægter paa 1.900.208.809 kr. og udgifter paa 1.889.235.511 kr. — Merindtægt 10.973.298 kr.

Til finanslovsforslagets tredie behandling er der stillet ændringsforslag, som andrager en samlet indtægt af 172.816.527 kr. og en samlet udgift af 176.722.394 kr., saaledes at overskuddet nedsættes med 3.905.867 kr. Efter ændringsforslagenes optagelse i finanslovsforslaget viser dette følgende tal: indtægter 2.073.025.366 kr. og udgifter 2.065.957.905 kr., altsaa en merindtægt at overføre til § 26 II. H. paa 7.067.431 kr.

Efter at ændringsforslagene var vedtaget vedtoges lovforslaget med 96 stemmer (Konservative — Venstre — Radikale — Socialdemokrater.), 7 (Kommunister) stemte imod og 6 (Retsforbundet) undlod at stemme. Lovforslaget sendtes derefter i Landstinget.

Oversigt over statens driftsbudget for finansåret 1949—50

som vedtaget ved 3. behandling i Folketinget 29. marts.

	Indtægt kr.	Udgift kr.
§ 1. Domænerne	108.264	
§ 2. Statsvirksomhederne	÷ 37.851.539	
§ 3. Rentekonto	÷ 10.945.280	
§ 4. Overskud af universitetets og statens højere almenskolars fond samt af bispetien-		
derne	581.367	
§ 5. Skatter og afgifter	2.103.699.775	
§ 6. Overskud af Klasselotteriet	3.023.155	
§ 7. Adskillige indtægter	14.409.594	
§ 8. Statsydelse til Hans Majestæt Kongen ..		1.975.000
§ 9. Aarpenge til medlemmer af det kgl. hus		592.500
§ 10. Rigsdagen		5.500.000
§ 11 A. Statsministeriet		3.726.921
§ 11 B. Ministre uden portefeuille		136.034
§ 12. Udenrigsministeriet		17.597.373
§ 13 A. Landbrugsministeriet		64.658.361
§ 13 B. Fiskeriministeriet		4.593.027
§ 14 A. Indenrigsministeriet		92.092.021
§ 14 B. Ministeriet for byggeri og boligvæsen ..		23.149.956
§ 15 A. Socialministeriet		425.425.101
§ 15 B. Arbejdsministeriet		69.545.034
§ 16. Ministeriet for offentlige arbejder		29.628.989
§ 17. Ministeriet for handel, industri og søfart		40.972.048
§ 18. Grønland		0
§ 19. Justitsministeriet		89.508.123
§ 20. Kirkeministeriet		11.331.558
§ 21. Undervisningsministeriet		197.706.418
§ 22. Krigsministeriet		223.053.550
§ 23. Marineministeriet		81.596.465
§ 24. Finansministeriet		605.063.656
§ 25. Pensionsvæsenet		78.105.770
	2.073.025.336	2.065.957.905
Overskud ..		7.067.431
	2.073.025.336	2.073.025.336

Finansministerens kommentarer.

Ved forslagens forelæggelse i Landstinget gav finansminister H. C. Hansen følgende oversigt over finanserne:

Efter at de stillede ændringsforslag er indarbejdet, viser forslag til finanslov for 1949—50 paa driftsbudgettet indtægter paa ialt 2073 mill.

kr., medens udgifterne paa driftsbudgettet ialt andrager 2066 mill. kr. Driftsbudgettet viser saaledes et overskud paa ca. 7 mill. kr.

Blandt indtægtsposterne skal jeg nævne skatter paa indkomst og formue, der nu, efter at der er opnaaet enighed om forslaget til udskrivningsloven, er opført med 915 mill. kr. For forbrugsafgifternes vedkommende er der ved de nu stillede ændringsforslag taget hensyn til, at der nu er opnaaet enighed om at forlænge forhøjelsen af tillægsafgiften paa spiritus og omsætningsafgiften paa stærke drikke, samt om at ned-sætte afgiften paa guld- og sølvvarer m. v. fra 15 til 10 pct. og ophæve afgiften paa pelsværk fra 1. april. Som følge af at man nu bedømmer udsigterne for forbrugsafgifternes provenu noget mere optimistisk end tidligere, har jeg den 28. marts stillet ændringsforslag vedrørende provenuet af afgifterne paa øl, paa tobak samt paa chokolade- og sukkervarer, hvorved hver af disse afgiftsposter forhøjes med 10 mill. kr., altsaa ialt en forhøjelse paa 30 mill. kr. Efter disse ændringsforslag indgaar forbrugsafgifterne paa driftsbudgettet med et samlet beløb paa 1084 mill. kr.

Paa forslaget er endvidere paa indtægtssiden anført et beløb for statsvirksomheden paa ÷ 36 mill. kr., idet der er regnet med, at statsbanerne ogsaa i det kommende aar vil give et betydeligt underskud. Blandt udgifterne skal jeg nævne, at der er afsat et beløb paa 113 mill. kr. til fortsættelse af de forskellige tilskudsordninger. Dette beløb vil dog være ganske utilstrækkeligt, hvis ordningerne fortsættes uændret gennem hele det kommende finansaar.

Paa § 24 er paa forslaget afsat et beløb paa 310 mill. kr. til afskrivning paa kontoen for udgifter foranlediget ved den tyske besættelse og dens afvikling, der er opført paa § 28 I. K. De faktiske udgifter paa denne konto vil i det kommende aar blive beskedne i forhold til de foregaaende aars meget betydelige beløb; der er paa forslaget kun opført 24 mill. kr.

Som tilskud til visse krigsforsikringsforbund i henhold til loven af 4. juni 1942 er for 1949—50 opført 26 mill. kr., og denne ekstraordinære udgift skulde hermed optræde for sidste gang paa budgettet.

Af andre ekstraordinære udgifter kan nævnes, at Tysklandsbrigaden er opført paa forslaget med 20 mill. kr.

De ordinære udgifter viser ikke større forskydninger i forhold til indevarende aar. Udgifterne er dog som helhed forsigtigt anslaaet; der er ikke regnet med den merudgift til lønninger, som vil fremkomme som følge af, at stedtillægget fra 1. april reguleres, og at honorarerne forhøjes med 5 pct. af grundbeløbene. Merudgiften kan anslaaes til godt 5 mill. kr. Endvidere er ikke indregnet forlængelse af det midlertidige løntillæg efter 1. januar 1950.

Finanslovforslaget for 1949—50 indeholder ligesom de foregaaende aars finanslove forslag om, at visse dele af forbrugsafgifternes provenu skal overføres direkte til statens reguleringskonto i Nationalbanken; efter de nu stillede ændringsforslag drejer det sig om ialt 71 mill. kr. Korrigeres driftsbudgettets indtægtsbeløb herfor, faas en samlet indtægt paa 2144 mill. kr., og overskudet paa driften bliver herefter 78 mill. kr.

Udover dette beløb indeholder det foreliggende budgetforslag en betydelig reserve i den store afskrivning, som er foretaget paa § 26 I. K. 2., idet de modsvarende nyttilkommende udgifter i forbindelse med den tyske besættelse og dens afvikling som anført efterhaanden er ret beskedne i forhold til de udgiftsbeløb, der har været tale om de foregaaende aar.

Ved vurderingen af de finansielle udsigter for det kommende aar maa man imidlertid tage hensyn til, at der maa paaregnes en række merudgifter i aarets løb udover de paa finanslovforslaget opførte. Saaledes er der som nævnt kun opført et beløb paa 113 mill. kr. til fortsættelse af tilskudsordningerne, medens disse ordninger i finansaaet 1948—49 har kostet ialt ca. 275 mill. kr. Udover merudgifterne til tilskudsordningerne maa der paaregnes merudgifter paa det øvrige budget.

Ud fra de erfaringer, man har fra de foregaaende aars tillægsbevillingslove, og paa grundlag af en gennemgang af de forskellige omraader, hvor der kan forventes at fremkomme merudgifter i aarets løb, har jeg skønnet, at der mindst vil blive tale om merudgifter paa 100 mill. kr. udover merudgifterne ved forlængelsen af tilskudsordningerne. Herved har jeg ikke taget hensyn til den mulighed, at der eventuelt kan blive tale om forøgede udgifter til forsvarsformaal, og der er i øvrigt ikke regnet med nogen udvidelse af statens økonomiske virksomhed.

Medens det saaledes kan forudses, at der i aarets løb vil fremkomme merudgifter til et samlet beløb paa mellem 250 mill. kr. og 300 mill. kr., kan der ikke i samme grad regnes med merindtægter, idet der i aar efter de nu stillede ændringsforslag i modsætning til tidligere aars praksis fuldtud er taget hensyn til alle skatte- og afgiftslove paa finanslovsforslaget.

Det samlede resultat skulde herefter blive, at overskudet i det kommende aar bliver væsentligt mindre end i indeværende aar, hvor der maa regnes med et overskud paa godt 250 mill. kr. Det er ved flere lejligheder tidligere i den offentlige debat nævnt, at jeg for 1949—50 regner med, at overskudet paa 250 mill. kr. reduceres til ca. 90 mill. kr. i det kommende aar. Dette tal er, som jeg ogsaa offentligt har fremhævet, behæftet med betydelig usikkerhed, og tallet bygger paa en forsigtig vurdering af forbrugsafgifternes provenu. Tendensen er dog ganske klart den, at der maa forventes en betydelig nedgang i overskudet.

I Landstinget blev lovforslaget vedtaget den 31. marts med alle partiers stemmer undtagen kommunistens.

MAANEDENS POLITISKE DEBAT

Interessen drejes atter mod de indrepolitiske forhold.

Den politiske debat i slutningen af marts og i første halvdel af april drejede sig fremdeles i nogen maade om de til Danmarks Atlantpagttilslutning knyttede problemer, men hovedvægten i debatten lagdes efterhaanden mere og mere paa de indrepolitiske forhold, især i forbindelse med Folketingets storpolitiske debat den 7. og 8. april og ministerstormen ved denne lejlighed. Omkring denne debat blussede ogsaa Sydslesvig-diskussionen op en kort periode. I øvrigt diskuteredes skatteproblemer, nationalbudget og spørgsmaalet om det fremtidige forhold mellem de politiske partier foruden en række mindre spørgsmaal. I det følgende refereres de forskellige afsnit af den storpolitiske debat, pressens kommentarer hertil, Sydslesvig-spørgsmaalets udvikling, udviklingen vedrørende Atlantpagten og de øvrige vigtigere dele af den offentlige debat.

Afsluttende storpolitisk debat.

Rigsdagssamlingen 1948—49 blev for Folketingets vedkommende foreløbig afsluttet med en storpolitisk debat ved tillægsbevillingslovens 3. behandling den 7. og 8. april.

Forud for debatten var gaaet nogle underhaandsforhandlinger mellem partierne og regeringen om Sydslesvig-spørgsmaalet. Det afsluttende møde blev holdt mandag den 4. april under deltagelse af repræsentanter for regeringen og de fem demokratiske partier. Her blev truffet den aftale, at man fra Venstres og Konservatives side afstod fra at stille dagsorden om dette spørgsmaal. Man vilde fremsætte sine principielle synspunkter, og aftalen gik videre ud paa, at statsminister *Hedtoft* skulde fremlægge regeringens synspunkter i sin tale. De to oppositionspartier havde ønsket, at *Hedtoft* skulde udtrykke en videregaaende opfattelse end den, som blev nedlagt i oktobernoten fra 1946, men dette ønske blev afvist af regeringens repræsentanter.

Under disse omstændigheder maatte Sydslesvig-spørgsmaalet faa en bred plads i den afsluttende debat, men uden at give anledning til beslutninger af nogen art. Ogsaa de økonomiske forhold og en række andre politiske spørgsmaal blev draget frem, og debatten sluttede med, at de fem oppositionspartier fremsatte hvert sit dagsordensforslag. Heraf udtrykte de to — Venstres og Kommunisternes — direkte *mistillid* til regeringen, medens Retsforbundet gjorde det indirekte. Det konservative forslag gik paa udenrigs- og forsvarspolitikken, medens det radikale dagsordensforslag, der talte om samarbejde mellem de demokratiske partier og afskaffelse af krigstidens restriktioner m.v., fik Socialdemokratiets stemmer. Det blev vedtaget med 66 stemmer (Sociald. og Rad.) mod 47 (Venstre og Retsf.), medens 25 (Komm. og Kons.) afholdt sig fra at stemme.

I det følgende refereres først debattens almindelige del, herunder dagsordensforslagene, og derefter udtalelserne om Sydslesvig og enkelte særlige udtalelser, som fremsattes dels af *Bertel Dahlgaard* (r) og *Ole Bjørn Kraft* (k), dels af enkelte af ministrene.

Ordførernes 1. omgang.

Gustav Pedersen: Som Socialdemokratiets ordfører mindede *Gustav Pedersen* om, at det var 100 aar, siden Rigsdagen begyndte sit arbejde. Efter et par bemærkninger om Sydslesvig udtalte han om Atlantpagten, at vi var gaaet ind i denne uden antydning af lyst til at øve pres paa andre stater. Vi ønsker kun at ordne vore egne problemer, og dette ønske mener vi bedst at fremme gennem deltagelse i et forsvarsfællesskab i en gruppe lande, der har det samme ønske, og for hvem det er saa afgørende, at det er blevet en livsbetingelse.

Vi tager vore forpligtelser som et nødvendigt onde, men dermed skylder vi ogsaa de folk, der skal effektuere forpligtelserne, den respekt og de vilkaar, som er nødvendige, for at de kan gøre deres gerning paa ordentlig maade, og ikke mindst skal vi give det mandskab, der paalægges denne tvang, saa gode vilkaar, som vi kan. Men vi haaber fortsat, at det en dag skal blive muligt at demilitarisere verden, og da vil der ingen tvivl være om, at Danmark som altid vil være med i første række.

En væsentlig del af *Gustav Pedersen*s tale omhandlede de erhvervsøkonomiske problemer. Han pegede her paa, at restriktionerne ikke var „socialdemokratiske terrorhandlinger“ over for erhvervene. De var altid gennemført med støtte af et eller flere af de partier, som havde erhvervsfriheden paa deres program, og det var foranstaltninger, som var nødvendige for at beskytte hele befolkningen.

Det var nu dokumenteret, at det kun var talemaader, naar oppositionen fortalte befolkningen, at regeringens maal var at opretholde restriktionerne. Adskillige af dem var allerede bortfaldet. Dette vilde dog ikke sige, at man vilde give sig den uhemmede liberalisme i vold. Vi kan næppe i en overskuelig fremtid undvære handelsaftaler og midler til at skaffe dem respekteret. Vi faar brug for at drage erfaringer af nationalbudgettet, og vi maa se i øjnene, at der kan komme omraader, f. eks. byggeriet, hvor det private erhverv enten ikke kan eller ikke vil finansiere den nødvendige indsats, og hvor samfundets indgriben bliver en livsbetingelse.

Vi er helt klar over, at vi har en mindretalsregering, og det ligger baade regeringen og Socialdemokratiet fjernt at prøve at liste ting igennem ved at camouflere vore lovforslag. Men kan regeringen ikke faa gennemført, hvad den anser for forsvarligt, maa et valg klare begreberne.

Gustav Pedersen tog afstand fra den af Th. Kristensen anbefalede skattepolitik, hvorefter de store indtægter skulde lettes og forbrugsafgifterne forøges. Teoretisk kan en saadan politik give basis for større investering, men det vilde være urimeligt, om vi gennem skattepolitikken skulde medvirke til at koncentrere større og større samfundsværdier paa faa private menneskers hænder. Det giver ingen sikkerhed for den rigtige investering. Det er jo ingen hemmelighed, at det i vide kredse ikke anses for nær saa tiltalende at opbygge et produktionsapparat som at købe færdigvarer. Thorkil Kristensen har ikke givet garantier for, at værdierne anbringes paa omraader, hvor der er basis for værdifrembringelser. Bare den maade, hvorpaa udbyttebegrænsningsloven er udnyttet, taler sit tydelige sprog om, at man ikke kan regne med, at de store formuer og fortjenester anvendes til henlæggelser til genopbygningen.

Gustav Pedersen pegede sluttelig paa de forbedringer af den sociale lovgivning, som var opnaaet i vinterens løb, og fremhævede som et tegn paa folkestyrets sundhed, at vi nu var ved at arbejde os frem til et velstandsniveau paa højde med, hvad vi havde før besættelsen.

Erik Eriksen: Venstres ordfører indledede med nogle bemærkninger om den udenrigspolitiske situation, i hvilken forbindelse han beklagede det negative resultat af de nordiske forhandlinger. I anledning af tilslutningen til Atlantpagten, som de Radikale var gaaet imod, mente han, at dette parti maatte staa i meget alvorlige overvejelser. Paa et meget væsentligt punkt var det uenigt med den regering, som det havde været med til at danne grundlag for. Det maatte nu erkende, at det ikke længere stod i partiets magt at præge, endsige være bestemmende i dansk udenrigs- og forsvarspolitik.

Vedrørende erhvervspolitikken fastslog Erik Eriksen, at regeringens maal ikke kan være de samme som Venstres. Dette ses af administrationen og af de forslag, som regeringen forelægger, og om hvilke han sagde, at de saa at sige altid er formet saaledes, at mest mulig frihed berøves borgerne, som derefter faar anvisning paa at søge dispensation. Dette giver et unødvendigt stort administrationsapparat. »De socialdemokratiske ministre har den store svaghed, at de ikke tænker som erhvervsfolk, men som embedsmænd, eller lader disse tænke for sig.« Erik Eriksen gennemgik forskellige love og fandt ikke, at der var naaet store resultater i retning af frihed, og han erklærede, at Venstre ikke fortsat vil

være saa beskedne og nøjsomme. Han paastod, at regeringen i balanceplanen havde overbudgetteret importen af raavarer og investeringsgoder udover de praktiske muligheder. Hvis dette viste sig at være tilfældet, havde man indirekte hindret import af andre varer, som kunde have skabt sund konkurrence paa hjemmemarkedet.

Efter at have erklæret, at socialisering ogsaa kunde gennemføres indirekte gennem skattepolitik og avancepolitik, sagde Erik Eriksen, at Venstre ikke havde ført gold opposition, men deltaget i lovgivningens udformning. Han sluttede:

„Vi kan lovgivningsmæssigt gaa kompromis'ets vej under en socialistisk mindretalsregering, men tillid til den har vi ikke. Vi har det modsatte. Det er et faktum, som begribeligvis ikke ændres ved, at grunden begynder at skride under regeringen.

Den har selv skabt sit flertal, selv valgt sine hjælpere, og som udtryk for politisk balance eller langtidsprogram er de for en dels vedkommende valgt uden smaalig hensyntagen. Jeg ser klart, at i kraft af den nye valglov, som rammer mit parti, plus formentlig en vis kommunistisk tilbagegang blandt vælgerne, kan Socialdemokratiet antagelig indkassere en partimæssig gevinst. Alligevel tør jeg holde paa, at statsministeren forlængst er klar over rigtigheden af det gamle ord om, at efter den søde kløe kommer den sure svie. Det socialdemokratisk-kommunistiske sammenspil før i tiden vendt mod venstre-regeringen taler nu sit tydelige sprog. Det er ikke Venstre, der har gaaet arm i arm med kommunisterne, det er regeringen. Hvorledes mon den følger dette nu i hundredeaaret for vor frie forfatning og under indtryk af det mellemfolkelig demokratiske samarbejde?.

Ole Bjørn Kraft: Den konservative ordfører indledede sin tale med en række udenrigspolitiske betragtninger, bl. a. om Sydslesvig, og sluttede den med nogle forslag om forbedring af regeringens og Rigsdagens arbejde. (Disse udtalelser refereres senere). Om den økonomiske politik sagde han bl. a., at det gjaldt om at genskabe tilliden til pengenes værdi, saaledes at den naturlige private opsparingsvilje kunde komme til udfoldelse. Derfor havde man bidraget til restriktionernes afvikling og stod skattepolitisk paa det standpunkt, at en indkomstnivellering vilde være af det onde. Han mente, at der var en uoverensstemmelse mellem regeringens og Nationalbankens syn paa pengesænkningen, og foretrak bankens syn herpaa. Han erklærede med Harold Laski: „Jo bedre opposition, des bedre regering.“ Selv regeringen vilde ikke kunne nægte, at oppositionen havde haft en betydelig indflydelse. Han pegede paa, at tilslutningen til Atlantpagten var gennemført med støtte af de to oppositionspartier, som ikke havde ønsket en socialdemokratisk regering, medens den var blevet bekæmpet af de to partier, som var aarsagen til regeringens dannelse. Derved var opstaaet en ny politisk situation, hvis virkninger endnu var uoverskuelige.

Bertel Dahlgaard: Ogsaa den radikale ordfører omtalte Sydslesvig. Han fremsatte til slut nogle interessante bemærkninger om dansk politiks fremtid (se senere). I første del af talen pegede han paa den gunstige økonomiske udvikling, i hvilken forbindelse vi dog ikke burde glemme den saltvandsindsprøjtning, Marshallhjælpen er udtryk for. Netop derfor anbefalede Dahlgaard en forsigtig finanspolitik og fremhævede, at vi maatte sikre udnyttelsen af alle produktive kræfter. Overfor Th. Kri-

stensens kritik af skattenedsættelserne hævdede Bertel Dahlgaard, at der kunde paaregnes en formindskelse af pengemængden i det kommende aar paa ca. 300 mill. kr., saaledes at den gennemførte skattelettelse var fuldt forsvarlig.

Bertel Dahlgaard krævede det frie ord sikret og henstillede til regeringen at træde i forbindelse med de faglige organisationer med det formaal at faa garantier for det frie ord, for at ikke noget lignende atter skulde ske, som skete under typografstrejken med dagbladenes standsning. Om den øjeblikkelige politiske situation udtalte han endelig:

»Paa de uden sammenligning mest vidtrækkende omraader har regeringen faaet den afgørende støtte fra Venstre og Konservative. Paa enkelte omraader — grundstigningsskylden og udstykningen af de sønderjyske præstegaarde — er lovenes gennemførelse sikret af Det radikale Venstre og Retsforbundet, medens praktisk talt hele den øvrige lovgivning er tiltraadt enten af alle de fem demokratiske partier eller af Socialdemokratiet og Det radikale Venstre med tilslutning enten af Venstre eller Konservative.

Hvad viser dette? Det viser for det første, at den nuværende regering har forstaaet og akcepteret en mindretalsregerings kaar, det som Knud Kristensens regering aldrig forstod, og som denne regering med Knud Kristensen som chef aldrig havde mulighed for at lære.

Der er grund til med hensyn til de indenrigspolitiske forhold at anerkende regeringens forhandlingsduelighed og hensyntagen til de faktiske parlamentariske forhold, og der er ingen grund til, som jeg ser Venstres blade til stadighed gør, at spotte regeringen, fordi den viser den fornødne imødekommenhed overfor andre partier. Det er heller ingen ringe gerning for en regering i disse tider at samle en fælles vilje her i Folketinget. Det bør vi alle anerkende, og det er ingen ringe gerning for dette tings demokratiske partier hver for sig at bidrage til en saadan samling. Det, vi ganske enkelt — uden de smaa ligegyldige partipolitiske drillerier — maa erkende med hensyn til vort lands stilling, er jo, at vi under den nuværende verdenssituation slet ikke her i landet har raad til at etablere de oprivende politiske kampe, som en partisplittet rigsdag saa mange steder henfalder til.

Aksel Larsen, der talte paa Kommunisternes vegne, kom under denne debat kun til at spille en underordnet rolle. Det mest bemærkelsesværdige i forbindelse med hans taler var, at han to gange blev grebet i at fremføre oplagt forkerte ting (se senere). Iøvrigt hævdede han, at regering og rigsdag kun kunde gøre, hvad der passede amerikanerne. Langtidsprogrammet under Marshallplanen var letsindigt, paastod han, bl. a. fordi det regnede med at oparbejde en smørekspor til U.S.A., hvilket var umuligt. Marshallhjælpen fremkaldte arbejdsløshed, og regeringen var paa alle omraader enig med de antisocialistiske partier. Af den grund, og fordi regeringen havde solgt landets selvstændighed og oprustede af hensyn til Wall Street, kunde Kommunisterne ikke have tillid til den.

Starcke (Retsf.) syntes, at vi paa mange omraader stod ringere end for 100 aar siden, og at vi havde glemt forskellen paa folkestyre og kancellistyre. Han klagede over manglende erhvervsfrihed og angreb handelsministerens dispositioner, specielt med henblik paa samhandelen med den tyske østzone. Hvis man ikke havde taget hensyn til den udenrigspolitiske situation, kunde handelsministeren være styrtet paa denne sag, fordi Kommunisterne havde maattet stemme sammen med »vi andre«. Starcke haabede, at regeringen vilde vise samme beslutsomhed i det

sydslesvigske spørgsmaal som i det atlantiske, og han fremsatte i den forbindelse nogle nedsættende bemærkninger om den socialdemokratiske robotpolitik, der gjorde det muligt for hele »ægypterhæren« at vende paa en gang!

Statsminister Hedtofts svartale.

Statsministeren svarede den 8. april om formiddagen paa ordførertalerne. Udover Sydslesvig-udtalelserne fremsatte Hedtoft et kraftigt svar paa tiltale til Erik Eriksen, hvis tale havde skuffet ham ved sin mangel paa sagligt angrebsstof paa regeringen. Dens politiske indhold var blot en gentagelse af venstrepressens forgræmmede artikler og et nyt forsøg paa at appellere til socialistforskrækkelsen. I anledning af Erik Eriksens udtalelser om Socialdemokratiets forhold til Kommunisterne udtalte Hedtoft:

»Erik Eriksen spurgte, hvordan vi følger samarbejdet med Kommunisterne? Jeg skal svare, at vor demokratiske samvittighed er ren. Det samarbejde, han taler om, bestaar kun i hans politisk betændte fantasi. Ethvert menneske i denne sal véd, og hver fair modstander vil indrømme, at det danske Socialdemokrati i forholdet til Kommunisterne har holdt sin sti ren. Det vilde have set anderledes ud i Danmark i dag, hvis ikke den danske arbejderbevægelses tillidsmandsskare havde sat alle gode kræfter ind mod den kommunistiske bølge, som efter 1945 gik over landet. Naar den demokratiske tradition i dag er saa stærkt og solidt forankret i den danske arbejderklasse, skyldes det nemlig først og fremmest det danske Socialdemokrati — og ikke Erik Eriksen eller hans parti.

Havde Venstre i 30'erne vist den samme beslutsomhed i kampen mod LS, havde meget maaske set anderledes ud for dette parti.«

Ogsaa til Starcke gav Hedtoft et skarpt svar, og efter en kort omtale af de benaadninger, som finder sted til grundlovsdagen, og som vil nedbringe antallet af indespærrede landssvigere fra besættelsestiden til ca. 500, vendte han sig til spørgsmaalet om Atlantpagten. Han fremhævede, at der ikke var nogen mulighed for en særlig dansk fred, men at freden var udelelig. Videre pegede Hedtoft paa, at Europas svækkelse efter krigen var en afgørende aarsag til, at freden ikke var sikret. Mellem Amerika og Sovjetunionen ligger Vesteuropa, som kan blive en formidler og fredsfaktor. Det var en lykke, at Amerika efter krigen havde haft vilje og styrke til at give dette Vesteuropa en hjælpende haand. For at gøre De forenede Nationer til en virkelig universel samarbejdsorganisation var det nødvendigt at genrejse Vesteuropa. Derefter fortsatte Hedtoft:

»At kalde Amerikas haandsrækning til Europa, som den har fundet udtryk gennem Marshallhjælpen og forøvrigt ogsaa gennem Atlantpagten, for imperialisme, er helt urimeligt. Hvornaar i historien har man, som det er sket i Amerika, set en »imperialistisk magt« paalægge sig selv og sit folk store byrder for at forene sine mulige lydstaten og gøre dem selvhjulpne?

Det er en tragedie, at Sovjetrusland og kommunistpartierne i den frie verden vender sig mod Vesteuropas genrejsning.

I hvert eneste demokratisk vesteuropæisk land staar Kominformfolkene nu paa talerstolene og gentager argumenterne fra Moskvas radio. Vi fik en smagsprøve i gaar af Aksel Larsen.

Han tillod sig at sige, at arbejdsløsheden i dag er af en størrelse, der

uhyggeagt mindede ham om tallene i trediveerne, og at dette var en følge af Marshallhjælpen.

Hvis Aksel Larsens øvrige argumenter mod Marshallhjælpen er af samme kvalitet, maa jeg sige, at hans standpunkt i denne sag fremtræder i et særligt lys.

Hvorledes tror man, beskæftigelsen og produktionen havde været, hvis vi ikke ved Marshallhjælpen var sat i stand til at købe en række livsvigtige raavarer og maskiner, som vi ikke i øjeblikket kan købe noget andet sted?

Regeringen er opmærksom paa, at der i de sidste aar i visse egne af landet har været en betydelig ledighed blandt arbejdsmændene. Der synes her at være tale om en tendens af længere varighed — en tendens, som er helt uden forbindelse med Marshall-planen. Det drejer sig nemlig om arbejdsløsheden i de egne, hvor der under krigen var iværksat store arbejder for tysk regning. Regeringen har iværksat en undersøgelse over hele dette forhold og er besluttet paa at iværksætte de fornødne beskæftigelsesfremmende foranstaltninger saavel som fremme af overflytning og uddannelse af de ledige for at komme dette onde til livs.

Hedtoft sluttede med følgende udtalelse:

»Regeringen har i dag, saa lidt som da vi begyndte, politiske aftaler om støtte med noget politisk parti. Det er klart, at vi, saalænge vi selv skønner det forsvarligt, eller medmindre der fra et flertal her i salen udtales mistillid til os, agter at fortsætte vort arbejde. Det er ligesaa klart, at vi, hvis det sidste sker, vil drage de politiske konsekvenser heraf.«

Den øvrige debat.

Foruden Hedtoft svarede finansminister *H. C. Hansen* og handelsminister *Krag*, der begge navnlig beskæftigede sig med den økonomiske politik. Forsvarsminister *Rasmus Hansen* omtalte visse militære forhold. (Nogle af de tre ministres udtalelser refereres andetsteds). Ogsaa landbrugsminister *Bording* og undervisningsminister *Hartvig Frisch* deltog i debatten for at svare paa spørgsmaal, som var stillet dem.

Flere »menige« medlemmer af Folketinget havde ordet uden dog at sige noget, som behøver gengivelse her. En undtagelse danner *Thorkil Kristensen*, der optraadte som Venstres ordfører i Sydslesvigsspørgsmaalet (se senere).

Om eftermiddagen den 8. april talte ordførerne igen, denne gang betydeligt skarpere end i første omgang. *Erik Eriksen* hævdede, at Hedtoft ikke havde været kræsen i valget af midler, da han i sin tid løb storm mod venstre-regeringen, og han spurgte, om Hedtoft mente, det var forkert, at man dengang havde brugt Kommunisterne til at fjerne en liberal regering. Videre fremhævede han bl. a., hvorledes indtjeningen fra udlandet var steget under venstre-regeringen, og han angreb paany handelsministeren, fordi denne med hensyn til importen havde talt for en stik modsat politik af den, Venstre ønskede — nemlig ikke at give saa fri bane for færdigvareimporten. Iøvrigt vendte *Erik Eriksen* sig især til de Radikale, idet han havde forstaaet, at de havde styrtet vensteregeringen paa det sydslesvigske spørgsmaal, medens de aabenbart ikke vilde drage samme konsekvens af deres uenighed med den nuværende regering om et langt mere betydningsfuldt spørgsmaal: Atlantpagten. Han syntes derfor ikke, at rigsdagssamlingen burde slutte, før den faktiske politiske situation var klaret.

Ole Bjørn Kraft beklagede handelsministerens arrogante og statsministerens skarpe tone, som havde skuffet ham.

Bertel Dahlgaard henviste til, at Venstre og Konservative havde samarbejdet med regeringen om mange spørgsmål i vinterens løb, og han kunde derfor ikke forstaa den krigsdans, som nu blev opført. Regeringen *Knud Kristensen* blev ikke alene styrtet paa det sydslesvigske spørgsmål, men arbejdet var til sidst gaaet i staa under indtryk af den lammelse, der udgik fra regeringens chef. Det var et helt mareridt at iagttagere det. Man havde over for den nuværende regering som over for *Knud Kristensen* søgt at holde dens politik inden for de rette grænser, og det var lykkedes noget bedre. Om de Radikales kurs sagde *Bertel Dahlgaard*, at vinteren havde givet svaret. Venstre og Konservative var regeringens medgaranter for det udenrigs- og militærpolitiske. Paa det økonomiske omraade var Det radikale Venstre garanten mod socialiseringstendenser, men til gengæld vilde det ogsaa være garanten for, at en moderat-konservativ politik ikke kunde blive til virkelighed herhjemme. De Radikale var fuldkommen immune over for socialistforskrækkelse. Socialdemokratiet var ikke i mindste maade farligt, naar man førte en demokratisk politik. Den socialistiske fare var kun til stede, hvis man ikke havde andet middel imod den end moderation og konservatisme. Det var de Radikales opgave at sørge for, at de socialistiske træer ikke vokser ind i himlen.

Over for *Erik Eriksen* betonedes *Hedtoft*, at det forslag, som fældede *Knud Kristensen*, var stillet af de Radikale, og at — foruden Socialdemokratiet og Kommunerne — ogsaa en konservativ havde stemt for det. Hvis *Erik Eriksen* paa samme maade kunde faa vedtaget et mistillidsvotum, gjaldt det naturligvis uanset, hvem der stemte for det. Han skulde blot følge sin overbevisning, og blev et mistillidsvotum vedtaget, vilde det omgaaende faa politiske følger.

Fem dagsordener stilles.

Da debatten var naaet saa langt, kom omsider Venstres mistillidsdagsorden, begrundet af *Erik Eriksen* med Venstres mistillid til regeringens økonomiske politik og nødvendigheden af at faa klaret, om regeringen stadig havde parlamentarisk basis. Dagsordenen havde følgende ordlyd:

„Idet Folketinget udtaler sin mistillid til regeringens evne og vilje til at genskabe erhvervsfrihed — og dermed til virkningsfuld fortsat genopbygning af Danmarks økonomi — gaar tinget videre med behandling af dagsordenen.“

Efter partimøder fulgte derefter endnu fire dagsordener. Den konservative lød saaledes:

„Idet Folketinget erklærer, at Danmarks deltagelse i Atlantpagten har nødvendiggjort en hurtig løsning af landets forsvarsproblemer, opfordrer det partierne til samling herom og fortsætter derefter nærværende sags behandling.“

Ole Bjørn Kraft begrundede den med en henvisning til, at der ikke maatte være tvivl om, at regeringen havde et stort flertal bag sig, da den underskrev Atlantpagten. Sydslesvigsspørgsmaalet var bedst tjent

med ikke at blive kastet ud i en ny strid. De Konservative vilde bekæmpe enhver socialiseringstendens og havde gjort det ikke uden held. Naar Venstre derfor vilde bruge de erhvervsøkonomiske problemer som grundlag for en mistillidsdagsorden, var det — paa baggrund af, at Venstre havde medvirket til gennemførelse af meget af den paagældende lovgivning — at trække situationen ved haarene!

Paa de Radikales vegne foreslog *Bertel Dahlgaard* følgende:

„Idet Folketinget udtaler, at det maa være en fælles pligt for de demokratiske partier at fremme det bedst mulige samarbejde, og forventer, at regeringen fortsat vil yde sit bidrag hertil og medvirke til en økonomisk politik, der gennemfører afviklingen af krigstidens restriktioner og styrker de danske erhvervs produktion og sundhed, fortsætter tinget behandlingen af tillægsbevillingsloven.“

Han begrundede sit partis stilling med, at spørgsmaalet om Atlantpagten var afgjort, og at der ikke kunde ændres heri. Nu maatte man vende sig til det praktiske arbejde.

Aksel Larsens dagsorden havde følgende ordlyd:

„Idet Folketinget udtaler, at med godkendelsen af Marshall-overenskomsten og tilslutningen til Atlantblokken er Danmark kommet ind under en fremmed stormagts ledelse til fare for freden og forarmelse af befolkningen,

og at det følger af den altoverskyggende danske opgave at arbejde for at genvinde Danmarks nationale selvstændighed og økonomiske handlefrihed,

gaar tinget over til næste sag paa dagsordenen.“

Endelig meldte ogsaa *Starcke* sig med denne dagsorden:

„Idet Folketinget henstiller til regeringen at føre en friere økonomisk politik gaar tinget videre i dagsordenen.“

Endnu før de sidste to dagsordensforslag var stillet, tog statsminister Hedtoft stilling med disse ord: „Regeringen kan ikke modtage Venstres dagsorden. Jeg forstaar, at de Konservative lægger vægt paa at betone forsvarssagens løsning, og jeg er enig deri. Jeg kan henvise til Regeringens erklæringer derom. I den givne situation maa jeg tilraade at vedtage *Bertel Dahlgaards* dagsorden.“

Da Regeringen saaledes havde anbefalet det radikale forslag, blev dette først sat under afstemning og vedtaget med de i indledningen nævnte stemmetal. Dermed var de øvrige dagsordener bortfaldet.

Sydslesvig i folketingsdebatten.

Som nævnt foran spillede Sydslesvigsspørgsmaalet en fremtrædende rolle i den storpolitiske debat, og i det følgende refereres nogle af de vigtigste udtalelser.

Gustav Pedersen (s) udtalte:

„Der er ikke i det danske folk basis for at bygge vor udenrigspolitik paa politiske krav, der kun kan blive en eventyrpolitik. Der er ikke basis for at gøre noget, som kan danne indledning til en magtpolitik i grænsespørgsmaalet, men der er enighed om, at vi med alle mulige mid-

ler skal lette det tryk, der hviler paa vore landsmænd i fremmedland. Ingen har ret til at tvivle om, at regeringen har gjort, hvad der er muligt for at lette kaarene for vore landsmænd, uanset om trykket skyldes flygtningepresset eller administrative overgreb. Alle danske partier har udtalt, at vi ikke har statspolitiske krav over for Tyskland.

Thorkil Kristensen var Venstres Sydslesvig-ordfører. Han mente, at der var grund til at berøre sagen, for at de dansksindede i Sydslesvig ikke skulde tro, at den tavshed, der havde været, betød, at sagen var glemt. Han mindede om Venstres krav om at faa selvbestemmelsesretten fastslaaet i fredstraktaten med Tyskland. Selv i Tyskland er der en vis forstaaelse for selvbestemmelsesrettens betydning, og der var ingen grund til for os at være mere tilbageholdende. Han spurgte, om Hedtoft stod ved sine ord herom fra finanslovdebatten i december 1945. *Thorkil Kristensen* udtalte de bedste ønsker for forhandlingerne i Kiel. Selv om kravet om administrativ adskillelse ikke indgik i disse drøftelser, var det ikke glemt. Han beklagede forlængelsen af den slesvigholstenske flygtningensdlov, fordi den giver flygtningene fortrinsret ved embedsbesættelser.

Ole Bjørn Kraft sagde bl. a.:

„Det er Det konservative Folkeparti's opfattelse, at vi burde stræbe efter i den kommende vesttyske forfatning at faa indsat bestemmelser, der kunde sikre sydslesvigerne en adgang til, naar forholdene gjorde det muligt, at udøve den naturlige selvbestemmelsesret, som vi dog alle mener, de har et krav paa. Det kunde gøres paa forskellig maade. Enten som en ret, der direkte sikrer sydslesvigerne, eller som mere generelle bestemmelser, der i lighed med i Weimar-forfatningen aabnede adgang for folkegrupper inden for Vesttyskland til at kræve en folkeafstemning afholdt.

Jeg vil ikke lægge skjul paa, at min opfattelse er, at den hidtil førte danske politik ikke har været i stand til at naa de resultater, som den tilstræbte, og jeg finder aarsagerne hertil i den kendsgerning, at man ikke har villet støtte tanken om en afstemning, der engang med tiden kunde have muliggjort en genforening med Sydslesvig, og at jeg for at sige det mildt, staar uforstaaende over for, at Regeringen nu, hvor det maa staa klart, at de hidtidige opnaaede resultater er aldeles utilfredsstillende, ikke tager sagen op til en fornyet overvejelse for at prøve, om maalet ikke kan blive naaet ad andre veje.

Bertel Dahlgaard udtalte bl. a.:

„Der har været meningsforskelle herhjemme om Danmarks stilling i denne sag, og splittelsen har ikke kunnet undgaa at svække; men tilbage staar dog, at ingen af os er trættedes i bestræbelserne for at fastholde de ønsker og krav, som det danske Folketing for 2½ aar siden fastslog som en retmæssig og retsindig politik fra Danmarks side i det sydslesvigske spørgsmål. Jo mere vi følger, at vi ikke i vore ønsker er gaaet ud over rimelighedens og retsindighedens grænser, des stærkere følger vi ogsaa nu, hvor Vesttysklands styre skal nyordnes, at vi kan yde danske sydslesvigerne den fulde moralske støtte til deres krav om at faa sikret deres nationale og borgerlige frihedsrettigheder og at blive befriet for det tryk, som flygtningeproblemet betyder i nutid og fremtid.

Resultatet af forhandlingerne i Kiel berører os saa dybt, fordi det er den danske folkestammes livsvilkaar, det drejer sig om, men det berører os ogsaa stærkt, fordi det vil være en budbringer om, ad hvilke baner

forholdet mellem Danmark og det nye Tyskland har mulighed for at udvikle sig. Viser der frisind og tolerance i Kiel, da vil det i Danmark blive modtaget som et udtryk for, at netop et nyt Tyskland er under udvikling, som vi vil kunne mødes med i gensidig respekt, hvorved fremtidens nationale brydninger i Sydslesvig ikke blot vil betyde modsætninger og kampe, men ogsaa vil kunne komme til at betyde bro mellem to kulturer.»

Bertel Dahlgaard sluttede med at fremhæve, at det er den folkelige rodfæstethed gennem lange tider, der er den moralske baggrund for de nationale haab, saaledes som den var det i Nordslesvig i 50 aar. Han ønskede for forhandlingerne i Kiel, at man fra alle deltagerne vilde erkende, at denne folkelivets lov skulde anerkendes i forholdet mellem de to folk

Statsminister Hans Hedtoft indledede sit svar angaaende Sydslesvigsspørgsmaalet med at henvise til Folketingets beslutning af 9. april 1946, noten af 19. oktober 1946, memorandumet af 31. januar 1947 og regeringserklæringen af 25. november 1947, og han gennemgik kort udviklingen siden da, herunder de ønsker, der af sydslesvigerne var fremsat som grundlag for forhandlingerne i Kiel. Derefter udtalte han »den danske regerings taknemlighed for den aktive interesse, den britiske regering og de britiske myndigheder i Tyskland har vist for at medvirke til disse forhandlinger. Efter regeringens opfattelse vil det rigtigste nu være, at vi afventer resultatet af forhandlingerne, som vi følger med den allerstørste interesse og i det levende haab, at de maa føre til en varig betryggelse af den dansksindede befolkningsdels rettigheder.»

Regeringen vilde være opmærksom paa resultatet af forhandlingerne. Han udtalte videre, at den uundgaaelige grænsekamp fra dansk side maatte føres med blanke vaaben og paa de store linjer. Man haabede paa et godt naboforhold mellem Danmark og et demokratisk Tyskland. »Det vil i høj grad tjene denne udvikling, hvis man fra tysk side viser villighed til at behandle de dansksindede sydslesvigere saaledes, at deres folkelige stilling sikres, og at der skabes grundlag for en nabovenlig udvikling baade i Sydslesvig og i det dansk-tyske forhold.»

Hedtoft nævnte, at bevillingen til det kulturelle arbejde i Sydslesvig var forøget i fjor og i aar atter med 1 mill. kr. Regeringen havde tilkendegivet, at vi var rede til at tage de økonomiske konsekvenser af omformningen af de dansksprogede kommunale skoler i Flensborg til privatskoler. Efter en omtale af flygtningespørgsmaalet erklærede Hedtoft, at regeringen ikke fandt anledning til at ændre sit standpunkt om ikke at deltage i seksmagtskonferencerne mellem U.S.A., England, Frankrig og Beneluxlandene om Tyskland. Der forelaa intet om nogen ny konference, og forhandlingerne i Kiel burde ikke kompliceres ved, at man indbragte sagen for et andet forum. Under henvisning til, hvad der hidtil havde været Danmarks politik, afviste han endvidere, at Danmark skulde kræve en afstemningsbestemmelse i besættelsesstatutter for Vesttyskland eller i et andet dokument af tilsvarende art.

Foranlediget af Thorkil Kristensens spørgsmål bekræftede Hedtoft sin udtalelse fra 13. december 1945:

»Det danske socialdemokrati har altid klart og utvetydigt bekendt sig til den nationale selvbestemmelsesret. Det gjorde vi allerede før 1920, det

gjorde vi fast og klart ved afgørelsen i 1920, og vi har stedse siden bekendt og til princippet og gør det i dag. Derfor kan jeg sige: Hvis virkelig sydslesvigerne gennem et længere aaremaal med gode og daarlige tider for Tyskland manifesterer ægtheden og holdbarheden i deres danskhed og gennem en mulig afstemning viser en klar og tydelig majoritetstilkendegivelse for Danmark — hvis de kan sige til os: Nu har vi præsteret det tilsvarende som nordslesvigerne, ja, saa hører de rettelig til hos os.

En saadan klart manifesteret danskhed var der tale om i Nordslesvig, men fra Sydslesvig har vi hidtil savnet noget tilsvarende, og det forklarer, berettiger og nødvendiggør efter vor mening en afventende holdning fra det ansvarlige Danmarks side.

Hertil føjede Hedtoft nu følgende bemærkning:

Dette er, hvad jeg udtalte i Folketinget dengang. Denne udtalelse er ganske klar, og jeg vedstaar den naturligtvis stadig. Vi staar — jeg taler her om regeringen og ogsaa om Socialdemokratiet — med rigsdagens store flertal paa selvbestemmelsesrettens grund. Men vi ved endnu ikke noget afgørende om ægtheden og holdbarheden i den sydslesvigske bevægelse. Den har endnu ikke manifesteret sig over et længere aaremaal med gode og daarlige tider for Tyskland, og det forklarer, berettiger og nødvendiggør stadig en afventende holdning fra det ansvarlige Danmarks side. Opfyldes engang disse betingelser, maa det være den tids sag at tage stilling til den situation, der da vil være indtraadt, men vi kan og bør ikke i dag forpligte fremtiden til en bestemt afgørelse af det sydslesvigske spørgsmaal. Af alle de grunde, jeg ofte har fremhævet, er jeg imod, at vi paa et uvist grundlag binder Danmarks politik mange aar frem i tiden.

Paa to af de vigtigste omraader, spørgsmaalet om sikringen af de dansksindede sydslesvigeres rettigheder og spørgsmaalet om fjernelse af flytningene fra Sydslesvig, er der — som en direkte følge af forhandlingerne i London i oktober — indledet en udvikling, der, om alt gaar vel, kan føre til betydelige resultater.

Som jeg allerede har sagt, vil regeringen følge udviklingen opmærksomt. Skulde det saa vise sig, at udviklingen paa disse to vigtige omraader ikke svarer til vore berettigede forventninger, maa regeringen paa basis af de krav, der er formuleret i memorandummet af 19. oktober 1946, tage stilling til, hvilke skridt det herefter vil være mest hensigtsmæssigt at tage for at tilvejebringe en løsning, som alle parter kan være tjent med.

Bertel Dahlgaard om dansk politiks hovedlinjer fremover.

Efter sine bemærkninger om den øjeblikkelige situation sagde Bertel Dahlgaard under den storpolitiske debat den 8. april:

„Skal systemet med mindretalsregeringen fortsættes, maa konsekvensen blive en større magtkoncentration i Folketinget paa tilsvarende maade som stillingen er med den svejtsiske forbundsforsamling, og saaledes som vi i nogen grad har tenderet hen imod det under den nuværende mindretalsregering.

Vi er ved at famle os frem mod noget nyt, og jeg tror, det vilde være meget vigtigt, om vi i alle partier bestræbte os for at se paa disse problemer med megen fordomsfrihed, ligesom arbejdede os ud af den vanetænkning, som paa disse omraader er os medfødt, men som ikke længere slaar til.

Der er meget, der taler for, at svagheden i de bestaaende forhold øges gennem den stivhed og dogmatiseren, der er over partiforholdene her i landet.

Det er ikke længe siden, der forekom et tilfælde, der kan være illu-

strerende i saa henseende. Venstrebladet „Sorø Amtstidende“ indeholdt en artikel, hvori bladet foreslog en sammenslutning af venstrepartiet og Det konservative Folkeparti med den begrundelse, at der ikke mere paa noget afgørende punkt er et skel mellem Venstre og de konservative synspunkter, og bladet føjede til, at herved vilde der fremkomme et virkeligt stort parti som modvægt med de socialdemokratiske partier, medens Det radikale Venstre fik en naturlig plads som det formidlende led, der har tilknytning til begge sider, og som kunde sørge for, at intet af de store træer voksede ind i himlen.

Det er karakteristisk, at denne gennem længere tider eneste fordomsfrie og konstruktive tanke med hensyn til en nyorientering i dansk politik blev modtaget med almindelig fornærmethed inden for de partier, den særlig angik.

Saaledes legede man kispus eller blindebuk i stedet for at bidrage til den afklaring inden for dansk politik, som før eller senere vil komme, og som vil konstatere den faktiske situation, at der i befolkningen gaar tre hovedstrømninger, en socialistisk, en moderat-konservativ og en moderne social-liberal, netop den faktiske situation, som „Sorø Amtstidende“ meget rigtigt har set og haft mod til at skildre.

Jeg har fremsat disse betragtninger, fordi jeg tror, vi her staar over for de retningslinier og skillelinier, der bliver de afgørende i den kommende politiske udvikling, og fordi der ikke kan være tvivl om, at det vilde betegne en berigelse og højnelse af dansk politisk liv, om det traditionsbundne og stivnede, der præger vor hjemlige politik, afløstes af en orientering efter større linier, saa Rigsdagen blev et spejlbillede af de hovedstrømninger, der bevæger folkets sind, og ikke en konservering af nedarvede forestillinger.

Den socialistiske samfundsopfattelse, den moderat-konservative og den moderne social-liberale demokrati er stort set udtryk for de tre store idémæssige grupper, hvori befolkningen er delt i hundredeåret efter den frie forfatnings givelse. Det vilde skabe klarhed og sundhed inden for vort folkestyre, om enhver søgte hen, hvor han har hjemme, og herinde vilde det stabilisere hele vort parlamentariske liv, fordi brydningerne mellem anskuelserne vilde komme til at foregaa efter enklere og klarere linier.

Ole Bjørn Kraft ønsker statssekretærer og revision af udvalgsarbejdet.

I sin tale den 7. april under den storpolitiske debat rejste Ole Bjørn Kraft det spørgsmaal, om en konsekvens af forholdstalsvalgmaaden ikke burde være en ændring af vort hidtidige system for parlamentarisk regeringsdannelse. Han pegede i denne forbindelse paa det svejtsiske system, hvorefter partierne repræsenteres i regeringen i forhold til deres styrke i parlamentet.

Han udtrykte endvidere den opfattelse, at arbejdet var ved at vokse enkelte af regeringens medlemmer over hovedet, og nævnte specielt udenrigsministeren, justitsministeren og forsvarsministeren. Han mente derfor, at man maaske burde overveje hjælpeforanstaltninger, og at tanken om statssekretærer trængte sig paa. Endelig udtalte han om selve rigsdagsarbejdet:

„Hvad Rigsdagen angaar, har presset i den sidste maaned været meget stærkt. De foranstaltninger, man hidtil har tænkt paa: tidligere fremsættelse af lovforslag o. s. v. vil ikke slaa til over for Rigsdagens svigtende mulighed for at faa arbejdet færdigt. Den bunder ikke i manglende vilje, men i selve arbejdets form og Rigsdagens tekniske udstyr. Efter min opfattelse er det selve formen for udvalgsarbejdet, det er galt med.

Det kan — under de nuværende forhold — ikke blive effektivt og sagligt tilfredsstillende, naar der oftest holdes møder paa samme tid, og mulighederne for teknisk hjælp er saa begrænset, som tilfældet er. Jeg vil foreslaa, at man nedsætter et mindre udvalg med en repræsentant for hvert af de demokratiske partier til at foretage en prøvelse af dette spørgsmaal, af hvorledes arbejdet er tilrettelagt i andre parlamentariske lande, som vi kan sammenlignes med. Det er et langt mere vidtrækkende og alvorligt problem, end jeg synes, det er kommet frem i den hidtidige debat. Det drejer sig om noget saa væsentligt som Rigsdagens evne til at hævde en virkelig indflydelse paa lovgivningsarbejdet, og den lovgivende forsamlings uafhængighed af administrationen. I det lange løb er den nuværende form ogsaa aldeles utilfredsstillende for Rigsdagens medlemmer.

Tjenestemandsdømmestolen, den økonomiske politik, hjemmeværnet.

Under den storpolitiske debat den 8. april omtalte finansminister H. C. Hansen først spørgsmaalet om tjenestemandsdømmestolens virksomhed. Han fremhævede dernæst, at den økonomiske udvikling i 1948 stort set svarede til nationalbudgettet for samme aar, naar man tog hensyn til de indtrufne ændringer i forudsætningerne, hvorunder budgettet var opstillet. Bl. a. havde en vis prisstigning gjort tallene større, og paa grund af Marshallhjælpen var import og investering blevet større end budgetteret.

Det var regeringens opfattelse, at der af hensyn til pengesanereringen stadig maatte være overskud paa statsbudgettet. Der har i to aar været en stigning i overskudet, men en yderligere stigning er ikke nødvendig. Som følge af alle de pengesanerende foranstaltninger var obligationsrenten gaaet op paa godt 4½ pct., men en fortsat rentestigning vil vanskeliggøre gennemførelsen af det investeringsprogram, alle politiske partier er enige om at ønske fremmet. H. C. Hansen fortsatte:

Det afgørende forhold maa være, at der tilvejebringes de fornødne midler til at formidle import og omsætning og til finansiering af den fortsatte investering, og i denne forbindelse vil det faa betydning, at der kan forventes en forøgelse af nationalbankens udlaan som følge af bankens tilsagn om at rediskontere byggelaan samt en øget udnyttelse af bankens traditionelle udlaaansvirksomhed med rediskontering af veksler.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard citerede nationalbudgettets bemærkninger om, at den indtrufne dæmpning af højkonjunkturerne og stramning af pengeforholdene naturligvis kan føre til, at investeringsaktiviteten ikke faar det tilsigtede omfang. Hvis dette skulde ske, vil det ikke blot forsinke takten i genopbygningen, men det vil medføre, at bruttonationalproduktet for 1949 ikke faar den forudsatte størrelse, og det vil derfor ogsaa bevirke, at den nuværende høje beskæftigelsesgrad ikke kan opretholdes. Ministeriet vil derfor nøje følge udviklingen paa dette omraade og om fornødent søge iværksat forholdsregler, der kan modvirke en eventuel tendens til en afsvækkelse i investeringen og beskæftigelsen.

H. C. Hansen sluttede med at fremhæve, at omkostningerne i Danmark ikke havde været større end i andre lande. Den største fare for stigning i pristallet laa i en for tidlig ophævelse af prisreguleringen og huslejekontrollen.

Handelsminister Krag.

Under den storpolitiske debat den 8. april fremsatte handelsminister Krag nogle bemærkninger om den økonomiske politik. Overfor Erik Erikssens fornemmelse af, at importen af raastoffer var overbudgetteret i

balanceplanen, erklærede han, at intet tydede paa, at denne fornemmelse var rigtig. Men bagved laa Venstres principielle ønske om at begrænse raavareimporten til fordel for færdigvarerne. Paa dette punkt fører regeringen imidlertid den stik modsatte politik.

— Hvorfor er nu denne vor importpolitik den rigtige og den af venstre ønskede forkert? Ikke fordi vi ikke gerne under befolkningen flere udenlandske færdigvarer, og heller ikke, fordi vi underkender disses konkurrenceskabende evner, men fordi det maa være galt at købe færdigvarer, saa længe dette vil nødvendiggøre, at konkurrencedygtige danske virksomheder kommer til at staa hen med ledig kapacitet og ledigt arbejde.

Jeg forstaar ikke, hvorledes den af Venstre anbefalede politik skulde kunne forsvares over for disse virksomheder og over for de arbejdsløse. Erhvervenes videre udvikling og beskæftigelse maa selvfølgelig gaa forud for næsten hvilke som helst dogmatiske liberalistiske teorier.

Der er virkelig en principiel afgrund mellem den politik, Venstre ønsker at tvinge igennem, og den politik, regeringen med saa store resultater fører.

Lad mig henvise til, at i 1948 steg produktionen inden for industri og haandværk med ca. 12 pct. og beskæftigelsen med ca. 7 pct.

Senere udtalte Krag i et svar til Bjørn Kraft:

Det er netop her, regeringen vil hen: ikke stagnation, men tværtimod videre udvikling af hele erhvervslivet i landbrug som industri, haandværk som skibsfart, store virksomheder som smaa, nye som gamle. Vi maa have større produktionskapacitet og større produktionseffektivitet. Dette vil give os baade konkurrenceevne og eksportevne, det vil give basis for høj beskæftigelse og forbedret levestandard, og i en saadan politik maa vi uvægerlig tage risikoen for enkelte fejl. Men det er nu, det skal ske! Hvorfor? Fordi det er nu, vi faar Marshallhjælpen, det er nu, vi har relativt gunstige eksportpriser og afsætningsforhold, det er nu, vi har haft en god høst og to milde vintre. Kender vi ikke vor besørgelsestid, risikerer vi, at mulighederne smuldrer væk mellem fingrene paa os. Og alt det ny skal finansieres. Vi kan ikke lade fremskridtet lamme af en konservativ, restriktiv finanspolitik. Det forekommer mig, at det konservative parti ved pengebindingslovenes forlængelse og afvikling svigtede fremskridtet i dansk erhvervsliv.

Handelsministeren sluttede sin tale med et svar til Retsforbundet og en konklusion:

Hele Retsforbundets agitation forekommer mig iøvrigt at være et uendeligt ordgyderi uden hoved eller hale. Tænk, om man virkelig havde fulgt dette partis forslag om ophævelse af alle tænkelige restriktioner allerede for aar tilbage! Jeg føler mig overbevist om, at Danmark da idag vilde have været i samme situation som Belgien. Til trods for at Belgien har haft et langt gunstigere økonomisk udgangspunkt end Danmark, har Belgien nu igen maattet betræde restriktionernes vej. I Belgien er man i fuld færd med at indføre nye restriktioner, dels told, hvilket Danmark desværre i høj grad har faaet at mærke i sin samhandel med Belgien, dels importrestriktionerne, medens vi i Danmark heldigvis er i fuld færd med i voksende omfang og stadig hastigere tempo at afvikle restriktionerne. Havde vi fulgt det ærede medlem hr. Starckes raad, tror jeg ikke, vi havde været i den stilling. Da havde vi befundet os paa det belgiske niveau. Det er saadanne kendsgerninger, som nødvendigt maa medføre, at Retsforbundet mister enhver politisk indflydelse. De faa steder, hvor partiet har kunnet øve indflydelse, løber det selv fra den. Eksemplet har

vi i vareforsyningsudvalget. Det er klart, at dette parti, der lever af en letbenet agitation, ikke tør paatage sig noget som helst ansvar ved problemernes afgørelse. Det tør simpelthen ikke være repræsenteret i Rigsdagens vareforsyningsudvalg.

Regeringens økonomiske politik viser resultater. Vi har voksende produktion og voksende beskæftigelse, stadig bedre forsyningsforhold, selv om målet endnu langt fra er nået. Stadig flere restriktioner falder, opsparing og investering er stigende. Fjernt fra belgiske tilstande, fjernt fra al ortodoks teoretisering fortsætter regeringen sit praktiske arbejde med Danmarks genopbygning. God beskæftigelse og befolkningens økonomiske velfærd er vort mål.

Forsvarsminister Rasmus Hansen.

Under den storpolitiske debat den 8. april gav forsvarsminister *Rasmus Hansen* en række oplysninger om de militære anskaffelser og bestillinger, som var foretaget. Der var i den anledning hverken grund til at tale om oprustning eller til at bagatellisere, hvad der var sket. Overfor Bjørn Krafts kritik af, at det var gaaet for langsomt med hjemmeværnets opbygning, udtalte han, at det nok kunde være gaaet hurtigere, men saa var det blevet hastværksarbejde af tvivlsom værdi. Om det, der er sket, udtalte han:

Der er ansat en chef, en civil kommitteret samt en stabschef og tillige kontorpersonel for hjemmeværnets stab. Endvidere er der foretaget ansættelse af en chef for befalingsmandsskolen, af regionsledere og distriktsledere samt af kompagnichefer og hjælpere for disse. Der er desuden modtaget anmeldelse fra 15.000 frivillige. Der er udpeget 260 kompagniomraader og efter militær rekognoscering foretaget fordeling af opgaverne indenfor disse omraader. Der er fastsat bestemmelser for administrationen af hjemmeværnets materiel samt bestemmelser vedrørende aflevering af hjemmeværnsforeningernes vaaben til hjemmeværnet. Der er truffet foranstaltninger til, at der i Nymindegablejren kan indrettes befalingsmandsskole for hjemmeværnet. Der er udgivet bestemmelser for hjemmeværnets kommandomæssige tilknytning til hæren og søværnet, og der er truffet forberedelser til ordningen af lægetjenesten ved hjemmeværnet. Desuden er der udarbejdet en række andre bestemmelser vedrørende det lovfæstede hjemmeværns administration, og der er tilrettelagt fordeling af de vaaben, der kommer fra Sverige, samt de vaaben, hjemmeværnsforeningerne har, og som nu skal afleveres, efter at overenskomsten mellem hjemmeværnsforeningerne og krigsministeriet er op sagt fra 1. april.

Medlemmerne af distriktsudvalgene, som skal godkende frivillige, skal i henhold til loven udpeges dels af Købstadsforeningen, dels af De samvirkende Sogneraadsforeninger. Vi bad i januar maaned om indstillingerne til disse distriktsudvalg, men modtog først de sidste indstillinger for nogle faa dage siden. Nedsættelsen af distriktsudvalgene har derfor maattet udskydes til et senere tidspunkt end oprindeligt beregnet, men ogsaa dette forhold er nu bragt i orden.

Det vil være af stor værdi, at hjemmeværnets befalingsmandskorps sammensættes paa en saadan maade, at de forskellige befolkningsgrupper bliver tilfredsstillende repræsenteret. Vi har stræbt efter en saadan løsning, men jeg kan ikke sige, at det i første omgang er helt lykkedes; de mangler, der er i saa henseende, kan vi dog forhaabentlig faa rettet i den tid, der kommer.

Hvis arbejdet med opbygningen af hjemmeværnet forceres uden hensyn til den sammensætning, befalingsmandskorpset derved vil faa, kan der højst sandsynligt tabes mere, end der vindes, og ikke mindst dette

forhold vil det derfor være rimeligt at tage med i overvejelserne, naar der skal tages stilling til det tempo, hvori arbejdet med hjemmeværnets opbygning skal gennemføres i den kommende tid.

Den politiske situation før ministerstormen.

Det vil være rigtigt at give pressens kommentarer til Venstres ministerstorm den 8. april en baggrund i den bedømmelse af den politiske situation, som forelægger forud herfor. Som berørt i sidste nummer af »Socialdemokratiske Noter«, var der igennem artikler i »Sorø Amtstidende« opstaaet en diskussion om betimeligheden af en sammenslutning mellem Venstre og de Konservative. Selv om tanken hovedsagelig blev mødt med afvisning baade fra konservativ og fra Venstres side, indgik diskussionen dog som et element i situationen. I forbigaaende kan nævnes, at det konservative partis formand, *Halfdan Hendriksen*, tog afstand fra tanken paa et møde i Odense den 18. marts. Her udtalte han ifølge »Fyens Stiftstidende« følgende:

»Selve tanken om en sammenslutning lyder meget smuk og besnærende, for paa mangfoldige omraader er der enighed mellem Konservative og Venstre. Vi kæmper begge mod socialiseringen, for det frie erhvervsliv, og derfor har vi Konservative i flere henseender samarbejde med Venstre.

Men der er ogsaa noget, der skiller. Venstre er i høj grad et klasseparti. Det konservative Folkeparti med vælgere i alle befolkningskredse er derimod et vidtfavnende parti, der varetager alle samfundsinteresser, og eksempelvis har vi jo et andet syn paa brugsforeningsbeskatning og eksportudvalg end partiet Venstre.

Venstre og Konservative kan ikke sammenslutes, og i det hele taget er tanken om, at de Radikale skulde blive tungen paa vægtskaalen, for fantastisk. Dette sidste parti har sin stadige tilbagegang til trods haft stor magt og indflydelse, og denne urimelighed brydes ikke ved, at Det konservative Folkeparti og Venstre slutes sammen.

Det kan ligeledes i forbigaaende nævnes, at »Fyens Stiftstidende« den 30. marts erklærede, »at en sammenslutning af Venstre og Konservative i samme øjeblik, den fandt sted, vil berøve koalitionen tusinder og atter tusinder af stemmer.«

Det væsentligste moment i situationen forud for den storpolitiske debat var imidlertid, at Kommunisterne stemte imod finansloven og dermed klart tilkendegav deres stilling over for den socialdemokratiske regering. »Social-Demokraten« fastslog straks den 31. marts, at Kommunisterne dermed havde inviteret de borgerlige partier til at styrte ministeriet. Kommunisterne søgte ganske vist selv i en ledende artikel samme dag i »Land og Folk« at bortviske indtrykket heraf, idet man hævdede, at regeringen havde »et solidt flertal bag sig, bestaaende af de borgerlige og socialdemokratiske folketingsmedlemmer.« Bladet regnede op, hvad disse partier i fællesskab havde gennemført, og hævdede iøvrigt, at det vilde blive afgjort i Washington, hvorledes Danmarks regering skulde se ud. »Intet Atlantparti vil vove at drage alvorligt i ledning mod regeringen uden først at have faaet ordre eller tilladelse dertil fra d'herrer Truman og Acheson!«. Før Kommunisterne stemte imod finansloven, havde der været forlydender fremme om, at Venstre og Konservative vilde benytte Sydslesvigsspørgsmaalet til en aktion mod regeringen. Nu faldt dette ved underhaandsforhandlingerne den 4. april bort,

hvilket foranledigede det radikale »Skive Folkeblad« til den 5. april at skrive:

»Efter samtalerne i gaar eftermiddags kan man gaa ud fra, at den politiske debat paa torsdag og fredag vil forløbe særdeles *fredeligt*, og den planlagte ministerstorm vil gaa over i historien som »den ministerstorm, der blev opgivet, fordi den havde udsigt til at lykkes«.

Forud herfor havde venstrepressen konstateret den foreliggende ændring i den politiske situation. I en artikel, som fandtes i flere venstreblade (her fra »Sorø Amtstidende« den 2. april), hed det dog, at Hedtoft i to henseender kunde føle sig ganske tryk. Den borgerlige opposition vilde ikke lade sin politik bestemme af Aksel Larsen, og den vilde heller ikke stemme mod sin egen overbevisning om et regeringsforslag blot for at styrte regeringen. »Noget andet er, at oppositionen selvfølgelig ikke kan lade sig afskrække fra at føre sin egen politik, fordi Kommunisterne maaske har skiftet taktik.« Artiklen sluttede med at forberede de »17 i ministerjollen« paa, at »sejladsen bliver farligere, end den hidtil har været.« Heri laa altsaa et varsel fra Venstre. Det kan dog være af betydning at gøre opmærksom paa, at »Aarhus Amtstidende« den 1. april skrev:

»Revnens i regeringens basis faar ingen parlamentariske følger. Men den bør vække til eftertanke. Stillingen er ganske klar: Vi har en regering, som for enhver pris vil bevare magten. Men vi har en opposition, som udelukkende tager saglige hensyn, og derfor gaar arbejdet paa Rigsdagen sin jævne gang.«

Endvidere skrev det samme blad den 5. april bl. a.: »En ministerstorm kommer vi ikke til at opleve under de storpolitiske debatter i denne uge.« Ja, selve den 8. april, da Erik Eriksen stillede sin dagsorden, skrev venstrebladet »Viborg Stifts Folkeblad« bl. a.: »Men Venstre laver ikke ministerstorm.«

Ogsaa den konservative presse konstaterede efter afstemningen om finansloven, at den politiske situation var ændret, men gennemgaaende udtalte den tilfredshed med, at de borgerlige partier ikke havde udnyttet situationen til at styrte regeringen, og den raadede til at fortsætte det saglige arbejde. Der var dog nuancer i opfattelsen. »Aarhus Stiftstidende« skrev den 4. april, at det var i sin orden, at Venstre og Konservative ikke startede en ministerstorm. »Men paa længere sigt kan det skete godt faa politisk virkning. Hverken Venstre eller de Konservative ønsker at etablere sig som støtteparti for den socialdemokratiske regering.« »Fyens Stiftstidende« gav den 31. marts regeringen og partierne det venneraad at lade Kommunisterne stemme, som det passede dem, og at forene kræfterne i et frugtbart samarbejde. Samme dag skrev »Aarhus Stiftstidende«, at ministeriet Hedtoft hidtil havde forstaaet den vanskelige kunst at veje modsætningerne mod hinanden, og saa længe det var tilfældet, var det unødvendigt at stille mod et regeringsskifte før i forbindelse med næste aars forfatningsvalg.

Kommentarer til ministerstormen.

Som naturligt er, fremkaldte Venstres ministerstorm den 8. april en række kommentarer i pressen. I den socialdemokratiske presse pegede man paa, at aktionen var inspireret af Knud Kristensen, og at den i

virkeligheden ikke havde tilsigtet at styrte regeringen. Den fik derimod den virkning at vise, hvor splittet oppositionen er.

Stort set godkendte venstrepressen »stormen«, omend med en vis flovhed i stemmeføringen. Man konstaterede, at den havde skabt klarhed, idet man især understregede, at de Radikale havde optraadt som regeringens »støtteparti«, medens Venstre var det førende oppositionsparti. Men især faldt venstrepressen over de Konservative for deres holdning.

Enkelte venstreblade var dog af en anden mening. »Sorø Amtstidende« skrev den 11. april:

»Vi tror ikke, »Sorø Amtstidende«s læsere vil blive meget forbavset over, at vi ikke henfalder til begejstringsudbrud over den dagsordensdebat, der sent fredag aften resulterede i, at den socialdemokratiske mindretalsregering fik forlænget sin licens til at administrere en lovgivning, som den i væsentlig grad maa lade oppositionen præge. Kunde man ikke enes om at fælde regeringen eller om at tilføje den et nederlag, som gav den en klarere forstaaelse af det korte tøjrsdrag, den kan gøre regning paa, synes vi, man burde have sparet kræfterne og ladet ministeriet fortsætte paa den gyngende grund, til dets stilling var blevet klarere for det selv i stedet for at skaffe det den negative officielle anerkendelse, der ligger i konstateringen af, at det ikke kunde styrtes.«

Bladet skrev videre, at der blandt vælgerne ikke kunde være nogen tvivl om partiernes stilling, og at oppositionen f.eks. kunde have tilkendegivet utilfredshed med Krag eller Busch-Jensen. Bladet mente videre, at det eneste spørgsmaal, som maaske kunde have samlet et flertal mod regeringen, var Sydslesvigspørgsmaalet. Det var man imidlertid endedes om ikke at gaa til aktion paa under hensyn til forhandlingerne i Kiel. Derefter fortsatte bladet:

»Det skal vi ikke kritisere, for gode grunde kan tale derfor, men derfor behøvede man jo ikke ligefrem at opmuntre hr. Hedtoft ved at demonstrere oppositionspartiernes uenighed. Det kan være ganske morsomt at faa de Radikale til at optræde som støtteparti for den regering, hvis vigtigste indsats — Atlantpagten — de efter lange overvejelser paa det dybeste misbilligede, men oprigtig talt: Var det ulejligheden værd? Der er noget næsten rørende i den maade, hvorpaa Munchs gamle parti hænger ved Staunings gamle parti, en kærlighed, der øjensynlig holder ud over graven, men vi ser ikke nogen fornuftig hensigt med at bidrage til at styrke den.«

Heller ikke »Viborg Stifts Folkeblad« var tilfreds med Venstres aktion. Det skrev den 9. april, at det »havde ønsket, at vort parti vilde have afholdt sig fra at stille en saakaldt »dagsorden« ved denne lejlighed.«

I den radikale presse anslog man nærmest en haanende tone over for Venstre, talte om dets vandgang og om, at man i virkeligheden ikke havde haft til hensigt at styrte regeringen eller at fremkalde valg.

Den konservative stilling blev tilkendegivet af *Bjørn Kraft* i nogle udtalelser til »Børsen« den 10. april. Heri siger han bl. a.:

»Det tjener ikke oppositionens sag at gaa til angreb mod den socialistiske regering, hvis det ikke sker paa et grundlag, som paa forhaand er akcepteret og aftalt mellem de ledende oppositionspartier og dermed faar udsigt til at føre til et virkeligt politisk skifte. Og noget saadant var ikke tilfældet i fredags. Derfor maatte aktionen politisk mislykkes.«

„Jeg har ikke det indtryk, at Venstre gik til sin beslutning med megen alvor eller tog resultatet med større bekymring. Aktionen var en manøvre, et løb, man vilde have løbet til ende. Jeg tror derfor ogsaa, det kun vil være en episode, vi kan lægge bag os, og jeg venter ikke, den vil faa afgørende betydning for det samarbejde mellem de ikke-socialistiske partier, som i denne samling har været saa frugtbart, og som skridt for skridt har tvunget regeringen til just paa det omraade, hvorom Venstres dagsorden drejede sig — det erhvervssøkonomiske — at gøre betydningsfulde indrømmelser, der har ført os et godt stykke videre frem mod det frie erhvervssamfund, som er Konservatives og Venstres fælles maal.“

„Berlingske Tidende“ skrev samme dag, at Venstre politisk kun opnaaede „at splitte den borgerlige opposition og genoplive det gamle socialdemokratisk-radikale fællesskab, der ellers paa det sidste ikke har haft for gode kaar.“ Bladet betegnede øjeblikket til at kaste landet ud i et politisk opgør som saa slet valgt som muligt, og det sluttede med følgende bemærkninger:

„Vil man styrte en regering, maa aktionen være nøje forberedt. Man maa vide, hvad man kan sætte i stedet, og man maa have beregnet virkningerne. Som hele den parlamentariske og valgpolitiske situation for tiden ligger, tvivler vi stærkt om, at Venstre saaledes paa forhaand har klaret sig følgerne. Ogsaa af den grund maa partiet være tilfreds med, at det gik, som det gik.“

„Fyens Stiftstidende“ konstaterede den 9. april, at det var Knud Kristensens aand, som sporede bag Venstres mærkelige manøvre. Det karakteriserede et valg i dag som en politisk taabelighed og sluttede sine betragtninger med at fastslaa, at hensigten med Venstres aktion fremgik af „Fyns Tidende“s overskrift til begivenhederne. Den lød saaledes: „De Konservative og Radikale hjalp regeringen Hedtoft at klare skærene.“

Samme dag konstaterede „Aarhus Stiftstidende“, at meningen med Venstres dagsorden var „at stikke en dolk i ryggen paa Det konservative Folkeparti.“

Af særlig interesse er nogle kommentarer i „Information“, som sædvanligvis ikke er den socialdemokratiske regering særlig venligt stemt. Den 9. april hed det i en artikel under overskriften „Hedtoft lever længe paa oppositionens egne dumheder ...“ bl. a. følgende:

„Sjældent er der paa Rigsdagen blevet gennemført et saa eventyrligt slet stykke oppositionsarbejde som det, der under den nu afsluttede „storpolitiske“ debat er præsteret.“

Denne opposition maa hos den menige vælger fremkalde opfattelsen af en broget forvirret flok, uden samling og uden idé, og ganske naturligt give regeringen en prestigemæssig gevinst. Men man kan i dette øjeblik vanskeligt undlade at tænke paa ordføreren for Det konservative Folkeparti, Ole Bjørn Kraft, der mindede om et ord fra formanden for det engelske arbejderparti, professor Harold Laski: Jo bedre opposition — des bedre regering. — Man maa inderligt haabe, at der ikke er en anelse af sandhed heri, for hvis oppositionens kvalitet skal genspejles i regeringens arbejde i den kommende tid, var det egentlig bedre, om vi slet ingen regering havde.

Iøvrigt er Regeringen Hedtoft gaaet styrket ud af debatten. Det var i og for sig ganske naturligt, at man nu ved rigsdagssamlingens slutning

vilde have skabt klarhed over, hvordan det forholdt sig med regeringens parlamentariske basis. Den blev i sin tid bygget paa Radikale og Kommuniste, men efter Kommunisternes aggressive holdning overfor Socialdemokratiet maatte det blive et problem, hvordan situationen i virkeligheden laa. Det viste sig da, at Hedtoft i stedet for at have faaet sin parlamentariske basis indskrænket, tværtimod havde faaet den udvidet. Efter det, der skete i Folketinget i nat, blev regeringen i virkeligheden reddet af Det konservative Folkeparti, der sammen med Kommunisterne undlod at stemme og derved sikrede, at den radikale dagsorden, som regeringen kunde akceptere, blev vedtaget.

Den 11. april gjorde bladet paany ministerstormen til genstand for omtale. Det hed bl. a., at »Regeringen er gaaet styrket ud af denne rigsdagssamlings første runde, derom kan der ikke være tvivl.« Bladet mente, at styrken delvis var kommet igennem Marshallhjælpen og den gode høst, men sagde ogsaa, at de milde gaver kunde forødes ved daarlig forvaltning. »Regeringen har ikke grund til at modtage bebrejdelser i saa henseende. Man kan naturligvis strides om enkeltheder, men der er stort set holdt godt hus med landets midler.« Der havde været perioder, hvor regeringens ansigtstræk var vanskelige at skelne, »men for den økonomiske politiks vedkommende har man i kravet om absolut og fuldstændig beskæftigelse samt opretholdelsen af rigelige investeringsmuligheder fundet et politisk grundlag, der er klart nok.« »Oppositionen har derimod snarere svækket end styrket sit politiske særpræg.« De Konservative havde, i visse situationer nøgende fulgt af partiet Venstre, principielt fastholdt, at pengesaning skal gennemføres til bunds, »men i den praktiske politik udviskes standpunkterne i høj grad. Skatteforliget viste ingen vilje til at sætte en klar politik op imod regeringens hovedkrav.« Artiklen sluttede med at fastslaa, at savnet af en økonomisk politik hos Venstre ingensinde viste sig klarere end i Erik Eriksens ordførertale, der byggede paa gamle fraser om regeringens socialisme og Venstres ønske om erhvervsfrihed. De Konservative synes at være nærmest til at definere en »borgerlig« politik, »men endnu savner oppositionen som helhed og dens enkelte partier hver for sig et politisk staasted, der kan bære fremad ved et kommende valg.«

Havde Venstre sikret sig mod vedtagelse af dets mistillidsforslag?

I en artikel i »Pol.« 14. april skriver Bertel Dahlgaard bl. a.:

»Enhver kan se, at der ikke var selv den svageste forbindelse mellem den af Venstre førte politik og saa dette mistillidsvotum, og enhver vidste, at ingen i Rigsdagen ønskede regeringen styrtet paa dette tidspunkt. Dette sidste har for Venstres vedkommende faaet offentlig bekræftelse, idet det konservative »Aarhuus Stiftstidende« nu har meddelt, »at venstrepartiet, før dagsordenen blev stillet, sikrede sig, at den konservative rigsdagsgruppe ikke vilde stemme for den.« Med andre ord, det drejede sig om en rigtig gammeldags politisk »fidus«....»

Valg, hvis det bliver nødvendigt —

Endelig udtalte statsminister Hans Hedtoft ved Socialdemokratisk Presseforenings jubilæumsfest i Esbjerg skærtorsdag bl. a.:

.... Naar der alligevel af Venstre blev stillet en dagsorden motiveret med regeringens økonomiske politik, maa jeg betragte det som noget af et familieanliggende mellem Venstre og Konservative. Røsten var Erik

Eriksens, men haanden var Knud Kristensens, og det er synd for ham ... altsaa Erik Eriksen! (Stor munterhed.)

Regeringen er ikke utilfreds med, at det gennem ikke mindre end fem dagsordener blev fastslaaet, at oppositionen ikke har en samlet politik at stille op mod den økonomiske og politiske hovedlinje, regeringen følger.

Dette arbejde vil blive fortsat, saa længe der gives os en mulighed derfor, og saa længe vi selv finder de vilkaar, der bydes regeringen. akceptable.

Men det er klart, at hvis Venstres eksempel smitter til efteraaret, og den politiske uro, som ellers er en paalagt opgave for de danske Kommunister, holdes vedlige, saa kan det maaske godt blive baade rigtigt og nødvendigt at appellere til vælgerne. Sker det, vil regeringen ikke tøve med at gøre det.

Sydslesvig-aktivisterne rører paa sig.

Siden sin udtræden af Folketinget d. 15. januar har *Knud Kristensen* holdt et stort antal Sydslesvig-møder landet over. Vel i nogen maade under indtrykket heraf besluttede Sydslesvigsk Udvalg at foretage en aktion overfor Rigsdagen, inden vintersamlingen sluttede, og samme aarsag spillede sandsynligvis ind i Venstres og de Konservatives overvejelser over den styrke, hvormed spørgsmaalet skulde rejses under den afsluttende storpoltiske debat. Det hele blev forberedt gennem en vis kampagne i de to partiers presse, som imidlertid helt kørte paa de gamle linjer.

Kun eet sagligt moment kunde tale for at bringe spørgsmaalet frem i debatten, nemlig ønsket om at give Sydslesvigerne en vis moralsk støtte under forhandlingerne i Kiel. I februar var sydslesvigerne blevet enige med den danske regering og de danske demokratiske partier om de krav, der derefter som et forhandlingsgrundlag overrakte Kielregeringen i første uge af marts. Kravene gaar alle ud paa indenfor det nuværende Tysklands rammer at sikre dels de almindelige demokratiske rettigheder, dels sydslesvigernes ret til politisk, kulturel og borgerlig frihed og udfoldelse i overensstemmelse med deres nationale overbevisning. Om disse krav forhandlede der i Kiel i tiden omkring den storpoltiske debat.

Debattens forløb og regeringens erklæring kunde naturligvis ikke tilfredsstille Venstre og den konservative presse, der talte om regeringens »lunkne støtte« til sydslesvigerne eller dens »afvisning« af deres ønsker.

Den 8. april om aftenen gik et af Sydslesvigsk Udvalg arrangeret fakkel- og »folke«-tog til Christiansborg for at demonstrere for de aktivistiske krav. Demonstrationen talte næppe over 10—20.000 mennesker. En deputation overrakte statsministeren og partiformændene en henvendelse, som blev besvaret. Da statsministerens svar senere blev oplæst for demonstranterne, blev det paa visse punkter mødt med hujen og piben!

Demonstrationens henvendelse, som var underskrevet af Sydslesvigsk Udvalgs formand, prof. *Hansen Larsen* og af en række formænd for sønderjyske foreninger o. lign. i København og omegn, havde følgende ordlyd:

»Folketoget og de organisationer, som har indbudt til dette, sender den store dansksindede sydslesvigiske befolkning en hilsen og hyldest i den nationale kamp.

I vore varme følelser for jer vil vi støtte jer af al vor evne, ogsaa i striden for folkelig frigørelse paa selvbestemmelsesrettens grund.

Efter sydslesvigernes 4-aarige politiske ørkenvandring i en periode med gunstige forudsætninger for positive politiske resultater er det paa krævet, at den danske regering og rigsdag søger virkeliggjort sydslesvigernes nationale selvbestemmelsesret, som de partier, der staar bag Oktobernoten, har anerkendt.

En saadan virkeliggørelse kan efter vor mening kun ske ved, at selvbestemmelsesretten sikres i fredstraktaten eller et andet aktstykke, der maatte træde i stedet for en saadan.

Vi beder den danske regering og rigsdag arbejde for, at der skabes frie og ligelige vilkaar for dansk og tysk i landsdelen, herunder en meget stærk nedbringelse af flygtningetallet. Ogsaa Danmark vil stedse stærkere blive truet nationalt og politisk, saafremt de nuværende forhold ikke i denne henseende snarest afgørende ændres.

Paa denne henvendelse svarede statsminister Hedtoft:

„Jeg beder Dem være forvisset om, at regering og rigsdag, saadan som det hidtil har været tilfældet, vil behandle alle spørgsmaal i forbindelse med danskhedens arbejde i Sydslesvig med den dybeste alvor og med levende interesse.

Det er mig en glæde at kunne oplyse, at regeringen netop i disse dage har gjort skridt til at forhøje tilskudet til det kulturelle arbejde i Sydslesvig, og at regeringen har erklæret sig rede til at tage konsekvensen af omdannelsen af de dansksprogede kommunale skoler i Flensborg til privatskoler.

Jeg har adskillige gange sagt i Rigsdagen, og jeg bekræfter det her, at regeringen hilser al ægte danskhed i Sydslesvig med stor glæde og i dyb respekt. Jeg har troen paa, at dansk kultur og folkeliv har kraft i sig. Vi danske har grund til at tro paa, at vor kultur virkelig har store muligheder for at staa sig i den brydning, som opstaar der, hvor vi møder et andet folk. Vi vil haabe paa, at det mest mulige af det, som i øjeblikket er vundet for danskheden, maa blive fastholdt, og i arbejdet for opnaaelsen heraf er baade regering og rigsdag rede.

I spørgsmaalet om, hvorvidt Danmark skal rejse statspolitiske krav eller ej, er der ikke enighed hverken i Rigsdagen eller i det danske folk. Det vilde være urigtigt af mig, hvis jeg ikke ganske aabent sagde Dem, at meningsforskellen om dette vigtige spørgsmaal stadig gør sig gældende i Rigsdagen.

Regeringen kan ikke og agter ikke at forlade den linje, vi hidtil har holdt, og som efter vor ærligste overbevisning er den rigtige. Uden sikkerhed for, at en befolkning er vundet folkeligt eller kulturelt, og denne vinding har vist sig holdbar, kan og bør der ikke rejses statspolitiske krav over for noget land. Det vilde stride mod et for os fundamentalt vigtigt princip at gøre det, og det vilde, hvis Danmark rejste et saadant krav paa det nuværende skrøbelige og uoversigtige grundlag efter regeringens mening indebære en farlig risiko for vort land, i særdeleshed for vort grænseland.

Regeringen er rede til fortsat at yde sin indsats til fordel for en lempelse af flygtningetrykket i Sydslesvig. Efter de seneste meddelelser nærer vi begrundet haab om, at der meget snart vil vise sig de første mærkbare virkninger af det arbejde, som med sigte paa at hidføre en udligning af flygtningebyrden i Vesttyskland er taget op af de vestallierede besættelsesmagter i forening.

Ogsaa bestræbelser for at sikre den sydslesvigske danskheds friheder og rettigheder paa lige fod med landsdelens øvrige befolkning vil regeringen fortsat vise velvilje og interesse. Vi vil støtte disse bestræbelser

paa enhver mulig maade, og vi nærer haab om, at der naas et tilfredsstillende resultat.

Regeringen har den varmeste sympati for den ægte danskheds eksistens-kamp og vil bruge al sin indflydelse for at sikre den leveret og gode arbejdsvilkaar. Vi ønsker vor grænsekamp ført med blanke vaaben og fra vor side i en aand og atmosfære, der skal muliggøre et fremtidigt godt naboforhold mellem Danmark og det kommende demokratiske Tyskland. Det er vort haab, at der under de afgørende forhandlinger, der i disse dage føres i Kiel, vil blive vist god vilje fra alle sider, saa der skabes grundlag for en harmonisk udvikling.

„Folketoget“ fik et lille efterspil, idet prof. *Hansen Larsen* i et aabent brev spurgte Hedtoft, hvad han mente med udtrykket „ægte danskhed“, idet han søgte at konstruere en modsætning til en folkehilsen, der i 1920 sendtes slesvigerne, og som bl. a. Borgbjerg, Steincke og Bramsnæs havde underskrevet.

Hedtoft svarede, at en sammenligning med 1920 var saglig uholdbar. I hans svar hedder det videre (dagspressen den 10. april):

„Det Nordslesvig, man i 1920 i en „Folkehilsen“ henvendte sig til, var aldeles overvejende dansk. Det vidste man. Det var klart manifesteret gennem sejr, udholdende kamp, gennem et rigt dansk kulturelt liv, gennem store og stigende stemmetal ved valgene m. v.

Det Mellemslesvig, man ogsaa henvendte sig til, drejede sig om Flensborg by og nogle sogne i det nordligste Mellemslesvig op mod den nuværende grænse. Det var egne, hvor der levede nogen gammel danskhed, hvis størrølse man ikke præcist kendte, men som dog gav et grundlag at bygge paa.

Det Sydslesvig, som man i dag fra aktivistisk side opererer med, gaar lige ned til Ejderen. Det omfatter ikke blot folk af gammel dansk oprindelse, men ogsaa Frisere og folk af tysk afstamning (egnen mellem Sli, Danevirke og Ejderen) og iøvrigt de meget talstærke elementer, der indtil 1945 var klart tysksindede og for manges vedkommende dansk-fjendtlige.

Hvad man i 1920 med fuld ret kunde sige til nordslesvigerne og mente at kunne sige til mellemslesvigerne, kan man ikke i dag sige til sydslesvigerne. Man kan nemlig ikke springe det mellemlid i udviklingen over, det hedder lutring og modning i national henseende.

Der lever syd for grænsen en kreds af mennesker, der gennem mange aar trofast og i mange tilfælde med betydelige ofre har holdt fast ved deres danskhed. Herudover har der i de seneste aar i vide kredse i Sydslesvig fundet en omsindelse til danskhed sted. Spørgsmaalet er, om denne omsindelse vil vise sig at være fast og varig. Det er dette og kun dette, jeg har sigtet til med de ord, jeg brugte.

Ved Sydslesvigsk Udvalgs landsmøde i Odense 24. april forstærkedes aktivisternes propaganda, idet den fungerende formand for udvalget, professor *L. Hansen Larsen* bl. a. udtalte:

„Vort maal er et attentat paa Danmarks sydgrænse. Ikke voldeligt, men i overensstemmelse med den nationale selvbestemmelsesret. Vi vil en grænseflytning, men en grænseflytning, som dikteres af sydslesvigerne selv, ikke af os. Saa langt de ønsker, at grænsen skal flyttes, saa langt støtter vi dem.“

I forsamlingen saas bl. a. statsminister Knud Kristensen, som fra adskillige sider ønskes valgt til udvalgets formand, og endvidere som repræsentanter for den sydslesvigiske danskhed landdagsmændene Samuel

Münchow og Hermann Clausen samt amtssekretær Hans Ronald Jørgensen, Slesvig.

Atlantpagten.

I sidste nr. af »Sociald. Noter« omtaltes vedtagelsen af Danmarks tilslutning til Atlantpagten. Sagen var jo forud saa gennemdebatteret i pressen, at væsentligt nyt ikke kunde tilføjes. Venstres og de Konservatives presse benyttede dog lejligheden til angreb paa de Radikale. Skønt deres motivering for at stemme mod pagten var en anden end Kommunisternes, blev de dog sidestillet med dem. Desuden blev deres paa-stand om de store rustningsudgifter kraftigt imødegaaet med en henvisning til, at ogsaa det nordiske forbund, som de Radikale var gaaet ind for, vilde have medført øgede militærudgifter.

Den radikale presse paa sin side angreb Socialdemokratiet og proklamerede som sin opgave at holde igen paa den socialdemokratiske tilbøjelighed til at akceptere store militærudgifter(!), og at holde Socialdemokratiet til ilden, naar det gælder sociale fremskridt!

Pagten underskrives.

Ved en højtidelighed i Washington den 4. april blev Atlantpagten underskrevet af de 12 deltagende landes udenrigsministre. For Danmark underskrev udenrigsminister *Gustav Rasmussen* og ambassadør *Henrik Kauffmann*. Gustav Rasmussen udtalte ved denne lejlighed:

»Naar jeg i dag paa Danmarks vegne undertegner den nordatlantiske traktat, gør jeg det, fordi den er et værktøj i fredens tjeneste, og fordi den ikke har noget andet formaal end forsvar, saafremt et væbnet angreb skulde finde sted imod nogen af signatarmagterne.

Ifølge traktatens artikel 1 forpligter parterne sig til at bilægge enhver international tvist ved fredelige midler. Denne forpligtelse maa, som en højstaaende amerikansk embedsmand nylig har udtalt, ses paa baggrund af de deltagende landes egenart og politiske forhold. Selve beskaffenheden af deres samfundsstyre gør det faktisk umuligt for dem at planlægge en angrebskrig.

Den nordatlantiske traktat indeholder en højtidelig bekræftelse af de forpligtelser, som landene har paataget sig ved De forenede Nationers pagt. Traktaten tjener derfor til forstærkning af De forenede Nationers system. Den er en hovedhjørnesteen i den almindelige sikkerheds struktur.

To gange i dette århundrede har Amerikas forenede Stater grebet til vaaben for at bistaa Europas demokratiske nationer i deres kamp mod en angriber.

De forenede Stater har ved denne traktat paa forhaand erklæret sig rede til ogsaa i fremtiden at staa ved de demokratiske og fredselskende nationers side og har derved ydet et storsindet bidrag til fredens opretholdelse.

Dette maal, fredens bevarelse, er ogsaa Danmarks, i dyb overensstemmelse med det danske folks brændende ønske og gamle tradition.

Russisk protest.

Den samme dag — den 4. april — kl. 2,50 om morgenen afleverede det russiske gesandtskab i København ved legationssekretær *Nikitin* et længere memorandum til det danske udenrigsministerium. I overensstemmelse med en faa dage tidligere til de 7 oprindelige Atlantmagter afleveret note fremsattes i memorandum'et en række paastande og argu-

menter mod Atlantpagten. Den russiske henvendelse blev ikke offentliggjort.

En engelsk røst.

I slutningen af marts besøgte redaktøren af det ansete engelske tidsskrift „The Economist“, mr. *Geoffrey Crowther*, København. Han fremsatte nogle udtalelser, der i „Børsen“ blev gengivet saaledes den 25. marts (her i uddrag):

„Mr. Crowther blev naturligvis bombarderet med spørgsmaal om sit syn paa øjeblikkets mest brændende problem herhjemme, nemlig Atlantpagten. Han sagde, at hvis kejser Wilhelm havde vidst, hvad England vilde gøre i 1914 og Amerika i 1917, vilde han næppe have startet krigen, og hvis Hitler havde vidst, at han i 1941 vilde komme i krig med Rusland og Amerika, vilde han afgjort ikke have angrebet Polen i 1939 og Danmark—Norge i 1940.

— To gange har vi undladt at gøre en krigsmager opmærksom paa, hvad der ventede ham. Naar Atlantpagten er i orden, vil enhver vide besked, sagde mr. Crowther. Derfor tror jeg paa fred i vor tid. Jeg tror ikke paa evig fred. Hvorfor skulde vi kunne mestre en opgave, som ned igennem historien altid har vist sig uløselig? Men i den nuværende konstellation tror jeg ikke paa krig, forudsat at vi holder krudtet tørt i de kommende ti eller tyve aar.

Udtalelse fra Retsforbundet.

Danmarks Retsforbund holdt saakaldt styreforsamling i Odense den 2. og 3. april, hvor følgende udtalelse vedtoges:

„Den danske rigsdag afviste Retsforbundets forslag om folkeafstemning og tilsidesatte det danske folks berettigede krav paa at blive spurgt, inden Danmarks udenrigspolitik ændredes paa afgørende vis.

Styreforsamlingen beklager dybt denne tilsidesættelse. Retsforbundets styreforsamling opfordrer alle vælgere til at slutte op om vort arbejde mod restriktioner og embedsmandsvælde, saa flid og arbejde bliver sat i højsædet. Gennem afvikling af toldmonopoler og særrettigheder fremmes det mellemfolkelige samarbejde, konflikter mellem staterne afspændes og nød og fattigdom for den arbejdende befolkning bringes til ophør.

Nationalbudgettet.

Nationalbudgettet for 1949, som blev offentliggjort d. 31. marts, fremkaldte ikke særlig mange kommentarer i pressen. Som sidste aar mødtes det med en vis surhed i Venstres og den konservative presse. Især den sidste — bl. a. „Nationaltidende“ — fandt, at budgettet var lovligt optimistisk og at det ikke i tilstrækkelig grad fremhævede betydningen af en sænkning af omkostningerne. Det kan dog ogsaa noteres, at det konservative „Aalborg Stiftstidende“ den 2. april gjorde gældende, at den skepsis, hvormed man mødte nationalbudgettet for 1948, ikke var berettiget. Derefter skrev bladet:

„Man kan være tilhænger af planøkonomi i den forstand, at man ønsker vort erhvervsliv statsdirigeret, og man kan være bitter modstander deraf, men man kan ikke benægte, at man ikke i en periode, da det økonomiske liv overalt i verden er i uligevægt, kan lade fem være lige og skvulpe frem mellem tidens vanskeligheder. Man maa gøre sit bestik.

Og meningen med nationalbudgettet er da den at tage overblik over situationen og fastslaa, at saadan og saadan er udsigterne, hvis de og de forudsætninger, som vi kan øjne i øjeblikket, holder stik. Bliver de anderledes, maa vi lægge vor kurs til rette derefter.

Thorkil Kristensen tager særstandpunkt.

Under behandlingen i Folketinget af skatteforliget gik *Thorkil Kristensen* som nævnt i forrige nr. af „Socialdemokratiske Noter“ imod en sænkning af skatterne. I sin tale begrundede han det med en henvisning til, at skattelettelsen betød et brud med den pengesaneringspolitik og den forbrugsbegrænsning, som regeringen og Rigsdagens partier iøvrigt var tilhænger af, og som bl. a. er udtrykt i langtidsprogrammet under Marshallplanen. Han mente, at skattelettelsen var et udtryk for regeringens jagt efter popularitet og rigsdagsmændenes skræk for vælgerne. I et senere interview i „Berlingske Aftenavis“ uddybede han disse synspunkter og fremhævede ønskeligheden af mere stabilitet i det politiske arbejde, f. eks. derved, at der dannedes koalitionsregeringer med et flertal bag sig, og at det blev sværere at opløse Folketinget.

I pressen fremkom en del kommentarer til Thorkil Kristensens særstandpunkt. De blev baaret af en vis respekt, men ogsaa for Venstres vedkommende af nogen fortrydelighed. Saaledes gjorde „Sorø Amtstidende“ den 1. april nogle indvendinger mod hans synspunkter. Man gav Thorkil Kristensen ret i, at pengesanereringen ikke er fuldført, og at der bør oparbejdes en valutareserve. Men det var et spørgsmaal om tempo og styrkegrad. Bladet mente, at det overskud, som blev tilbage paa statsbudgettet efter skattelettelserne, „synes at give overbalanceringen af statsbudgettet, hvad der med billighed kan forlanges af ofre fra befolkningens side til pengesanereringen i den foreliggende usikre situation.“ Man pegede ogsaa paa, at skattelettelsen ikke alene betød frigørelse af penge til forbrug, men ogsaa til opsparing, og at den var en opmuntring af foretagsomheden. Ud fra et politisk synspunkt erkendte bladet, „at der ikke var nogen mulighed for, at oppositionen kunde sige nej til en finansminister, der kom med forslag om skattelettelser for 1,7 million af landets i alt 2 millioner skatteydere, og dét netop paa det beskatningsomraade, hvor oppositionen selv længe og energisk havde krævet nedsættelse.“ Lignende synspunkter var dagen forinden kommet til orde i „Roskilde Dagblad“, som bl. a. skrev: „Derfor maa man trods al nationaløkonomi og trods al pengesaneringspolitik hilse hver skattelettelse som en kærkommen vaarbebud.“

Thorkil Kristensens tanke om, at Folketinget burde sidde perioden ud, fik bl. a. følgende kommentar i „Fyns Tidende“ den 7. april: „Vi er enig heri. Men man maa ikke glemme, at der skal være en ventil i det politiske arbejde, den ventil, som kan lægge en strid ud til vælgernes afgørelse. Ellers oplever vi bare det, at oppositionen kan slide en regering op i vrøvl, og det er nu heller ikke meningen med folkestyret.“

Til Thorkil Kristensens tanke om, at partierne ikke maatte være spændetrøje for den enkelte personlighed, bemærkede bladet, at der her vel var noget at tænke over, naar man bare huskede ikke at havne i den anden vejgrøft. „For der er jo mennesker, som helst altid skal have en mening paa tværs af alle andres, og det kunde blive et slemt roderi, hvis alle havde det paa samme maade.“

De »små« jordlove.

Som bekendt vedtoges de saakaldte »små« jordlove under voldsom protest fra en del af de Konservative og en del af Venstre. Det kan derfor have sin interesse at fastslaa, at venstrebladet »Vestkysten« den 25. marts erklærede om denne lovgivning, at »der er dog ingen tvivl om, at det efterhaanden vil gaa op for flere og flere, at man her er naaet frem til en heldig løsning af en sag, som i praksis vil være af interesse, ikke mindst for unge landmænd.« Senere i artiklen kaldtes disse love »udtryk for en fremsynet landbrugspolitik«, og man fastslog, at der var grund til at glæde sig over, at man var naaet frem til en forsvarlig løsning.

Frode Jakobsen om hjemmeværnet.

Den civile kommitterede i hjemmeværnet, folketingsmand *Frode Jakobsen*, skrev d. 10. april i »Berlingske Tidende« om det lovfæstede hjemmeværn. Vi gengiver i det følgende nogle uddrag af artiklen:

»Krigens lov er den, at naar et nyt vaaben opfindes, opfindes der ogsaa et modvaaben. Hjemmeværnet er et saadant modvaaben. De nye vaaben, som hjemmeværnet er modvaaben imod, er:

- 1) Faldskærmsfolk og luftlandetropper, som flyvevaabenets kolossale udvikling har gjort det muligt at nedsætte paa et hvilket som helst sted i et land.
- 2) De moderne landsætningsbaade, der har gjort det muligt at sætte soldater i land overalt paa en flad kyst uden brug af havn.
- 3) Den systematiske udvikling af en femte kolonne som vaabenart, saadan som den store krig har vist det.

Ogsaa femte kolonner kan betragtes som et nyt vaaben, opfundet af Hitler, beregnet paa at faa andre landes modstandskraft til at smuldre indefra.

Flyvevaabenets vældige udvikling, de moderne landsætningsbaade, femte kolonnen, dette tilsammen bevirker, at et fjendtligt angreb i dag kan sættes ind paa et hvilket som helst sted i vort land. I gamle dage var det bestemte steder, hvor et angreb saa at sige udelukkende kunde ventes. Da var det kun vor landegrænse og visse større havne, det var nødvendigt til stadighed at bevogte. Da kunde man nøjes med soldater, anbragt i kaserner omkring disse punkter. Det var kun her, der var en fare.

I dag er det nødvendigt at spænde et net ud over hele landet af folk, der i hvert fald er i stand til at tage det allerførste stød. Skulde vi komme ud for, at der blev nedkastet faldskærmstropper midt i Jylland samtidig med, at der et afsides sted paa kysten sættes tropper i land og samtidig med, at en femte kolonne gik over til sabotage mod elektricitetsværker o. lign., saa er det ikke nok med soldater klumpede sammen langt borte i garnisonerne. De vilde komme for sent; der maa kunne gribes ind lokalt med det samme.

Rigtige indkaldte soldater kan vi ikke bruge til det. Det vilde forlange soldater i enhver landsby i Danmark. Det vilde betyde militære udgifter, vi ikke er i stand til at bære. Det vilde betyde en lammelse af produktionslivet, der vel vilde koste endnu mere end de direkte udgifter — til lønninger, forplejning, vaaben o. s. v. Nej, løsningen kan kun være et hjemmeværn — et hjemmeværn af folk, der giver møde ved alarm, men til daglig passer deres arbejde bag en plov eller paa et kontor. Paa den maade opnaar man, at landet er beredt, uden at produktionens hjul gaar i staa.

„Det foreløbige maal for hjemmeværnet er en styrke paa 40.000 mand. De militære opgaver for en saadan styrke, fordelt paa 270 kompagnier, er forberedt; dens udrustning vil i løbet af kort tid være til stede. Hjemmeværnsloven af 1948 bemyndiger Regeringen til at afholde udgifter for et hjemmeværn paa 100.000 mand. Man maa imidlertid gaa frem i det tempo, der anses for forsvarligt. 40.000 veludrustede og veluddannede mand er at foretrække for det dobbelte antal uden ordentlig uddannelse og bevæbning.“

„Inden for hjemmeværnet faar ogsaa eventuelle femtekolonnefolk vaaben med hjem. De er uden kontrol; de kan sammensvære sig med ligesindede og i det afgørende øjeblik gaa et helt andet sted hen med deres vaaben. Blandt de frivillige kunde der tænkes en ekstra stærk tilstrømning af folk med daarlige motiver. Derfor er der her ikke bare en session; men inden for hvert af landets 33 distrikter oprettes der et distriktudvalg paa fem mand, udpeget af købstadsforeningerne, sogneraadsforeningerne og forsvarsministeren. Dette udvalg skal enhver frivillig passere. Udvalgets opgave er at udskille uheldige elementer, subjekter og misliblige personer, som man ikke ønsker at give vaaben.“

Dette giver os ikke en 100 procents sikkerhed. Det er urealistisk ikke at se det i øjnene. Afgørende er det imidlertid, om et hjemmeværn giver større sikkerhed mod en eventuel femte-kolonne end det ikke at have noget hjemmeværn.“

„Man skal ikke nære overdrevne forestillinger om, hvad et hjemmeværn kan. Et hjemmeværn har kun sin værdi i forbindelse med de øvrige dele af vort forsvar. Hjemmeværnsfolk kan ikke tage kampen op mod en regulær hær, men de kan:

- 1) Skaffe efterretninger og rapportere.
- 2) Opholde en fjende, indtil større styrker af bedre udrustede soldater kan komme.
- 3) Uskadeliggøre mindre styrker, landsat fra luften eller fra havet — og derved i hvert fald forhindre den skandale, det vilde være, om man ved hjælp af en klat faldskærmsfolk kunde sætte sig i besiddelse af afgørende punkter i Danmark.
- 4) Endelig vil det være et hjemmeværns opgave i tilfælde af fare for en eventuel femte kolonnes sabotage at rykke ud til bevogtning af de vigtigste punkter.“

De konservative holdt repræsentantskabsmøde i København den 23. april.

Paa mødet kom formanden, landstingsmand *Halfdan Hendriksen*, ind paa den af Venstre rejste ministerstorm og erklærede, at der ingen baggrund var for denne dagsorden. *Halfdan Hendriksen* udtalte derefter ifølge *„Berlingske Aftenavis“*:

— Man maa imidlertid ikke heraf udlede, at vi nærer varme følelser for den siddende regering, for selv om denne regering er enig med partiet Venstre og os med hensyn til den udenrigspolitik, der skal føres, og den forsvarspolitik, vi ønsker ført, er der mangt og meget, ikke mindst paa det erhvervsøkonomiske omraade, der skiller os. Hvornaar valget vil komme, er, naar alt kommer til alt, gætteværk, men det er min personlige tro, at det vil finde sted i løbet af efteraaret. Regeringens erhvervsøkonomiske og forsyningsmæssige politik kan let bringe den i mindretal paa Rigsdagen.

Ingen sammenslutning af Venstre og Konservative.

Tanken om at sammenslutte Venstre og de konservative afviste parti-

formanden. Venstre var ganske vist en god forbundsfælle i kampen mod regeringens socialiseringsplaner, men Venstre var samtidig i høj grad præget af klassepolitik.

Direkte vendt mod „Berl. Tid.“, som kraftigt har bekæmpet forholdstalsvalgmaaden, udtalte Halfdan Hendriksen:

— Det konservative Folkeparti vil ikke frafalde forholdstalsvalgmaaden, der efter min mening er det eneste værn for mindretallene i vort land. Det vilde være fuldkommen uhyrligt, hvis vi skulde vende tilbage til valg i enkeltmandskredse og løbe den risiko, at 51 pct. af vælgerne suverænt skulde bestemme over alt i vort land uden at give de 49 pct. den allerringeste chance til at tale med og fremsætte sine synspunkter paa Rigsdagen. Jeg ser godt, at forholdstalsvalgmaaden kan medføre, har medført og sikkert ogsaa i fremtiden vil medføre, at landet bliver styret af en mindretalsregering, men dette er dog langt at foretrække frem for en valgmetode, der sætter en stor del af befolkningen udenfor.

I øvrigt fastslog formanden i sin beretning, at partiets holdning til regeringen paa de erhvervsmæssige og økonomiske omraader fortsat vil være bestemt af denne vilje til at virke under en mindretalsregerings vilkaar, og naar alle de erhvervsøkonomiske love udløber til efteraaret, venter partiet, at den allerede fremskredne afvikling af restriktions- og statskontrolsystemet vil blive ført frem til en løsning, der imødekommer erhvervslivets berettigede krav. Men hertil kræves et sundt pengevæsen, og ved at undlade en effektiv bekæmpelse af inflationen bevarer regeringen muligheden for at opretholde restriktionerne og statens indgreb over for erhvervslivet. Heroverfor fremholdes de konservatives pengepolitik.

Beretningen sluttede med at opfordre regeringen til paa stærkest mulige maade at arbejde for flygtningenes fjernelse fra Sydslesvig.

1. maj-udtalelser

findes paa de bageste sider i dette nr.

ARBEJDER-BEVÆGELSEN

PARTIET

Den nordiske samarbejdskomité

vil i midten af juli holde møde paa Island. Det er første gang i samarbejdets historie, et møde holdes paa sagaen.

Arbejderbevægelsens bibliotek og arkiv

har faaet overladt de ældste af Social-Demokratens forhandlingsprotokoller:

Forhandlingsprotokoller for kontrolkomiteen: 1) fra 1. juli 1877—19. juli 1878. — 2) fra 14. januar 1903—10. januar 1906. — 3) fra 10. januar 1906—18. januar 1911. — 4) fra 25. januar 1911—25. marts 1914. — 5) fra 1. april 1914—5. februar 1919.

Forhandlingsprotokoller for kontrahentmøderne: 1) fra 24. marts 1877—25. august 1887. — 2) fra 8. november 1887—7. september 1897. — 3) fra

30. november 1897—10. december 1906. — 4) fra 5. marts 1907—17. oktober 1922.

Det har ikke været muligt at fremskaffe kontrolkomiteens forhandlingsprotokoller for tiden fra 19. juli 1878 til 14. januar 1903. De har formentlig været laant ud til en eller anden og ligger maaske paa et loft et eller andet sted.

Biblioteket og arkivet raader iøvrigt over en betydelig samling af bøger, dokumenter og materiale af interesse for arbejderbevægelsen.

Borgmester Calum traadt tilbage.

Næstveds borgmester fremsatte 19. april anmodning om at maatte nedlægge hvervet som borgmester.

Hans afløser blev vor partifælle, overportør *Tidemand*.

FAGBEVÆGELSEN

De samvirkende Fagforbunds generalforsamling

aabnes den 19. maj i København.

Nye feriemærker

blev gjort gældende fra 1. april 1949, og alle mærker, der skal dække feriegodtgørelse for tiden efter nævnte dato, skal være af den nye type.

Den internationale arbejdsorganisations aarsmøde

skal iaar afholdes i Genève fra 8. juni og til slutningen af maaneden. De samvirkende Fagforbund har indstillet Eiler Jensen som repræsentant med Einar Nielsen og Hans Rasmussen som raadgivere. Paa mødet vil bl. a. visse forhold vedrørende søfarten blive behandlet, og for disse spørgsmaals vedkommende indtræder Th. Laursen som raadgiver.

Faglige kongresser.

Dansk Lokomotivmands-Forbund, 4. maj i København.
Privatbanefunktionærernes Forbund, 15. maj i Odense.
Dansk Skotøjsarbejderforbund, 4.—7. juli i Esbjerg.
Dansk Mølleriarbejderforbund, 31. juli—3. august i Aarhus.
Dansk Typograf-Forbund, 15.—17. august i Aarhus.
Bogbinderforbundet, 16.—18. juni i Aarhus.
Glarimestersvendenes forbund, 24.—25. juli i Aalborg.
Forgyllderforbundet, 26.—28. august i Odense.
Dansk Slagteriarbejderforbund, 12.—14. september i Aarhus.

Centralorganisationen af metalarbejdere

har faaet tilslutning af de ca. 28.000 arbejdsmænd, der er beskæftiget i jernindustrien, og som er organiseret i Dansk Arbejdsmandsforbund. Centralorganisationen omfatter dermed praktisk taget alle i jernindustrien beskæftigede arbejdergrupper.

Centralorganisationen for Telefonstanden

havde 1. april bestaaet i 40 aar.

Telefonstandens overenskomstforhandlinger

resulterede den 9. april i et mæglingforslag, stillet af forligsmanden og tiltraadt af begge parter. Hermed er løn- og arbejdsforholdene paa dette omraade fastlagt for 2 aar.

Bryggeriarbejdernes overenskomstforhandlinger

førte 6. april til enighed mellem parterne om et forslag, der udsendtes til urafstemning. Begge parter tiltraadte ved urafstemningen forslaget.

Søfolkene

vedtog det forligsmandsforslag, vi omtalte i sidste nr. af Noterne. Sø-mændenes Forbund afgav 1111 ja og 944 nej, Søfyrbødernes Forbund afgav 473 ja og 326 nej, og da rederne havde tiltraadt med henholdsvis 139 ja mod 120 nej, var forslaget dermed vedtaget og gælder for 2 aar. Forliget medfører stort set en forhøjelse af de månedlige hyrer med 15 kroner samt en række forbedringer af tillægssatserne for tankrensning, overtid, anciennitet m. v.

Kommunisterne i sær-demonstration 1. maj.

Atter i aar har Kommunistisk parti foranstaltet sær-demonstration i København og i visse provinsbyer 1. maj. Maj-demonstrationerne var jo i mange aar de faglige organisationers mønstring, men nu søger altsaa den kommunistiske splittelses-propaganda at gøre majdagen til en kommunistisk affære.

Eksklusionen af søfyrbødernes formand

vakte betydelig opmærksomhed, fordi den saa stærkt understregede, at for kommunistiske fagforeningsfolk maa det ikke være *fagets* interesser og muligheder, der er det afgørende, men derimod det kommunistiske *partis* paroler. I en leder skriver Politiken 31. marts bl. a.:

Hovedsagen er blot, at hvert enkelt medlem er underkastet partiets beslutninger og ikke begynder at tænke selv. Det var det, Hitler lærte af bolsjevismen. Og naturligvis kan et parti, der ledes efter saadanne principper, ikke taale en mand som Harry Rasmussen. Den synd, han har begaaet, er i kommunismens øjne selve dødssynden, som aldrig kan sones. Ud med ham!

Arbejdernes Fællesorganisation i København

holdt aarsmøde den 12. april. Ved bestyrelsesvalget genvalgtes Henry Gran, Karl Johan Grave, Viggo Christensen, Frank Steffensen og Ernst Jensen samt nyvalgtes P. Carlbech. Stemmetallene var fra 739 til 795, medens de kommunistiske Kandidater fik 92—120 stemmer.

I en med alle stemmer mod 81 vedtagen udtalelse om 1. maj-demonstrationen hedder det:

„Fra første færd har demonstrationer og møder paa 1. maj-dagen været arrangeret af de faglige organisationer. Det er derfor en udfordring til de fagorganiserede arbejdere, naar det kommunistiske parti ved et særligt arrangement skaber splittelse i den faglige front og misbruger denne dag til fremme af kommunistiske formaal. Aarsmødet fordømmer den kommunistiske splittelse og det kommunistiske arrangement, saa meget mere som Fællesorganisationen i god tid har meddelt, at den agtede at afholde maj-demonstration ...“

I tilslutning til formandens beretning vedtoges med alle stemmer mod 46 følgende udtalelse:

Arbejdernes Fællesorganisation, der repræsenterer 208 organisationer med ca. 217.000 medlemmer, samlet til aarsmøde den 12. april 1949, konstaterer med tilfredshed den tydelige fremgang i landets økonomiske og produktive genopbygning, en fremgang, der skyldes forøget indsats fra den arbejdende befolknings side, løn- og overenskomstforholdenes fredelige afvikling samt regeringens økonomiske politik i forbindelse med Marshall-hjælpens gavnlige indflydelse og sidste aars gode høst-udbytte.

Denne udvikling har allerede paa en række omraader medført bedre

forsyninger og lempede restriktioner og har gjort det muligt for befolkningen i stigende grad at kunne faa reelle varer for sin købekraft, en købekraft, der for arbejderbefolkningens vedkommende trods de gjorte fremskridt fortsat trænger til al den støtte, den kan faa, bl. a. ved at der fremskaffes stadig bedre og rigeligere varemængder, hvorved muligheder for prisfald til gavn for befolkningen kan slaas igennem.

I denne forbindelse fremhæver aarsmødet de skattelettelser, som regeringen har faaet gennemført. Aarsmødet udtaler haabet om, at det maa lykkes regeringen i den næste rigsdagssamling at faa gennemført yderligere ændringer i skattelovgivningen med en mere retfærdig fordeling af skattebyrden.

Paa den sociale lovgivnings omraade er en række forbedringer opnaaet. Vi hilser saaledes med tilfredshed den yderligere og betydningsfulde forbedring af ulykkesforsikringsloven, ligesom vi forventer, at forelæggelsen af lovforslaget om øget arbejderbeskyttelse maa føre til en paa dette omraade tiltrængt forøgelse af trygheden i arbejdet.

I stigende grad forsøger man fra kommunistisk side at undergrave de faglige organisationer ved at gøre arbejdspladserne til særlige organer, der stiller krav og træffer beslutninger, der naturligt hører hjemme i organisationerne. Aarsmødet tager kraftigt afstand fra dette undermineringsarbejde, der kun kan svække de faglige organisationer og bidrage til at skabe splittelse og forvirring blandt arbejderne.

Aarsmødet understreger paany, at de faglige organisationer bygger paa princippet om demokratisk selvstyre til varetagelse af arbejderne interesser. Det maa aldrig glemmes, at den økonomiske og kulturelle højnelse af den arbejdende befolkning i høj grad skyldes det naturlige samarbejde mellem de faglige organisationer og det socialdemokratiske parti.

Nu mere end nogensinde gælder det, at vi stadig har meget at vinde, men ogsaa meget at værne.

Vi appellerer derfor til forstærket sammenhold om vore frie faglige organisationer og Socialdemokratiet.

Af beklædningsindustriens arbejderstyrke,

ca. 16.000 personer, fandtes i 1947 de 10.400 eller godt 65 pct. i hovedstadskommunerne. For fodtøjsindustriens vedkommende var procenten 67 (3800 af 5700 personer). (Storkøbenhavn, marts 1949).

Produktions-indekset

for Københavns industri opgives i Storkøbenhavn, marts 1949, saaledes: Januar 1949: 145. Januar 1948: 136 (idet produktionen i 1935 regnes lig 100).

Samarbejdsudvalgene i Norge

udgjorde ultimo 1948: 774 (plus 176 i skovbruget). Hertil kommer yderligere samarbejdsudvalgene ved jernbanerne, postvæsenet og telegrafvæsenet, statens vejvæsen samt statens anlægsvirksomhed. Den faglige Landsorganisation synes at nære den opfattelse, at det nu ikke først og fremmest gælder om at forøge udvalgenes antal, men at aktivisere arbejdet i de udvalg, der allerede er oprettet.

De samvirkende Fagforbunds medlemstal

pr. 31. december 1948 udgjorde 623.080 i 72 forbund med 3514 afdelinger. Af medlemmerne var de 117.876 kvinder (18,9 pct.).

De største forbund var:

Dansk Arbejdsmands-Forbund	ca. 238.500
Dansk Handels- og Kontormedhjælper-Forbund	ca. 50.600
Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund	ca. 47.500
Kvindeligt Arbejderforbund	ca. 30.600
Dansk Tekstilarbejderforbund	ca. 24.000
Dansk Skrædderforbund	ca. 17.000
Dansk Kommunalarbejderforbund	ca. 15.500

Sveriges faglige landsorganisation

øgede i løbet af året 1948 sit medlemstal med 44.000 og talte ved årets udgang 1.238.000 medlemmer, deraf 228.000 kvinder. De tilsluttede fagforeningers antal var 8.950 og antallet af forbund 45.

Russisk fagkongres,

den 10., afholdtes i Moskva i sidste halvdel af april. Stalin valgtes som ærespræsident. »Arbetet« skriver 20. april, at af de mere end 1500 repræsentanter var størsteparten stachanovarbejdere med mange udmærkelser. En svensk delegation fra LO deltog som gæster.

Fagforeningspressens opgaver

definerer redaktør Sven Jerstedt i svensk »Lantarbetaren« saaledes:

»Bladene bør først og fremmest være talerør for medlemmernes interesser, kunne forsvare og vogte interesseområdet og ogsaa give medlemmerne lejlighed til at sige deres mening. Udover de givne faglige spørgsmål bør bladene holde kontakt med de spørgsmål og opgaver, som den faglige bevægelse har forbindelse med i sin mangesidige virksomhed, og iøvrigt lede læsekredsens interesse ind paa sunde og almennyttige områder. Kulturarbejdet, for at tage et eksempel, er et saadant område, repræsenteret af kunst, litteratur, film, radio og andre kulturytringer.

UNGDOMSBEVÆGELSEN**DsU's kongres.**

Danmarks socialdemokratiske Ungdom holdt i paasken kongres i Odense med 400 deltagere, repræsenterende den væsentligste del af de ca. 350 afdelinger, som nu findes i DsU, og med mange gæster fra ind- og udland. For første gang i 12 aar var foruden nordiske gæster en række andre forbund i Europa repræsenteret, ligesom 6 ministre og repræsentanter fra arbejderbevægelsens øvrige organer i Danmark overværede forhandlingerne.

Af forbundsformand *Per Hækkerups* beretning fremgik, at der ialt i kongresperiodens 3 aar har været afholdt over 25.000 arrangementer. Endvidere har der været 540 studiekredse med et samlet deltagerantal paa nærværd 7000, ligesom ca. 3500 DsU'ere har deltaget i AOF's særlige studiekredse.

I beretningen omtalte formanden de problemer af ungdomspolitisk karakter, der har været aktuelle i kongresperioden, bl. a. stillingtagen til ungdomsorganisationernes fællesraad, til hjemmeværnene, til ungdomens Sydslesvig-møder, til det stærkt stigende internationale samarbejde gennem Socialistisk Ungdomsinternationale og det intime samarbejde mellem de nordiske lande. Han nævnte sprængningen af Verdensforbundet af demokratisk ungdom, en organisation, som DsU allerede fra starten betegnede som en rent kommunistisk dækorganisation. Nærmere omtalte han den hetz-kampagne, som visse, især københavnske, dagblade havde rejst mod samarbejdet efter krigen mellem DsU og tysk arbejderungdom, hvorved man hævdede, at DsU ved dette samarbejde stillede sig

fjendtlig overfor de dansksindede socialdemokrater i Sydslesvig. Per Hækkerup paaviste, at dette ikke var tilfældet. DsU's landsforbund havde bl. a. fra borgmester Hermann Clausen i Slesvig modtaget et brev, hvori han takkede, fordi DsU forud for et ungdomsstævne i Flensborg havde krævet, at ogsaa de dansksindede unge socialdemokrater i Sydslesvig maatte inviteres.

Kongressens politiske udtalelse, der nedenfor gengives i sin fulde ordlyd, vedtoges enstemmigt efter en lang og positiv debat, hvor en række unge paa udmærket maade tolkede ungdommens ønsker og tanker, og hvor stillingen til hjemmeforsvaret, kompromiset om valgretsaldere og Atlantpagtens vedtagelse var de centrale punkter.

Om de fremtidige opgaver for DsU blev, ligeledes efter en indgaaende drøftelse, vedtaget et ungdomsprogram omfattende alle problemer af interesse for ungdommen. Af hovedpunkterne heri kan nævnes: Ungdommens krav om, at valgretsaldere til alle offentlige organer (og dermed valgbarhedsaldere) nedsættes til 21. aar, den faglærte ungdom ønsker om ændring i lærlingeloven og den ufaglærte ungdom ønsker om, at loven om ungdomsskoler for ufaglært ungdom ændres saaledes, at undervisningen gøres obligatorisk, men saaledes, at der udbetales løn for undervisningstiden. For landbougdommen fremsættes en række ønsker om mere effektiv undervisning, og det samme gælder søfartens og fiskeriets ungdom samt husassistenterne.

For den videregaaende uddannelse fremsættes ønsker baade med hensyn til undervisning ved de højere læreanstalter og for folkehøjskoler, faghøjskoler m. m. Paa beskyttelseslovgivningens omraade ønsker DsU i forbindelse med gennemførelse af det obligatoriske 8. skoleaar, at lavaldere for alt erhvervsarbejde fastsættes til 15 aar, i enkelte tilfælde til 18 aar, at arbejdsugen for unge under 18 aar aldrig maa overstige 48 timer, heri indbefattet skolegang, og at lovpligtig week-end og 3 ugers ferie gennemføres for alle unge arbejdere under 18 aar, ligesom man fremhæver det ønskelige i, at en almindelig helbreds kontrol gennemføres for ungdommen indtil det 21. aar.

Vedrørende de værnepligtiges forhold peges paa nødvendigheden af, at der skabes bedre forhold mellem de værnepligtige og befalingsmændene, at der skabes tryggere økonomiske forhold for de værnepligtige gennem forbedring af løn, hjemsendelsespenge, skattelettelse m. m., at der tilvejebringes en omlægning af uddannelsen, saa de værnepligtiges interesse og forstaaelse for uddannelsens hensigt træder klarere frem, og at der sker en sikring af de værnepligtiges fritid.

Paa det skattemæssige omraade fremhæves betydningen af, at der ved skatteansættelserne tages rimeligt hensyn til de unge, hvis uddannelse medfører forøgede uundgaelige udgifter. Ungdommens ønske om snarest at faa gennemført lov om bosættelseslaan understreges, og der peges samtidig paa det ønskelige i, at laanene ydes til lav rente og af en saadan størrelse, at ungdommen kan købe kontant, at laanet kombineres med en opsparing med bosætning for øje, og at tilbagebetalingen fastsættes til en varighed, der giver rimelige aarlige tilbagebetalinger. I boligbyggeriet ønsker ungdommen skyldigt hensyn taget til dens særlige behov, dels ved rejsning af kollektivhuse, dels ved at ungdommen faar mulighed for at faa andel i de nybyggede lejligheder.

Med henblik paa fritiden peger DsU paa den betydning, det har, at de offentlige myndigheder i deres arbejdsplaner medtager indretning af idrætspladser og lejrpladser, opførelse af gymnastiksale, badeanstalter o. lign., opførelse og indretning af ungdomsherberger, ydelse af støtte til gennemførelse af billige ferierejser, og endelig at der sker en udbygning af biblioteksvæsenet og skabes en øget propaganda for anvendelse af bibliotekerne.

Efter behandling af de mere organisatoriske spørgsmål, hvorunder

bl. a. vedtoges en mindre kontingentforhøjelse for at skabe en haardt tiltrængt stabilisering af baade forbundets og afdelingernes økonomi, var man naaet frem til valgene, og her genvalgtes med akklamation formanden *Per Hækkerup* og forretningsfører *Ib Lindén*. De 2 hidtidige rejsesekretærer ønskede ikke at fortsætte. Som ny rejsesekretær valgtes *Børge Jensen*, Birkerød.

Paa DsU-kongressen blev vedtaget følgende politiske udtalelse:

Valget i oktober 1947 og det efterfølgende regeringsskifte skabte en ny politisk situation, ogsaa paa det ungdomspolitiske omraade. Med tilfredshed konstaterer Danmarks socialdemokratiske Ungdoms kongres, at regeringen har ført ungdommens ønsker frem. Det maa beklages, at oppositionens manglende forståelse for ungdommen har medført, at regeringens forslag kun i begrænset omfang er blevet til lov.

Særlig beklagelig er venstres absolutte afvisning af 21-aars valgrets-alderen og de konservatives svigten af deres programpunkt paa dette omraade. DsU anerkender regeringens bestræbelser for at sænke valgrets-alderen. Kompromisset om de 23 aar kan vi kun betragte som et skridt paa vejen. 21 aars valgret er fortsat vort maal. DsU opfordrer ungdommen til at slutte kraftigt op om dette krav og derved give det forøget vægt over for de vrangvillige partier.

Hjemmeværnsforeningernes opløsning og erstatning med det statslige hjemmeværn betyder opfyldelsen af DsU's ofte fremførte ønske. Hjemmeværnet maa opbygges i samarbejde med de store folkelige organisationer. Alle dele af befolkningen maa med i hjemmeværnet, saa det ikke faar en skæv sammensætning.

Danmark maa have et tidssvarende forsvar til værn for landet og til opfyldelsen af vore militære forpligtelser. Omkostningerne ved forsvaret maa fordeles under hensyntagen til de enkelte befolkningsgruppers skatteevne og staa i rimeligt forhold til landets økonomiske bæreevne, saaledes at en fortsat social højnelse muliggøres.

Den udenrigspolitiske udvikling siden krigens afslutning har bragt store skuffelser. Den stigende usikkerhed har gjort en ny udenrigspolitik nødvendig. DsU anser nordisk forsvarssamarbejde for den bedste løsning af vort sikkerhedsproblem. Da de nordiske forhandlinger er bristede, blev Danmarks tilslutning til Atlantpagten naturlig. Herigennem øges landets sikkerhed, og Danmark bidrager til fredens bevarelse.

Nødvendigheden af internationalt arbejde er større end nogensinde. Vi vil udbygge samarbejdet med vore kammerater i Norden, og vi hilser med begejstring genskabelsen af Socialistisk Ungdomsinternationale. I første række vil vi samarbejde med vore kammerater inden for denne organisation, men vi stiller os velvilligt over for videregaaende internationalt samarbejde.

Vor bekendelse til demokratiet fører os til fordømmelse af enhver form for diktatur. Vi vender os mod Francos styre og andre halv-fascistiske regimer, ligesom vi skarpt afviser de kommunistiske terrormetoder. Kun de socialistiske idealer kan bringe verden fremad mod bedre samfundsforhold med en tilværelse i frihed og tryghed for det enkelte menneske uanset race, religion og politisk opfattelse. Derfor slutter Danmarks socialdemokratiske Ungdom op om Socialdemokratiets politik.

ØKONOMI OG STATISTIK

Økonomisk Oversigt. (Ved Arbejderbevægelsens Erhvervsraad).

DANMARK

Hovedtræk af Danmarks nationalbudget for aaret 1949.

Nationalbudgettet for 1949 er i det store og hele tilrettelagt som for 1948. Budgettallene for 1949 er ifølge sagens natur behæftet med usikkerhed og vil blive korrigeret, saafremt der sker ændringer i forudsætnin-
gerne for den økonomiske udvikling. Iøvrigt er budgettet mere end et blot og bart statistisk skøn; det er tillige paa visse omraader udtryk for de retningslinier, som søges fulgt i landets økonomiske politik.

Udviklingen i 1948.

Den økonomiske udvikling i 1948 forløb i flere henseender gunstigere end forudsat i nationalbudgettet for 1948. De vigtigste aarsager var: de gode vejrforhold, en relativ god høst og den begyndende import af varer, finansieret ved Marshall-hjælpen. Prisstigningsbevægelsen fra 1947 fortsatte delvis ind i 1948, men ebbede efterhaanden ud. Detailpristallet steg i løbet af 1948 med 10 points eller godt 3 pct., medens engrospriserne gik 9 pct. op. Forholdet mellem eksport- og importpriser var tilfredsstillende. Baade den private og den offentlige opsparing viste en fortsat stigende tendens i forhold til 1947, og investeringerne blev større end i 1947 og større end forudsat i nationalbudgettet for 1948.

Den internationale økonomi.

Den internationale efterkrigskonjunktur kulminerede tilsyneladende i 1948. Saavidt man kan dømme efter situationen ved aarets begyndelse, vil aaret 1949 imidlertid ikke blive noget kriseaar. Produktion og beskæftigelse vil antagelig fortsat være høj, selv om aktiviteten maaske paa en række omraader vil blive noget mindre. Man maa regne med, at der vil være færre og svagere prisstigninger i 1949 end i 1948, og tendenserne til prisfald, som allerede viste sig i 1948, vil vinde i styrke og udbredelse i 1949.

Udviklingen i 1949 og langtidsprogrammet.

Der regnes med, at vilkaarene for Danmarks udenrigshandel stort set bliver de samme i 1949 som i 1948. En forbedring af situationen er det imidlertid, at Marshall-hjælpen vil virke med væsentlig større vægt i 1949, baade fordi man regner med større import af Marshall-varer til Danmark end i 1948, og fordi der nu maa forventes bedring i hele den vesteuropæiske økonomi. Udviklingen i 1949 afhænger dernæst af, i hvilket omfang det private erhvervsliv vil udnytte de foreliggende muligheder. Nationalbudgettet forudsætter en høj aktivitet i erhvervene.

Der gøres i nationalbudgettet kort rede for hovedlinierne i det saa-

kaldte langtidsprogram, som blev udarbejdet i efteraaret 1948 efter anmodning fra den europæiske samarbejdsorganisation i Paris, og som omhandler perioden 1948—1952. Nationalbudgettet for 1949 giver udtryk for den samme grundindstilling over for Danmarks økonomiske politik som langtidsprogrammet.

Produktionen.

Bruttonationalproduktet (nationalindkomsten) var ca. 18.000 mill. kr. i 1947 og udtrykt i 1947-priser godt 18.300 mill. kr. i 1948 og ventes at blive 19.000 mill. kr. i 1949. 1948 var der en stigning paa 2 pct. og 1949 paa 4 pct. Fremgangen i 1949 svarer til den i langtidsprogrammet forudsatte gennemsnitlige aarlige stigning. En forudsætning er, at der sker en forbedring af produktionseffektiviteten muliggjort ved den rigeligere tilgang af raavarer, udvidet anvendelse af udenlandsk brændsel, tilførslerne af moderne maskiner, overgangen til nyere produktionsteknik, som begynder at gøre sine virkninger gældende, øget lagerdannelse og de senere aars betydelige nybyggeri inden for erhvervene.

Beskæftigelsen.

Det samlede udbud af arbejdskraft i sommeren 1949 anslaaes til at være henimod 1.950.000. Det samlede antal er steget nogle faa tusinde fra 1947 til 1948 og ventes at ville stige yderligere i 1949. Udbudet af arbejdskraft ventes at stige noget mere end beskæftigelsen, og antallet af ledige vil i 1949 maaske stige med et tal mellem 10.000 og 30.000 helaarsarbejdere i forhold til 1948, hvor ledigheden er beregnet til godt 64.000 helaarsarbejdere. Det svarer til 4—5 pct. af det samlede arbejdsudbud.

Hvis arbejdsløsheden bliver større end forudsat, vil ministeriet søge denne stigning imødegaaet ved en tilpasning af sin økonomiske politik til de ændrede forhold. Den overgangsledighed, der i saa fald eventuelt maatte opstaa, vil man alt efter dens omfang søge lettet ved iværksættelse af offentlige arbejder.

Som følge af udvidelsen af den industrielle produktion maa der paa enkelte felter fortsat regnes med en vis mangel paa faglært arbejdskraft. Ledigheden ved udgangen af 1948 bestod for den langt overvejende del af arbejdsmænd, og der synes her at være tale om en tendens af længere varighed. Der bør derfor træffes foranstaltninger paa den ene side til fremme af tilgangen til faglig uddannelse og paa den anden side til stigende anvendelse af ufaglært eller tillærte.

Forbruget.

Det beløb, det danske samfund kan disponere over, *raadighedsbeløbet*, fremkommer ved til den samlede indkomst at lægge nettotilførsler af varer og tjenester fra udlandet. Raadighedsbeløbet var ca. 18.400 mill. kr. i 1947, og i 1947-priser er tallene for 1948 og 1949 henholdsvis ca. 18.600 og ca. 19.500 mill. kr.

Raadighedsbeløbet anvendes dels til dækning af befolkningens løbende forbrug, dels til investeringer. Denne fordeling er af central betydning for hele den økonomiske udvikling fremover, fordi investeringsomfanget er afgørende for, hvorledes landets kapitaludrustning — produktionsmidler, varelagre og boliger — udvikler sig.

Udgiften til forbruget beregnes at stige fra ca. 15.000 mill. kr. i 1947 og ca. 15.700 mill. kr. i 1948 til ca. 16.400 mill. kr. i 1949; men stigningen mod-

svarer i hovedsagen stedsfundne prisstigninger. Fra 1948 til 1949 vil den forudsatte stigning svare til ca. 1 pct. pr. indbygger. Forbrugsniveauet bliver i det store og hele det samme som i 1948; dog kan der paa en række punkter ske en tilpasning af forbrugets sammensætning, saaledes at denne i højere grad end hidtil kommer til at svare til den tilstedeværende efter-spørgsel.

I et særligt afsnit gives der en redegørelse for forbrugets størrelse og sammensætning, herunder efter næringsindhold. Kalorieforbruget pr. indbygger, der i 1939 var paa henvend 3500 dagligt, har i 1947 og 1948 været omtrent 3100. For nydelsesmidler kan nævnes, at cigaretforbruget er gaaet op fra 459 stk. pr. indbygger i 1939 til 574 i 1947 og 562 i 1948. Ogsaa mineralvandsforbruget viser stigning.

Investeringerne og opsparingen.

Den samlede investeringsvirksomhed for hele fireaarsperioden 1948—52 er anslaaet til 21.000 mill. kr., hvoraf ca. 7.500 mill. kr. skulle være nettoinvesteringer, d. v. s. medføre udvidelse af produktionskapitalen og boligbestanden. De 7.500 mill. kr., der svarer til ca. 10. pct. af bruttonationalproduktet i fireaarsperioden, kan tages som et udtryk for genopbygningsvirksomheden.

Der har fra 1947 til 1948 været en fremgang i nettoinvesteringerne paa ca. 500 mill. kr., nemlig fra 1.050 mill. kr. til 1.550 mill. kr., og i løbet af 1949 forudses en yderligere stigning til 2.050 mill. kr. Kun en mindre del af denne fremgang kan tilskrives prisstigninger. De vigtigste omraader for investeringsvirksomheden i 1949 er:

- 1) en fortsat genopbygning af den danske handelsflaade efter samme retningslinier som i 1948,
- 2) en fremskyndelse og udvidelse af investeringer i industri, offentlige værker og landtransport,
- 3) udvidelse af landbrugets besætninger, fortsættelse af den paabegyndte mekanisering af landbruget og paabegyndelse af modernisering af mejerierne,
- 4) udvidelse af lagerbeholdningen af raavarer, reservedele og halvfabrikata,
- 5) fortsættelse af boligbyggeri og anlægsvirksomhed i samme tempo som i 1948.

Iværksættelsen af den forøgede investering vil i hovedsagen bero paa erhvervenes egen indsats og virksomhedernes bedømmelse af de fremtidige afsætningsmuligheder i indland og udland. Det er en betingelse, at erhvervene til stadighed kan opnaa kredit paa passende vilkaar.

For 1949 er der i budgettet regnet med en personlig opsparing paa ca. 550 mill. kr., hvilket er en stigning paa godt 200 mill. kr. i forhold til 1948. Holder denne forudsætning stik, skulde det ikke være nødvendigt at tilstræbe nogen udvidelse af den offentlige opsparing, idet forbrugsbegrænsning ud over en vis grænse vil virke svækkende paa investeringslysten, navnlig i industri og haandværk, da den forringer erhvervenes afsætningsmuligheder. Den økonomiske politik maa derfor sigte paa det balancepunkt, hvor paa den ene side investeringsomfanget naar langtidsprogrammets maal, og hvor paa den anden side forbruget reduceres netop saa meget, at der ikke opstaar noget inflatorisk pres paa priser og lønninger.

De offentlige finanser.

Nationalbudgettet bringer en samlet oversigt over saavel statens som de kommunale finanser og analyserer nærmere, hvilken betydning finanspolitikken har haft for den økonomiske udvikling. Der er foretaget en beregning af det offentliges nettopaavirkning af de private borgeres indtægter, den saakaldte indkomstvirkning. Det offentliges samlede indtægter har i 1947 oversteget udgifterne med 305 mill. kr. I 1948 var det tilsvarende tal 434 mill. kr. og for 1949 anslaaes det til 312 mill. kr. En stor del af indkomstvirkningen fremkommer paa statens og udligningsfondens regnskaber. Kommunerne har nok et overskud paa deres driftsregnskab, men bruger i vidt omfang disse midler til finansiering af den kommunale anlægsvirksomhed.

Penge- og renteforhold.

I 1948 fortsattes opsigningen over statsfinanserne, samtidig med at merimporten indtil udgangen af 1948 fremkaldte en formindskelse af pengemængden paa ca. 530 mill. kr.; men samtidig med denne likviditetsforringelse skete der en stigning i bankernes udlaan med ca. 810 mill. kr. I slutningen af 1948 maatte der forventes en fortsat rentestigning, hvis likviditeten ikke øgedes for bankernes vedkommende. I december lempedes kassebindingsreglerne; renteniveauet synes nu at have antaget en noget mere stabil karakter, rimeligvis til en vis grad som følge af, at obligationskurserne nu har naaet et niveau, der i højere grad modsvarer den tilvante opfattelse af, hvad der er renteniveauet her i landet.

Ogsaa i 1949 vil overbalanceringen af statsbudgettet og det ventede betydelige underskud paa betalingsbalancen medføre en reduktion af likviditeten. Nettonedgangen i pengemængden som følge af forskellige faktorer maa ventes at blive af størrelsesorden 3—400 mill. kr. Der er dog ogsaa faktorer, der kan komme til at virke i modsat retning. Forøgelsen af nationalbankens udlaan som følge af bankens tilsagn om at rediskontere byggelaan samt en øget udnyttelse af bankens traditionelle udlaaansvirksomhed ved rediskontering af veksler faar betydning. Skulle en stramning af likviditeten indtræde, vil det fremover vanskeliggøre gennemførelsen af investeringsprogrammet, og det kan derfor blive nødvendigt at træffe yderligere forholdsregler.

Budgettet giver udtryk for det af alle politiske kræfter godkendte ønske om at fremme genopbygningen og stabilisere beskæftigelse og prisniveau. Den økonomiske politik vil tage sigte paa at understøtte de positive tendenser i erhvervslivet og paavirke den økonomiske aktivitet paa en saadan maade, at mulighederne for genopbygning udnyttes bedst muligt.

Medens man i de foregaaende aar i alt væsentligt kunne begrænse sig til den negative opgave at holde forbruget og investeringen inden for den ramme, der var givet med raadighedsbeløbet, kan det nu blive nødvendigt paa forskellig maade at foretage positive skridt for at sikre gennemførelsen af investeringsmaalene. Muligvis kan dæmpningen af højkonjunkturen og stramningen af pengeforholdene føre til, at investeringsaktiviteten ikke faar det tilsigtede omfang. Dette vil ikke blot sænke takten i genopbygningen, men vil medføre, at bruttonationalproduktet ikke faar den forudsatte størrelse, og at den nuværende høje beskæftigelsesgrad ikke kan oprettholdes.

Udviklingen vil derfor blive fulgt paa dette omraade, og om nødven-

digst søges iværksat forholdsregler, der kan modvirke en eventuel tendens til en afsvækkelse i investeringen og beskæftigelsen.

I bogens anden del gives en detaljeret redegørelse for bruttonationalproduktets fordeling paa de enkelte erhverv, hvor især landbruget er udførligt behandlet.

Købmandsforeningernes »kamp« mod monopoler (glødelamper).

De samvirkende Købmandsforeninger i Danmark er meget utilfreds med den prisaftale, der er indgaaet mellem glødelampefabrikerne, hvorefter fabrikerne gennem et reverssystem har forpligtet forhandlerne til at overholde faste bruttopriser. Aftalen er indgaaet i januar 1949 mellem de hollandsk kontrollerede firmaer, Philip A/S og Pope A/S samt Søren Madsen og det af ham kontrollerede Nordisk Glødelampeindustri med bifirmaet Dansk Osrām A/S. Ved aftalen, der omfatter glødelamper af enhver art, deles markedet lige mellem de hollandsk kontrollerede firmaer og Søren Madsens firmaer. Der er ikke i aftalen indeholdt bestemmelser om priser, rabatter eller leveringsbetingelser, men fra gammel tid følger de andre fabriker A/S Philip's faste bruttopriser med reversforpligtelser. Detailhandelens avance varierer fra 22 til 40 pct. af salgsprisen afhængig af omsætningens størrelse for de enkelte detailhandlere. Før krigen varierede kvantumrabatterne fra 30 til 48 pct. Bl. a. som følge af denne nedsættelse af kvantumrabatterne har forbrugerpriserne for glødelamper stort set været uforandret siden 1932.

Protesten mod den indgaaede prisaftale, som er fremsat af De samvirkende Købmandsforeninger, og som bl. a. støttes af grossistforeningen for isenkrambranchen, hævder, at det gældende reverssystem ikke levner handelsleddene en efter deres mening rimelig fortjeneste, og købmandsforeningerne ønsker aftalen ophævet, idet man regner med, at det vil give mulighed for, at handelsavancerne kan sættes i vejret. Man haaber med andre ord paa, at aftalens ophævelse vil give mulighed for en konkurrence om at drive priserne opad.

Priskontrolraadet har afvist købmandsforeningernes henvendelse. De fastsatte kvantumrabatter synes endda ret høje i betragtning af varens karakter af en emballeret forbrugsvare, der som hovedregel leveres franko og med garanti mod fabrikationsfejl. Det skal tilføjes, at Priskontrolraadet kun har mulighed for at gribe ind, hvis bestemmelser i registrerede aftaler skønnes urimelige.

Finansieringen af mejeri-rationaliseringen og genopbygningen.

Drøftelserne om mejeri-rationaliseringen i langtidsudvalget er endt i en flertals- og en mindretalsindstilling. Flertallet hævder, at en hurtig gennemførelse af projektet forudsætter en offentlig finansiering paa saadanne vilkaar, at de mejerier, der gennemfører rationaliseringen, faar en vis støtte bl. a. mod fald i byggeomkostningerne. Mindretallet — Industri- raadet, Arbejdsgiverforeningen og handelen — kan ikke gaa ind for offentlig finansiering og statsgaranti, men ønsker finansieringsspørgsmaalet drøftet i et udvalg, der skal finde finansieringsformer inden for det almindelige laanemarkeds rammer.

Drøftelserne i langtidsudvalget om mejeri-rationaliseringen har paany vist, at der i alt fald fra industriens side ikke er ønsket om at foretage noget særligt for at faa fremmet nyinvesteringerne og dermed genopbygningen. Industriens opfattelse er, at kun investeringer, der ud fra et

snævert forretningsmæssigt synspunkt i øjeblikket er rentable, bør fremmes, og at man overlader ganske til de enkelte industridrivende at afgøre, hvilke investeringer der skal gennemføres, og hvilke der maa opgives. Industrien ønsker ikke, at de kronebeløb, der i forbindelse med Marshall-planen indbetales paa en særlig konto i Nationalbanken, anvendes til finansiering af Danmarks genopbygning, men tværtimod at hele beløbet bruges til indfrielse af statens gæld til Nationalbanken.

Dette bekræftes faktisk af opgørelsen over de planlagte investeringer i industrien. Medens der i 1947 blev foretaget nyanlæg m. v. for 197 mill. kr. og i 1948 for 233 mill. kr., er der i 1949 planlagt investeringer for 320 mill. kr. Der synes at være en stigning fra 1948 til 1949, men der var for 1948 planlagt investeringer for 284 mill. kr., saaledes at der kun er tale om en stigning paa ca. 13 pct. i planlæggelserne for de to aar. Inden for disse rammer er der ikke tale om de nydannelser, der er nødvendige som led i genopbygningen. For at genoprette vor tidligere høje levestandard er det nødvendigt, at vort erhvervsliv er konkurrencedygtigt med andre landes for at sikre en eksport stor nok til at betale den nødvendige import af raastoffer og andre varer, vi ikke selv kan fremstille.

Til at naa dette maal har vi perioden med Marshall-hjælp, d. v. s. en ret kort periode, der maa udnyttes saa intensivt som muligt. Industriens betæneligheder motiveres i regelen med, at vort omkostningsniveau er for højt, og det er almindeligt, at det er arbejdslønnen, der sigtes til. Heroverfor kan anføres, at den direkte arbejds løn som helhed kun udgør ca. 20 pct. af salgsværdien. Der er saaledes andre forhold, som maa ligge til grund for vor svigtende konkurrenceevne. Det er et spørgsmaal om industriens enkelte ledere har opmærksomheden tilstrækkelig henvendt paa besparelserne ved en gennemført brancherationalisering, der sikrer en udnyttelse af stordriftens fordele, som er nødvendig, hvis vi skal gøre os gældende. Afgørende for vor konkurrenceevne er omkostningerne pr. enhed. Materiale til belysning af dette forhold i forskellige lande foreligger ikke, men en sammenligning af pengelønnen pr. time tyder ikke paa, at arbejds lønnen skulle være den faktor, som stillede os ugunstigt over for udlandet. I 1948 er niveauet for pengeløn pr. time følgende i en række lande (1937 = 100):

USA	231
Storbritannien	205
Vestzonen	137
Sverige	229
Norge (÷ kvinder)	172
Czechoslovakiet	184
Danmark	211

Hertil kan føjes, at reallønnen i Danmark ikke er steget saa meget som f. eks. i England, hvor subsidieordningen har givet en ganske betydelig reallønstigning paa 57 pct. mod 26 pct. herhjemme.

Den rationalisering, som krigen bragte i en række lande, er sandsynligvis aarsag til vor svigtende konkurrenceevne, og det er paa dette punkt, vi først og fremmest har noget at indhente.

Arbejdsløsheden ultimo marts 1949.

Ved udgangen af marts 1949 indtraf endelig den ventede sæsonmæssige nedgang i arbejdsløsheden. Pr. 18. marts 1949 var antallet af arbejdsløse

kassemlemmer ialt 100.000 (incl. betingede arbejdsledige). Pr. 25. marts 1949 var antallet af arbejdsløse faldet til 75.000. Nedgangen fordelte sig nogenlunde jævnt paa egentlige arbejdsløse og betingede arbejdsledige (b. a.). Sammenlignet med tilsvarende tidspunkt i fjor var arbejdsløsheden ved udgangen af marts 1949 imidlertid høj. Pr. 24 marts 1948 var der ialt 58.000 arbejdsløse (heraf 30.000 b. a.), saaledes at antallet af arbejdsløse ved udgangen af marts 1949 er 17.000 større end ved udgangen af marts 1948. Arbejdsløshedsprocenten (ekskl. b. a.) pr. 25. marts 1949 var 7,9 pct. mod 4,7 pct. i 1948. Pr. 1. april 1949 var der ialt 63.000 arbejdsløse, hvoraf 23.000 betingede.

I det omfang, man kan slutte ud fra arbejdsløshedstallene ultimo marts, synes den stigningstendens i arbejdsløsheden, der har kunnet konstateres siden maj 1948, at være blevet noget forøget i løbet af vintermaanederne. Saaledes kan nævnes, at ved udgangen af november 1948 laa antallet af arbejdsløse 5.000 højere end ved udgangen af november 1947, og ved udgangen af oktober 1948 laa antallet af arbejdsløse knapt 9.000 højere end ved udgangen af oktober 1947.

Stigningen i arbejdsløsheden sammenlignet med samme tidspunkt i fjor genfindes inden for de fleste arbejdsløhedskasser, men der er visse fag, hvor stigningen er særlig udpræget. Den talmæssige mest betydelige del af stigningen ligger paa arbejdsmændene, hvor arbejdsløshedsprocenten (ekskl. b. a.) ved udgangen af marts 1949 var 13,8 mod 7,8 ved udgangen af marts 1948. Nedenstaaende angives for enkelte andre kasser arbejdsløshedsprocenten (ekskl. b. a.) paa de to tidspunkter:

pct.	ult. marts 1949	ult. marts 1948
Børsteindustriarbejderne	17,1	6,9
De kvindelige arbejdere	4,4	2,7
Den keramiske industri	5,7	1,6
Garverne	7,7	2,4
Guld-, sølv- og elektropletarbejderne	9,0	3,3
Hatte og buntmagere	9,9	2,3
Malerne	12,7	7,9
Metalarbejderne	1,4	0,2
Murerne	9,2	3,8
Sadelmagerne	5,3	1,2
Snedkerne	7,2	2,2
Sukkervare- og chokoladearbejdere	9,4	6,6
Tobaksarbejderne	5,6	1,5
Træindustriarbejderne	8,5	3,4

Handelsaftaler.

Finland. Der er afsluttet en vareudvekslingsaftale mellem Danmark og Finland for perioden 1. maj 1949—30. april 1950. Finlands eksport udgør 130 mill. kr. og Danmarks 125 mill. kr. De vigtigste danske eksportvarer er (mill. kr.): fiskeprodukter 2,5, frø 4,2, frugt 7,0, konfektion 4,5, metervarer og trikotage 4,5, kemikalier og medicinalvarer 7,5, farver m. v. 6,5, arbejder af jern og metal 16,0, maskiner 30,0, elektrisk isolationsmateriel 3,5. Den finske eksport bestaar bl. a. af 5.000 m² finer, 26.000 tons vaad og tør træmasse, 53.000 stds. trælast, 250.000 kbf. aspestræ, 24.000 tons avis-papir, 3.000 tons sækkepapir og i mill. kr. maskiner 2,5, papir og karton 24,0, træfiberplader 5,0.

Spanien. I en tillægsaftale har Danmark faaet afsætning for 8,75 mill. kr. spisekartofler og kan bl. a. importere (mill. kr.): tomater 2,0, kork 1,5, kemiske produkter, farver m. v. 0,6, frugter 4,6.

Norge. Efter forudgaaende delegationsforhandlinger er der den 1. april d. a. i Oslo blevet paraferet en dansk-norsk vareudvekslingsaftale gældende for perioden 1. april 1949 til 31. marts 1950. Aftalen indebærer en betydelig forøgelse af samhandelen og forudsætter en eksport fra Norge til Danmark til en værdi af henimod 180 mill. norske kroner omfattende bl. a. 14 mill. norske kroner avispapir, 20 mill. norske kroner andet papir, pap og karton, 25.000 tons træmasse, 1,5 mill. norske kroner saltsild, 11.500 tons hvalolie, ca. 245.000 tons kalksalpeter, 82.000 tons svovlkis samt ferrolegeringer, aluminium og zink.

Eksporten fra Danmark til Norge forudses at ville beløbe sig til ca. 150 mill. danske kroner og omfatter bl. a. 35.000 tons sukker, 30.000 tons rug, 1.500 tons flæsk, 15.000 tons superfosfat samt maskiner og apparater til en værdi af 40 mill. danske kroner.

Statistiske oplysninger.

	Marts 1949	Febr. 1949	Jan. 1949	Decbr. 1948	Marts 1948	Febr. 1948	Jan. 1948
Engrospristallet (1935 = 100) .	261	261	262	263	244	243	242
heraf importvarer	295	296	299	302	292	289	289
eksportvarer	304	310	310	310	300	304	302
hjemmemarkedsvare	241	240	240	240	216	216	215
Produktionsindeks f. industrien (1935 = 100) ¹⁾	150	148	140	135	131	144	135
heraf konsumvarer	146	144	137	129	123	136	128
produktionsmidler	154	153	144	143	140	152	142
Indeks for den animalske land- brugsproduktion (1935 = 100)	—	77	72	68	66	65	73
Indeks for antal arbejdstimer i industrien (1935 = 100) ²⁾	153	152	144	138	134	149	140
Antal organiserede arbejdsløse ved maanedens udgang ³⁾	48.365	53.077	60.951	70.767	27.689	64.545	65.553
heraf mænd	44.530	49.167	57.041	56.693	25.377	62.385	63.157
Arbejdsløshedsprocenten	7,9	8,7	10,0	11,6	4,7	11,0	11,2
Øvrige arbejdsledige	26.153	34.260	30.804	56.251	30.040	40.748	30.662
Byggeomkostningsindeks (aug. 1939 = 100)	208	207	205	205	197	198	198
Prisnoteringer for landbr.varer: smør: afregn.sum kr. pr. 100 kg	650	650	650	650	650	650	650
heraf afregningstillæg ⁴⁾	—	—	—	—	204	204	204
Flæsk pr. kg	4,10	4,10	4,09	3,94	3,94	3,94	3,92
Byg (frihandelskorn) kr. pr. 100 kg	46,25	44,00	45,75	44,50	63,75	60,50	64,25
Indeks for obligationer (1935 = 100)	100	100	100	100	108	107	108
Indeks for aktier (1935 = 100)	112	114	114	112	125	127	126

1) Grundlaget for beregningen er ændret fra nov. 1948. Indekstallene viser aarets sæsonbevægelser, nedgange paa grund af ferie, helligdage m. v.

2) Indekstallene for antal arbejdstimer viser ligesom produktionsindeks for industrien sæsonbevægelsen, nedgang paa grund af helligdage, ferie m. v.

3) arbejdsløse, som har været uden beskæftigelse i mere end 1 uge.

4) ophørt med lov af 7. maj 1948.

UDLANDET

USA's økonomi i det kommende aar.

I amerikanske *erhvervskredse* regner man med en deflationsproces, som i alt fald ventes at vare ved et godt stykke ind i 1950. I sidste nummer af „U.S. News & World Report“ har man søgt at resumere erhvervslivets forventninger i en række hovedtal.

Bruttonationalproduktet, der i slutningen af 1948 svarede til aarlig ca. 265 milliarder dollars, ventes i sidste halvår af 1949 og første halvår af 1950 at falde til ca. 235 milliarder dollars. Indkomstmassen ventes at falde fra ca. 220 milliarder dollars til ca. 200 milliarder dollars. Udbytteventes at falde fra 35 milliarder dollars til ca. 25 milliarder dollars. Industriproduktionen, der, naar 1935—39 sættes lig 100, i slutningen af 1948 laa paa 194, ventes i 2. halvår af 1949 at falde til 180 og i 1. halvår af 1950 til 175. Engrospriserne (1926 = 100) laa i 4. kvartal 1948 paa 164 og ventes at falde til 150 i 2. halvår af 1949 og til 144 i 1. halvår 1950. Arbejdsløsheden, der i 4. kvartal 1948 var 2,2 millioner, ventes baade i 2. halvår 1949 og i 1. halvår 1950 at komme til at ligge paa omkring 4 millioner.

Som det vil ses, gaar forventningerne ud paa en nedgang i den økonomiske aktivitet i priserne og indkomsterne paa omkring 10 pct., og selv de mest pessimistiske iagttagere anslaa ikke nedgangen til over 20 pct. Det maa i denne forbindelse fremhæves, at industriproduktionen i øjeblikket en næsten fordoblet i forhold til før krigen. Det maa dog samtidig understreges, at naar en deflation sætter ind, løber man fare for at komme ind i en ond cirkel, der ender i en virkelig alvorlig depression. Til bedømmelse af størrelsesordenen af den endgang, der nu forventes, kan nævnes, at i 1920—21 faldt engrospriserne med 39 pct og industriproduktionen med ca. ½. Under den store depression i 1929—30 faldt priserne med 15 pct., og arbejdsløsheden gik op med 4—5 millioner.

Den øjeblikkelige ustabile økonomiske situation i USA har ogsaa indvirket paa 1949's lønforhandlinger, der netop er paabegyndt. den almindelige linie for de fag, der har afsluttet, har været uændrede lønninger eller noget faldende lønninger. Kun faa fag, først og fremmest arbejderne paa de offentlige værker, har opnaaet nogen lønstigning. Automobilarbejderne, der er en af de vigtigste grupper, som har afsluttet overenskomster, har faaet en reduktion paa 2 cents i timen. Hovedfagene, først og fremmest kullet og staalet, har imidlertid ikke paabegyndt forhandlinger endnu. John Lewis ventes at forlange en nedsættelse af arbejdstiden fra 40 til 30 eller 35 timer uden lønreduktion. Forhandlingerne for kullet og jernet vil tilspidises først paa sommeren. Inden for mange arbejdergrupper lægger man under dette aars forhandlinger især vægt paa at faa gennemført særlige forsikringsordninger og faa aabnet muligheder for pension.

Et af de omraader, hvor vareknapheden hidtil har været mest udpræget, er staalet. Der synes imidlertid ogsaa her at være en tilbagegang i ordrebekendelsen, og præsidenten for USA's Steel Corporation venter, at man i løbet af faa maaneder vil være i en situation, hvor udbudet af staal overstiger efterspørgslen, eller hvor der i alt fald er balance. Samtidig har mr. Fairless fremhævet, at det vil være betænkeligt i den nuværende situation at udvide den amerikanske produktionskapacitet for staal for stærkt. Mr. Fairless' udtalelser maa dog ses paa baggrund af Trumans forslag om, at den amerikanske stat paa grund af tilbageholdenhed hos staalsammenslutningen i givet fald enten maa stille penge til raadighed til at finansiere nye private staaalmøller eller — som en sidste udvej — selv bygge og drive staaLværker.

Fra den amerikanske regerings side er man ret tilbageholdende over for en bedømmelse af den fremtidige økonomiske udvikling. Her skal gengives visse synspunkter, som var fremsat af præsidentens økonomiske raadgiver, Leon H. Keyserling, i et interview i begyndelsen af marts.

Keyserling paapeger, at nogle priser, særlig landbrugspriser, viser en faldende tendens, ligesom der ogsaa har været en let nedgang i leveomkostningerne. Paa den anden side er der fortsat adskillige priser, særlig paa industriprodukter, som fortsat gaar i vejret. Situationen synes at være den, at den stærke højkonjunktur i efterkrigsaaene har toppet, og at man nu staar ved det punkt, hvor man enten finder sig til rette paa et stabilt højt produktions- og beskæftigelsesniveau, eller hvor de sidste aars inflationspres afløses af deflation og depression. I denne situation er to ting afgørende. Det gælder om at hindre, at prisstigningerne paa visse omraader fortsætter, idet en saadan udvikling vil øge forbrugernes og de forbrugende erhvervs tilbageholdenhed og dermed skabe fare for yderligere deflation. Det gælder samtidig om, at erhvervslivet reagerer paa tilbageholdenheden hos køberne gennem prisnedsættelse og ikke gennem produktionsindskrænkninger og afskedigelser af arbejdere. Begynder erhvervslivet først at indskrænke produktionen og afskedige folk, kommer man ind i en ond cirkel. Erhvervslivet maa udvise tilbageholdenhed med hensyn til priserne og maa, for ikke at skade efterspørgslen efter forbrugsvarer, hovedsagelig bære prisnedgangen gennem en formindskelse af profitmarginen. Samtidig er det vigtigt, at erhvervslivets investeringer ikke reduceres for stærkt. Man kan ganske vist næppe vente, at efterkrigsaaenes ekstraordinære store investeringer kan opretholdes, men investeringerne maa ikke reduceres mere, end at det derigennem opstaaede hul i den økonomiske aktivitet kan udfyldes af et øget forbrug. Keyserling kommer i interviewet sluttelig ind paa, hvad man fra regeringens side vil gøre, hvis man kommer ud for en mere alvorlig deflation og i forbindelse hermed stigende arbejdsløshed, og henviser til det offentliges muligheder for gennem underskud paa budgettet at skabe øget efterspørgsel inden for befolkningen, ligesom det kan blive nødvendigt, at den amerikanske regering direkte paatager sig investeringsopgaver.

Man kan næppe se bort fra, at den relativt pessimistiske opfattelse af den økonomiske udvikling i de kommende aar, der er fremherskende i amerikanske forretningskredse, ogsaa har et politisk islag. Staar man over for et vendepunkt i konjunkturerne, giver dette argumenter mod præsidentens forslag om skatteforhøjelser og om regulering af raavarefordelingen, priserne m. v. Paa den anden side har en almindelig pessimisme hos de erhvervsdrivende selvsagt i sig selv en tendens til at fremskynde økonomisk nedgang gennem tilbageholdenhed over for indkøb.

UDLANDET

Østrigs socialdemokratiske parti

talte ved udgangen af 1948 ialt 632.000 medlemmer, hvilket svarer til hver 10. østriger. Ca. 34 pct. af medlemstallet er kvinder.

Det græske socialistparti

holdt 27.—28. februar i Athen en konference og vedtog her en kraftig protest mod de politiske og retslige forhold i landet, der truer den individuelle frihed og retssikkerhed. Regeringen opfordres til at tage alle mulige forholdsregler til at garantere borgernes frihed inden for loven.

Den politiske stabilitet i den franske befolkning

erkendes ved at sammenligne stemmetallene fra de sidste kommunevalg før krigen (oktober 1937) med resultaterne af valgene i marts 1949:

	1937	1949
Socialister og kommunister tilsammen	38,1 pct.	40,3 pct.
Midterpartierne (radikalsocialister og folkerepubli- kanere)	29,0 -	25,8 -
Højrepartierne	32,9 -	33,9 -

Som det vil ses, har de tre hovedgrupper stort set den samme stemmemæssige tilslutning hos befolkningen som før krigen, selv om der inden for de enkelte grupper er sket visse forskydninger, f. eks. havde kommunisterne 14 pct. i 1937 og 23,5 pct. i 1949, medens socialisterne havde 24,1 pct. i 1937 og 16,8 pct. i 1949.

Det hollandske arbejderparti

holdt kongres i Amsterdam 7.—9. april. Kongressen behandlede bl. a. den økonomiske Benelux-union og hilste denne som .et betydningsfuldt bidrag til udvikling af landets egen og den fælles økonomi og den europæiske økonomi. Til Atlantpagten og Marshallplanen var der almindelig tilslutning, og om den russiske ekspansionspolitik efter krigen sagdes det, at .det er klart fremgaaet heraf, at den russiske nation stræber efter magten over hele Europa og efter verdensherredømmet. Det indonesiske problem var naturligvis genstand for indgaaende behandling; det hollandske arbejderparti har hele tiden søgt efter forligsmuligheder i dette problem.

Norge vedtager tilslutning til Atlantpagten.

Efter en langvarig debat den 29. marts vedtog det norske storting Norges tilslutning til Atlantpagten. Indstillingen herom blev vedtaget med 130 stemmer mod 13, medens 7 var fraværende. De 13, som stemte imod, var dels de 11 kommunister, dels 2 medlemmer af arbejderpartiet, som imidlertid stemte imod ud fra andre motiver end kommunisterne.

Sveriges socialdemokratiske parti

fejrede 23. april 60 aars jubilæum. Ved en storslaaet festlighed dagen efter talte de fire nordiske landes statsministre: Erlander, Hedtoft, Gerhardsen og Fagerholm, der alle understregede betydningen af et udvidet nordisk samarbejde.

Tyskland.

Vestzonernes nye forfatning har haft svære fødselsveer, dels i form af indbyrdes uenighed mellem de tyske partier, dels i form af besættelsesmagternes ændringskrav. Nu synes enighed imidlertid endelig at være opnaaet mellem tyskerne, og det færdige forslag til forfatningen blev 24. april overrakt besættelsesmyndighederne, hvis godkendelse nu regnes snart at ville foreligge.

Grænsereguleringen Tyskland—Holland

fandt sted 23. april, hvorved ca. 100 kvadratkilometer land med ca. 10.000 beboere indlemmedes i Holland.

Belgien og Luxembourg har foreløbig udsat den grænserevision, som besættelsesmagterne havde billiget. Reguleringen tilfredsstillede ikke de to lande.

Kina.

Kommunisthærene gik i den sidste uge af april over floden Yangtse, erobrede Nanking og gik imod Shanghai. Engelske krigsskibe, der patruljerede floden, blev alvorligt beskadiget ved beskydning fra flodbredderne med kanoner, tilhørende kommunisthærene.

Sveriges forsvar.

Den svenske regering besluttede den 8. april at nedsætte en særlig kommission angaaende forsvarsproblemerne. I kommissionen bliver rigsdagens fire demokratiske partier, men ikke kommunisterne, repræsenteret. Overstatholder Torsten Nothin bliver formand.

Samtidig har forsvarsminister Allan Vougts fremsat forslag om forøgelse af flyvevaabnet med 62 millioner kroner, fordelt paa 3 aar. De aarlige merudgifter i den anledning anslaaes til 11 millioner kr., naar forøgelsen er gennemført.

Kommunevalgene i London.

gik arbejderpartiet imod, idet det kun fik 64 mandater mod hidtil 90. De konservative fik 64 (28), de liberale fik 1 (2), kommunister 0 (2). Stemmetallene opgives til 1.525.000 konservative og 1.405.000 arbejderpartiet. Der er ikke forholdstalsvalg i England, og den særlige valgmetode, der anvendes, medfører, at arbejderpartiet ved hjælp af de raadmande, der ikke var paa valg, kan besætte formandspladsen i det nye raad.

Som forklaring paa valgnederlaget anføres det, at finansminister Stafford Cripps netop nogle faa dage før valget havde forelagt for parlamentet det budgetforslag, der endnu for det kommende aar betyder en mærkbar begrænsning i befolkningens adgang til goder, som alle længes efter, men som Cripps altsaa ikke har ment, at landet endnu kan tillade sig.

Vestmagt-note til Ungarn, Bulgarien og Rumænien.

Ved april maanedes begyndelse overrakte til de tre ovennævnte landes regeringer noter fra Storbritannien, USA og Canada, hvori de tre balkanlande beskyldtes for gentagne krænkelser af fredstraktaternes bestemmelser om menneskerettighederne.

New Foundland ind under Canada.

1. april indtraadte den hidtidige britiske koloni New Foundland og Labrador i det canadiske statssamfund som Canadas 10. provins. Canada har længe ønsket denne tilslutning, og New Foundlands befolkning (320.000 sjæle) udtalte sig sidste sommer gennem en folkeafstemning for tilslutning til Canada.

»Udrensning» i Bulgarien.

I begyndelsen af april bragte verdenspressen telegrammer fra Bulgarien, i hvilket det hævdedes, at 100 kommunister var blevet arresteret, og at en »nationalistisk opposition» var opstaaet inden for kommunistpartiet. Et par dage senere oplystes det, at vicepremierminister Kostov var afsat, og at selve premierminister Dimitrov var rejst paa »sygeorlov», til Sovjetrusland.

I »Land og Folk» 6. april bringes følgende Sofia-telegram:

Vicepremierminister Kostov er blevet afskediget og arresteret, meddeler det officielle bulgarske nyhedsbureau. Kostovs arrestation blev besluttet paa et plenarmøde af det bulgarske kommunistiske partis central-komité den 26. marts.

Forsøgt at fortrænge Dimitrov.

Det hedder i et kommunikue, der offentliggøres af partiets officielle blad »Robotnitjesko Delo», at komiteen drøftede hans fejltagelser, især overfor partiet. Videre besluttedes det at ekskludere Kostov fra partiets politbureau.

Kostov havde vist mangel paa oprigtighed og venskab overfor Sovjetunionen, hedder det videre, især under handelsforhandlingerne mellem Sovjetunionen og Bulgarien. Han havde tolereret og fremmet nationali-

stiske tendenser indenfor statsadministrationen, der vilde skade Bulgariens fremtid, idet Bulgarien ikke kunne bevare sin uafhængighed eller udvikle sin økonomi uden Sovjetunionens tillid og støtte.

Kostov havde ignoreret partiets linje og desuden forsøgt at fortrænge ministerpræsidenten, kammerat Dimitrov, samt kabinettet. Han saboterede forskellige ministres initiativ og forhindrede konsolideringen af en virkelig demokratisk regering.

Centralkomiteen havde drøftet en indberetning fra centralkomiteens politbureau om de alvorlige politiske og partifjendtlige handlinger, der var begaaet af kammerat Traicho Kostov og de af ham udfoldede fejlagtige leder- og regeringsmetoder.

I indberetningen henstilles det til partiet at vise endnu større aarvaagenhed overfor enhver nationalistisk og sovjetfjendtlig tilbøjelighed, der maatte vise sig indenfor partiet og statsstyrelsen.

Trues Japan af overbefolkning?

Japan har idag 79 mill. indbyggere og beregnes at ville have 90 mill. i 1955, 110 i 1975. Overbefolkningsspøgelset truer. I landet, som før krigen betalte præmier til storfamiljerne, diskuterer man nu en progressiv strafskat, som skulde indtræde fra og med det andet barn. Et andet forslag gaar ud paa eksport til Ny Guinea af 5000 japanere daglig i 10 aar.

(Sv. Dagbl. 7/4.)

Irland republik.

Den 18. april proklamerede Irland (Eire) sig som republik. Dog er de nordligste provinser (Ulster) stadig efter befolkningens eget ønske under den engelske krone. Irlands fremtidige stilling til (eller inden for) det engelske verdens-samfund (commonwealth) synes dog stadig ikke afklaret.

I Rumænien

er der sket ombytning af et par vicepremierministerposter, saaledes at kommunisterne nu besætter ogsaa disse to poster.

Frankrigs kommunister

har ogsaa paabegyndt en udrensning af »upaalidelige« medlemmer. En fortrolig rapport, der er faldet i andre hænder end tilsigtet, oplyser, at partiets medlemstal er faldet fra 900.000 til 500.000, og derfor søges nu bl. a. ved hjælp af udrensningen en stabilisering tilvejebragt.

»Fredskongres«.

I Paris blev i slutningen af april afholdt en stor »fredskongres« med deltagere fra en mængde lande — men det var synligt for alle, at hele historien var en kommunistisk propagandaaffære.

FORSKELLIGT

5. juni bliver grundloven 100 aar,

og der forberedes store festligheder og møder i hovedstaden og over hele landet.

Nordisk interparlamentarisk møde

agtes afholdt i Helsingfors 16.—18. juni.

Danmarks Lejerforbunds kongres.

Danmarks Lejerforbund afholdt i paasken, den 16. og 17. april, i Folkets Hus paa Enghavevej i København sin kongres, der overværedes af ca. 130 delegerede samt en lang række gæster, bl. a. fra Norge, Sverige og Finland.

Formanden, borgerrepræsentant *Hans Andersen*, oplyste i sin beretning, at Danmarks Lejerforbund nu har 51.000 medlemmer og 93 afdelinger. Det er en fremgang siden sidste kongres for 3 aar siden paa 32 afdelinger. *Hans Andersen* understregede, at lejerorganisationens opgave naturligvis er at hjælpe lejere, der har hjælp behov, men opgaven er ikke mindst at skabe en offentlig mening om retsgrundlaget mellem ejer og lejer og at gøre det paa en saadan maade, at Rigsdagen og de politiske partier følger sig opfordret til at skabe og fremme en lovgivning, der tager sigte paa at værne lejerbefolkningen. Derfor har lejerbevægelsen nu som før bud til alle uanset den enkeltes politiske opfattelse. Kun ved at stille problemerne op paa saglig basis og underbygge vor opfattelse med saglige argumenter kan vi forvente, at de politiske partier tager hensyn til lejerbevægelsens ønsker og krav.

Hans Andersen redegjorde bl. a. indgaaende for arbejdet i Indenrigsministeriets huslejeudvalg, hvilket udvalg blev opløst, fordi det ikke var muligt at naa til et praktisk resultat. Han var tilfreds med, at udvalget var ophævet, fordi dets resultater var for smaa og kummerlige, men beklagede paa den anden side, at det ikke havde været muligt for de direkte interesserede parter at naa til et resultat. Kommunerne og deres proselytter i „De samvirkende Lejerforeninger“ havde dels i skrift og dels i tale fremstillet det, som om *Hans Andersen* i det nævnte udvalg var gaaet grundejernes ærinde med hensyn til ønsket om en husleje-forhøjelse. Forbundsformanden dokumenterede, at i udvalget havde repræsentanten for den kommunistiske lejerorganisation sluttet sig ganske nøje til *Hans Andersen*'s synspunkter, der gik ud paa, at man ikke kunde gaa med til nogen generel forhøjelse, men at enhver forhøjelse maatte forelægges et nævn, og at forhøjelsen maatte anvendes til vedligeholdelse. Betingelsen for, at man vilde gaa med, var dog, at der blev indført forbud mod frivillige aftaler om lejerforhøjelse. *Hans Andersen* gav udtryk for glæde over boligminister *Kjærbøls* lejelovsforslag, som indeholder imødekommelser paa en lang række omraader, men ogsaa enkelte ting, som man var utilfreds med, bl. a. de fravigelige bestemmelser. Efter forslagets fremsættelse var spørgsmaalet om en generel lejerforhøjelse igen blevet aktuelt. *Hans Andersen* karakteriserede grundejernes krav om 25 pct. generel forhøjelse som ublu. Han vilde dog ikke afvise, at der i visse tilfælde kunde være begrundelse for en forhøjelse. „Skal grundejerne have lejerforhøjelse paa grund af de forhøjede omkostninger, som ingen mennesker — og heller ikke vi — kan bestride, at der er ved driften af en ejendom, lad det saa i retfærdighedens navn blive under offentlig kontrol og under ingen omstændigheder over en lav sko, uanset hvor stort udbytte grundejeren har af en ejendom.“

Hans Andersen fremhævede organisationens betydning ved at sige, at det er meget godt, at folk slutter sig sammen i organisationer for at opnaa anstændige lønforhold, men lige saa nødvendigt det er at staa i en faglig organisation, lige saa nødvendigt er det, at lejerne staaar last og brast, thi hvad hjælper en god løn, hvis det ikke lykkes at holde priserne, herunder lejen, paa et rimeligt niveau. Til slut understregede *Hans Andersen*, at vedtagelsen af en ny lejelov ikke overflødiggjorde lejerorganisationens virksomhed. Bolignøden var ikke dermed afskaffet, og der vilde være problemer om jord til boligbyggeri til rimelige priser, problemer om trafikforhold, byplanlægning o. m. a., som stadig maa paakalde lejerorganisationernes aarvaagne opmærksomhed, og vi ved, at

lejerorganisationens virksomhed for at sikre lovene overholdt og respekteret aldrig maa svækkes.

I den efterfølgende diskussion beklagedes, at Rigsdagen havde lempet paa opsigelsesbestemmelserne i 2-families huse. Man var glad for bestemmelsen om, at der skal udarbejdes en standardkontrakt. En enkelt taler gik stærkt ind for en forøget beskyttelse af erhvervsdrivendes leje forhold, ligesom flere talere beskæftigede sig med spørgsmaalet om staten som financier af byggeri, eventuelt med statens direkte overtagelse af byggeri paa et senere tidspunkt for øje.

Det radikale folketingsmedlem fru Gloerfelt-Tarp, der var foreningens gæst sammen med folketingsmand Ingv. Dahl, roste bl. a. Lejerforbundet for dets virksomhed, der ikke bare kommer lejerne, men ogsaa samfundet til gode. Hun understregede, at hun var enig med forbundsformanden i, at en generel lejeforhøjelse kan medføre urimeligheder. Denne sidste udtalelse understregede Ingv. Dahl stærkt, idet han betragtede udtalelsen som et tilsagn, der aabnede mulighed for en tilfredsstillende løsning af problemet paa Rigsdagen. Skal vi tale om lejeforhøjelse, maa grundejerne paatage sig vedligeholdelsespligten. Den, der ikke har overholdt sin vedligeholdelsespligt, skal ikke vente samfundets medvirken til at opnaa gevinst.

En forelagt resolution blev sammen med beretningen vedtaget med akklamation. I resolutionen takker Lejerforbundet boligminister Kjærbøl for det fremsatte forslag til lejelov, men det beklages, at det ikke er lykkedes Rigsdagen at gøre forslaget færdigt, ligesom det beklages, at den midlertidige forlængelse af den nugældende lov er udformet saaledes, at der gives ejere af 2-familie huse adgang til at opsigte lejerne. Man befrægter, at denne adgang til opsigelse særlig vil ramme familier med børn og derigennem betyde en væsentlig forøgelse af bolignøden. Man udtaler sin tilfredshed med, at der nedsættes et udvalg til at udarbejde en standardkontrakt og haaber, at dette krav, der gang paa gang er rejst af kongressen, snart kan blive opfyldt. Man takkede handelsminister Krag for frigivelsen af det varme vand i beboelsesejendomme og efter en konstatering af, at det i 1948 er lykkedes at fremskaffe mere end 20.000 lejligheder, opfordredes myndighederne til at stille de nødvendige materialer til raadighed for fornødent byggeri, ligesom man udtaler ønsket om, at lejlighederne i nybygningerne baade bliver mere rummelige og bedre udstyret med hensyn til alle moderne bekvemmeligheder og tidsvarende installationer samt isolering. Resolutionen slutter saaledes:

„Idet kongressen enstemmigt godkender forbundsformand Hans Andersens beretning, udtaler den sin forhaabning om, at det skal lykkes Danmarks Lejerforbund at skabe øget sikkerhed og beskyttelse saavel for lejere i beboelsesejendomme som for lejere i butikker og erhvervslokaler, som ofte følger deres eksistens truet af den nuværende mangelfulde lovgivning. Vi opfordrer alle Danmarks lejere til at tilslutte sig Danmarks Lejerforbund — thi øget enighed og sammenhold gør stærk.“

Alle valg til ledelsen skete enstemmigt. Til forbundsformand genvalgte *Hans Andersen*, til næstformand i stedet for Axel Ivan Pedersen, *Nykøbing M.*, der ikke ønskede genvalg, valgtes *N. A. Conradsen*, Vejle, til hovedkasserer genvalgte *Emil Halvorsen* og til sekretær genvalgte *Andreas Svendsen*.

Det besluttedes at udvide hovedbestyrelsen fra 11 til 15 medlemmer og at inddеле landet i storkredse.

Til hovedbestyrelsen valgtes: Aage Hjuler, Hillerød, M. Winther, Faxe, E. Larsen, Jørgen Poulsen og G. Wassmann, København, Villy Christiansen, Bornholm, Johs. Møller, Viby, Oskar Andersen, Thisted, Hj. Høybye, Aarhus, Bundgaard-Nielsen, Vejle, og K. Hansen, Sønderborg.

Richard Jensen benaadet.

Den i sin tid saa stærkt omtalte trawler-sag fra Frederikshavn har nu fundet sin endelige afslutning. Søfyrbødernes tidligere formand, Richard Jensen, og hans fem kammerater, der under besættelsen blev idømt langvarige fængselsstraffe for bombeattentat mod to spanske trawlere i Frederikshavn, er ved kgl. resolution blevet benaadet. De har dermed definitivt faaet eftergivet de mange aars fængselsstraf, som de flygtede fra i 1944 ved at bryde ud af Vridsløse statsfængsel og rejse til Sverige.

Rødby—Femern-ruten

tages paa generalforsamlingen den 8. marts i „Dansk Arbejde“ paany frem af glemselen. Ruten vilde kunne aflaste Storebælts-overfarten betydeligt, hævdes det.

Levestandard i Moskva og Chicago.

Det amerikanske arbejdsministeriums kontor i Paris for informationer om arbejdsforhold verden over har fornylig beregnet, hvor lang arbejdstid der skal ydes af en arbejder i Moskva og af en arbejder i Chicago for at tjene til erhvervelse af visse livsnødvendigheder. For Moskva er regnet med den normale maanedlige arbejdstid paa 204 timer og en løn af 500 rubler pr. maaned, hvilket anslaaes til at være gennemsnittet. Lønnen for Chicago er beregnet efter den industrielle gennemsnitsløn i december 1948 (1,38 dollars pr. time). Under hensyn til de priser, der maa betales respektivt i rubler og i dollars for varerne, viser det sig, at der f. eks. for nedennævnte varer skal ydes en paafaldende forskellig arbejdstid:

	i Moskva		i Chicago	
	timer	min.	timer	min.
En herreklædning, uldstof	483—571	—	31	34
Et par sko, boxcalf	138—163	—	7	09
En skjorte	26—31	—	2	—
Cigaretter (25 stkr.)	2	15	—	12

Priserne er for en herreklædning resp. 1400 rubler, 43,50 dollars, for et et par sko 400 rubler, 10 dollars, for en skjorte 76 rubler, 2,80 dollars, for 25 cigaretter 6,30 rubler, 0,26 dollars.

Tallene halveres.

I „Land og Folk“s referat den 28. februar af skattekonferencen den 27. februar fastslaas med store typer i overskriften, at „konferencens delegerede repræsenterede langt over 100.000 arbejdere.“

I „Land og Folk“ for 27. marts læses bl. a. følgende ord: „... at bringe resolutionerne fra den skattekonference, der gav udtryk for, hvad langt over 50.000 arbejdere mente ...“

Med een maanedes mellemrum er samme blad altsaa i stand til at omtale det samme arrangement med en difference i opgivelsen paa 50.000!

Mon den kendsgerning, at begivenhederne nu er lidt paa afstand, har betydet, at man ser dem lidt mere nøgternt? Eller kan det tænkes, at en ny omtale om yderligere en maanedes tid vil betyde en ny halvering, for saa nærmer vi os vel efterhaanden de egentlige kendsgerninger.

Folkeopstande overalt!

„— Kommer det til en ny krig, vil vi svare med folkeopstande overalt. Med disse ord anslug formanden for Italiens socialistiske parti, Pietro Nenni, den politiske grundtone paa den store verdensfredskongres, der aabnede i gaar i Paris.“

Saaledes refererer „Land og Folk“ 21. april under 3-spaltet overskrift: *Svaret paa en ny krig: folkeopstand overalt.*

Paa denne foranledning har „Social-Dem.“ spurgt, om det danske kommunistparti var enig med Pietro Nenni. Soc. gentog 25. april sit spørgsmaal og skrev:

„Spørgsmaalet trænger sig naturligt paa, fordi kommunist-bladet udtrykkeligt erklærede, at denne udtalelse var kongressens *»politiske grundtone«*.

Spørgsmaalet er forblevet ubesvaret. Larsen er tavs, og „Land og Folk“ er tavs. Men spørgsmaalet bliver staaende:

Er Larsen uenig med Nenni, og afviser han „freds“-kongressens „politiske grundtone“, eller er han en potentiel landsforrædder, rede til, hvis Danmark angribes, at begaa landsforræderi, anstifte mytteri og oprør? I bekræftende fald: Er han og den øvrige kommunistiske partiledelse i gang med visse forberedelser for alle eventualiteters skyld?

Kommunisternes ungdomsforbund holdt kongres i Aarhus i paasken, og her holdt Aksel Larsen en „stor“ tale, i hvilken det bl. a. ifl. „Land og Folks“ referat 17. april hed:

„Lad os love os selv, at ingensinde skal man faa Danmarks ungdom til at affyre de amerikanske rifler mod de fredseltskende folk i socialismens lande. Lad os huske vor pligt mod vort eget land — mod Danmark. Vi har oplevet en 9. april. Udenom folket har regeringen og rigsdagen solgt Danmark til USA, men vekslen kan de ikke selv indfri, for hvis det danske folk kæmper imod, faar Danmark sin frihed igen. Vi kommunister har sat os dette som maal, og vi stoler paa DKU i vor kamp. Vi ved, at danske ungkommunister atter vil være parat til at gaa i forreste række, saaledes som de gjorde det under besættelsen.“

Hvem er det, de danske ungkommunister skal gaa i forreste række imod?

Martin Nielsen, Ib Nørlund — Flemming Madsen.

Om den meget drøftede holdning, som kommunistorganet „Arbejderbladet“ indtog i besættelsens første periode, og som bl. a. gav sig paa-faldende udtryk i bladets skrivemaade, da Flemming Madsen, („Social-Demokraten“s daværende faglige medarbejder) havde haft et sammenstød med et par tyske militærpersoner, skriver Soc. Dem. 30. marts bl. a.:

„Efter en gennemgang af „Arbejderbladet“ for november 1940 kan det konstateres, at notitserne ikke var noget isoleret fænomen.

Alle lejligheder, ved hvilke bladet kunne hænge den socialdemokratiske journalist ud, blev benyttet. Her er tre nye tilfælde:

Den 8. november bragte „Arbejderbladet“ en artikel, hvori det hed:

I søndags holdt de københavnske støberiarbejdere generalforsamling. I gaar — 5 dage efter — saa Flemming Madsens afløser sig i stand til o.s.v.

Den 9. november havde bladet en artikel anbragt i ramme paa forsiden med overskrift: „Hvorfor?“. — Heri hed det:

Ganske vist ved vi, at Social-Demokraten igen har haft det uheld at miste en højt skattet og betalt faglig medarbejder, endda paa en pludselig og sørgelig maade.

Den 10. november forekom der i bladets ledende artikel følgende vendinger:

Social-Demokratens nye faglige medarbejder ... Social-Demokratens erstatning for den forsvundne Flemming Madsen ... Flemming Madsens anonyme efterfølger.

Udover de tidligere omtalte notitser fandt man altsaa anledning til tre dage i træk at beskæftige sig med Flemming Madsens forhold. Det kan ikke være noget tilfældigt angiveri, det maa have været temmelig godt organiseret paa redaktionen.

En trusel mod atomhemmeligheden. — Professor Joliot-Curies stilling.

Der er en livlig diskussion i gang i anledning af den erklæring, som er afgivet fornylig af den berømte franske atomforsker, nobelprismodtageren professor Fr. Joliot-Curie (en svigersøn af Madame Curie, der opdagede radium), og som gaar ud paa, at han er kommunist, men at han som god franskmænd føler det som sin pligt ikke at give nogen fremmed magt oplysninger om den franske atomforskning. Frankrigs kommunistiske presse, der tidligere ikke kunde nævne Joliot-Curies navn ofte nok, udtaler sig ganske vist ikke om denne erklæring og nævner overhovedet ikke hans offentlige fremtræden. — „L'Humanité“ erklærer dog i en særlig artikel — uden at nævne Joliot-Curies navn — at en kommunist ikke overfor kommunismens fædreland bør hemmeligholde nogen videnskabelig opdagelse. I den anledning skriver det amerikanske blad „Baltimore sun“, følgende under overskriften „Professor Joliot-Curie og hans moralske dilemma“:

„Omhyggelige avislæsere ved, at Frankrig har nedsat en Atom-energi-kommission med prof. Joliot-Curie som leder. Naar man betænker U.S.A.s og Sovjetruslands divergenser om atomkontrol og meget andet, er det mærkeligt (for ikke at bruge et stærkere udtryk), at man i en af de vestlige hovednationer betror en kommunist dette atomforskningsprogram.

Stillingen er blevet endnu mærkeligere ved, at Frankrig har startet og opretholder en atomforskningsfabrik, den eneste udenfor Sovjetrusland og USA, uden at den er undergivet den atomkontrol, som Canada, USA og England udøver med hensyn til atomenergiforskning.

Naar man siger, at Frankrig holder denne fabrik i gang, udtaler man ikke dermed, at man laver atombomber el. lign. Det drejer sig blot om eksperimenter, men af en saadan art, at de er af største betydning for atomproblemerne, uanset om disse har fredelig eller militær hensigt. Det er kort sagt en milepæl paa atomforskningens vej.

Hvis Sovjetrusland er istand til at lægge en informationsledning ind i den franske atomenergi-kommission, vil landet kunne blive forsynet med en strøm af uundværlige informationer — til brug for fremstilling af atombomber.

Som videnskabsmand er Joliot-Curie højt kvalificeret til at beklæde den nævnte post. Han er en af de ganske faa fremragende forskere paa dette felt. Men det er ikke underligt, om man kunne nære lidt ængstelse i betragtning af hans politiske stilling. Som kommunist maa han nødvendigvis staa paa Sovjetruslands side.

Joliot-Curie har indigneret afvist de vink, der er givet ham om, at han ikke er den rette mand at sætte i spidsen for en af vestmagternes atomkommissioner. Han svarede, at han betragter de resultater, han kommer til, som Frankrigs ejendom og vil hemmeligholde dem. Han fastslaaer, at han i første række er franskmænd og i anden række er kommunist.

Alt dette kan hverken for ham selv eller for Vestmagterne være nogen trøst. Han befinder sig i en stilling, hvor han ikke kan være loyal til begge sider. Han er illoyal kommunist, hvis han ikke røber nogen hemmeligheder, og han er illoyal franskmænd, hvis han gør det. Kun hvis Frankrig blev kommunistisk, ville han slippe ud af sit dilemma. Hvad Vestmagterne angaar, staaer de overfor det faktum, at uanset hvordan Professor Joliot-Curie løser sine personlige moralske problemer, er den nævnte kommission gennemsyret af mænd, der har deres sympati hos Sovjetrusland.

(Efter „Neuer Vorwärts“.)

Tørv til landet og koks til byerne —

Om fordelingen af udenlandsk og indenlandsk brændsel, hvorved en husstand paa landet faar 5 hl. koks, skriver „Fredericia Soc. Dem.“ den 27. april bl. a.:

Vor valutastilling og vore muligheder for at købe udenlandsk brændsel er i aar ikke anderledes, end at en vis, omend nedskaaret, produktion af indenlandsk brændsel er en tvingende nødvendighed. Alle vil da være enige om, at det mest økonomiske er at anvende dette brændsel temmelig nær produktionsstedet. Ogsaa i normale tider før krigen var der jo mange paa landet, der brugte tørv og brænde, og gennemgaaende har man bedre plads paa landet end i byerne til dette brændsel. Iøvrigt maa man ikke tro, at landboerne bliver de eneste, der skal fyre med tørv i vinter. Det er kun de mindre lejligheder i byerne, der saa nogenlunde faar, hvad de har brug for af udenlandsk brændsel. Alle andre bliver nødt til at sikre sig en vis portion dansk brændsel.

Saa vidt vi kan skønne, er det især paa øerne, der er fremkommet beklagelser over brændselsordningen. Dette er vel ganske naturligt, fordi det er her, tørveproduktionen er mindst, mens jyderne fra gammel tid er mere fortrolige med at bruge tørv. Bor man tilmed i en skovfattig egn, hvor det ogsaa er svært at faa brænde, forstaar vi godt, at man længes efter en mere rigelig tildeling af koks. Paa den anden side tror vi, at de fleste vil bøje sig for de argumenter for den valgte ordning, der er fremkommet, saa meget mere som handelsministeren klart har givet udtryk for, at der fra regeringens side sættes stærkt ind paa at skaffe saa meget brændsel til landet som muligt, saa at vi kan naa tilbage til førkrigstidens forsyningsforhold paa dette omraade. I hvert fald kan det næppe være urealistisk, dersom man i landdistrikterne venter en ny væsentlig forbedring af tildelingerne, naar der næste gang skal lægges brændselsbudget.

Lad os iøvrigt som et af beviserne paa, at landdistrikterne naturligvis paa ingen maade er glemt, nævne den meget væsentlige forhøjelse af petroleumsrationerne, der træder i kraft pr. 1. maj. Det er i hvert fald en forbedring, der især vækker glæde paa landet.

Et kvinde-sekretariat i fagbevægelsen.

Paa De samvirkende Fagforbunds initiativ blev der i efteraaret 1948 afholdt 2 møder med repræsentanter for de interesserede forbund, hvor man drøftede tanken om eventuel oprettelse af et kvinde-sekretariat inden for fagbevægelsen, og ganske særlig et saadant kvinde-sekretariats beføjelser og opgaver samt dets stilling til de forbund, der tilslutter sig den nye institution. Den endelige beslutning om oprettelse af et kvinde-sekretariat blev truffet paa et den 17. februar i aar afholdt møde, hvor der blev givet øjeblikkelig tilslutning fra 17 forbund, mens adskillige andre forbund, der iøvrigt var velvilligt indstillet over for tanken, først senere kunde give endelig besked om deres stilling.

Der blev valgt 3 medlemmer til sekretariatet: *Helyett Simonsen* (Hatte- og Buntmagerne), *Andrea Jørgensen* (Husassistenterne) og *Maria Maczulat* (Tekstilarbejderne), og opgaverne blev i et foreliggende forslag til vedtægter fastslaaet at være:

- At interessere alle kvinder i produktionslivet for de faglige organisationer og deres betydning samt søge at faa alle de mange kvinder i produktionslivet, der endnu er uorganiserede, ind i organisationerne.
- Blandt de organiserede faglige kvinder at føre et oplysningsarbejde til gavn for den demokratiske faglige virksomhed, som har kendetegnet dansk fagbevægelse gennem aarene, og til gavn for centralisationen.
- At tage alle aktuelle spørgsmaal frem, der kan have en særlig interesse for de faglige kvinder, og i samarbejde med de faglige organisationers ledelse bringe disse spørgsmaal frem til behandling, muligvis løsning.
- I samraad med De samvirkende Fagforbund at skabe fælles nordisk oplysningsvirksomhed og meningsudveksling.

De med sekretariatets arbejde forbundne udgifter anslaaes foreløbig til højest 5.000 kr. aarligt og fordeles paa de tilsluttede forbund i forhold til deres kvindelige medlemstal.

Kun 28 pct. direkte producerende?

Formanden for industriraadet, direktør H. P. Christensen, Helsingør Skibsværft, holdt d. 16. februar foredrag i Handels- og Kontoristforeningen. Af »Berl. Tid.«s referat klipper vi:

Produktions-resultatet pr. arbejder er — skønt der har været en væsentlig fremgang siden 1945 — stadig væsentlig ringere end før krigen. Medvirkende til den relative tilbagegang i produktionen er det ogsaa, at en større del af befolkningen end tidligere er beskæftiget ved uproduktivt arbejde. Af nationalbudgettet fremgaar, at af den samlede befolkning er kun ca. 28 pct. beskæftiget i egentlig vareproduktion, nemlig 13,6 pct. i landbrug og 16,4 pct. i industri og haandværk, tilsammen 30 pct., hvoraf dog ca. 2 pct. regnes for at være ubeskæftigede. Af de 28 pct. kan endda en ikke ringe del regnes at være uproduktivt beskæftigede.

.....
Marshall-planen og det nye langtidsprogram regner med en meget betydelig udvidelse af produktionen og en endnu større af eksporten. Grundlaget herfor maa i første linie skabes gennem en omfattende rationalisering og en større arbejdsindsats fra alle dele af befolkningen. Eksporten er betinget af vor konkurrenceevne, som igen er bestemt af de samlede udgifter til lønninger og materialer. Ved fremstilling af en større dampmaskine eller dieselmotor udgør samtlige lønninger ca. 80 pct. af fremstillingsprisen, udenlandsk brændsel og raamaterialer kun ca. 20 pct. Ved mindre maskiner som støvsugere og motorcykler er tallene ca. 75 og 25 pct. Eksemplerne viser lønningernes store andel i produktions-udgifterne og betydningen af en rationalisering i alle produktionens led.

.....
Vi arbejder i dag under haarde kaar, vi maa betale brændsel og raavarer med væsentlig højere priser end i produktionslandene, og vi har et relativt højt omkostningsniveau. Medens vi før krigen herhjemme kunde købe kul til omtrent samme pris som i England, er prisen i dag dobbelt saa høj som i England, og tilsvarende højere priser maa vi betale for elektriciteten. For jern og staal betaler vi omtrent 25 pct. mere end de engelske virksomheder. Det er en farlig udvikling, vi er inde paa, som vi maa søge at imødegaa i vore handelsaftaler, saaledes at vi ikke kommer til at betale høje overpriser for vore raavarer for at opnaa bedre eksportpriser.

Bag jerntæppet.

Under denne overskrift bringer „Fyns Stiftstidende“ 26. jan. en leder, i hvilken det bl. a. hedder:

Den sidste gave til det tjekiske folk er gennemførelsen af en lov om oprettelse af „tvangsarbejdslejre“. Det har jo været meget svært at faa noget at vide om de russiske lejre — her faar vi da i al fald lidt at vide om de tjekiske.

Lejrene er ifølge loven beregnet for „legemligt og aandeligt arbejdsdygtige personer mellem 18 og 60 aar, som undslaar sig for arbejde eller truer opbygningen af det folkedemokratiske system“. Indsættelsen i disse lejre og afgørelsen af opholdets varighed administreres af tremandskommissioner, som igen udpeges af organer, der er Gottwald-regimets tro tilhængere. De samme kommissioner har ret til ogsaa at tvangsforvise borgere, der frigives fra lejrene, beslaglægge deres lejligheder, socialisere deres formue og berøve dem næringsbevis. Personer, der opfører sig

ordentligt i lejrene, kan løslades af kommissionen, men i de modsatte tilfælde kan opholdet forlænges.

Vi ved heldigvis ikke, hvor hr. Hitler befinder sig. Men vi ved, at hvis han opholder sig et sted, hvor han er i stand dertil, vil han smile satanisk. Hvilke efterkommere har han ikke faaet. Hans modbydeligste opfindelse, koncentrationslejrene, praktiseres her ublufærdigt og kynisk af et system, der praler af at være nazismens værdigste modstander.

Men maaske vilde Hitler ogsaa ærgre sig, hvis han var i stand dertil. Han har faktisk fundet sin overmand. De forleden omtalte regler for radio-aflytning i Tjekoslovakiet, hvor alle private radioapparater konfiskeres og erstattes med højttalere, der staar i direkte forbindelse med statens radiostationer, saaledes at tjekkerne ikke faar andet at høre end statskontrollerede meddelelser, er saa raffinerede, at Hitler forekommer at være en ren sinke. Hvor lidet opfindsom han dog var.

Ulykkelige tjekere. Er der da ingen grænse sat for den menneskelige fornedrelse, for udvæls hærgen paa vor forpinte jord?

Da kommunisterne var servile over for tyskerne.

En lille hændelse gav for nogen tid siden „Social-Demokraten“ og „Nationaltidende“ anledning til at genopfriske en lille erindring fra besættelsesperioden:

Det var i efteraaret 1940, at „Social-Demokraten“s daværende faglige medarbejder, *Flemming Madsen*, var kommet til at sige noget uartigt til et par tyske officerer, og i den anledning blev idømt 30 dages hefte, som han afsonede. Denne begivenhed blev i det daværende kommunistblad, som redigeredes af *Martin Nielsen*, bragt til offentlighedens kundskab i en stort opsat artikel under overskriften: „Social-Demokraten“s medarbejder fornærmer tysk soldat. Og da *Flemming Madsen* efter afsoningen genoptog sit arbejde paa „Social-Demokraten“, bragte kommunistbladet en notits herom med den bemærkning, at „det var uanstændigt, at „Social-Demokraten“s faglig medarbejder havde en mand, der ikke forstod at opføre sig ordentligt over for landets gæster.“

Naa, men det var altsaa ogsaa før juni 1941, og *Flemming Madsen*, der jo kun er dansker, kunde naturligvis ikke vente samme hjælpsomme henvendelse, som de russiske „landsmænd“ kan glæde sig over.

— — —
Vi har tidligere paavist, hvorledes kommunisternes holdning før 22. juni 1941 og efter samme dato ikke var noget specielt blot for danske kommunister, men faktisk for kommunister allevegne. Det norske arbejderpartis hovedorgan „Arbeiderbladet“ mindede den 18. september om dette i en artikel om det samme forhold og skriver om de norske kommunisters holdning efter tyskernes overfald paa Norge den 9. april 1940 bl. a.:

„Arbejderpartiet og landsorganisationen udsendte allerede den 10. april deres kampparole mod overfaldsmændene med opfordring til samlet at slutte op om Norges forsvar.

Kommunisternes hovedorgan beskyldte i sit morgennummer 9. april vestmagterne for paa det brutaleste at have krænket vor neutralitet, og at de var vor hovedfjende i denne krig. Den 11. april blev skylden for okkupationen lagt paa den „engelsk-franske krigsblok“.

Hovedorganet slog til lyd for fredsforhandlinger med fjenden og advarede mod „alle sabotagehandlinger og alt ødelæggelsesværk“. Først og fremmest maatte det være slut med al franktirørvirksomhed.

Kommunistpartiets centralkomité offentliggjorde et opraab om, at hovedparolen maatte være fred mellem Norge og Tyskland! Et lignende

standpunkt indtog den ungkommunistiske forbundsledelse og partiavis i Bergen.

Saadan blev landet altsaa beskyttet mod fascismen.

Arbejderpartiets ledelse blev skældt ud paa det groveste lige foran okkupationsmagtens øjne. »Arbeideren«, som »Friheten« dengang hed *), proklamerede, at nu skulde »Socialdemokratismen« likvideres. Vore styremagter blev skældt ud paa en lignende maade.

I Bergen, hvor Furubotn **) holdt til, blev der arrangeret en saakaldt Vestlands-kongres med Halvard Olsen som hovedtaler. Kommunisterne kendte ham fra hans tidligere virksomhed. Han var partiets første næstformand og saaledes ingen fremmed person, som blev lurte ind paa denne forsamling. Denne stod i kapitulationens, uklarhedens og svadaens tegn. De højtravende resolutioner, som blev vedtaget, maatte tages som en videreføring af Centralkomiteens politik.

Den fagopposition, som opstod hen paa eftersommeren her i byen, gik aabent ind for samarbejdet med tyskerne. Den intellektuelle leder for denne gruppe var Håkon Meyer, som ogsaa havde forbindelse med det tyske sikkerhedspoliti. Den organisationsmæssige ledelse blev overdraget Jens Tangen og Martin Brendberg. Bag dem stod Kommunistpartiet.

Da den kongresvalgte ledelse i L. O. blev afsat, blev Jens Tangen indsat af tyskerne med Martin Brendberg som sekretær.

Kommunistpartiets holdning i den første, kritiske tid maa betegnes som landsforræderisk. De ledende kadre var optaget af at mistænkeliggøre vore allierede. Krigen var imperialistisk, forkyndte hovedorganet og de ledende partiinstanser.

Spærrer lyntogene for god trafik?

Dette spørgsmaal rejstes i en artikel i »Soc.-Dem.« 30. jan. Lyntogene, der kan tage 170—225 passagerer med, favoriseres, og de gode Eksprestog, der kan tage 600 passagerer, savnes alt for meget.

„I gamle dage kunde man gaa hen paa en hvilken som helst byjernbanestation og være vis paa, at der senest i løbet af et par timer gik et eksprestog i den retning, man skulde, og man kunde paaregne at komme med uden større vanskelighed.

I dag er man nødt til at planlægge sin rejse lang tid i forvejen. For at være sikker paa at komme med lyntoget, skal man møde en uge i forvejen og — eventuelt efter at have staaet i kø — købe sig en pladsbillet til lyntoget.”

Bladet har forelagt problemet for Købstadforeningens formand, landsingsmand C. C. Christiansen, der siger:

— Købstadforeningen har modtaget mange henvendelser angaaende lyntogene, og det er jo kort sagt saadan, at enhver købstad ønsker direkte ekspres- eller lyntogsforbindelse. I Købstadforeningen er vi af den opfattelse, at en stor del af lyntogsdriften sker paa bekostning af eksprestogene, og jeg mener rent personligt, at rejsemulighederne stadig er daarligere end før krigen. Statsbanerne bør yde en bedre service. Det er udmærket med de mange lyntog, men det maa samtidig kræves, at der ogsaa bliver en udvidet eksprestogskørsel. Konkurrencen med de andre trafikmidler bør være ansporende for DSB til at yde det bedst mulige. Kravet om flere eksprestogsforbindelser i tilslutning til lyntog og lokaltog kan ikke afvises.

*) Kommunisternes hovedorgan. Red.

**) Norges »Aksel Larsen«. Red.

1. maj 1949.

Ved det københavnske af Arbejdernes Fællesorganisation arrangerede stævne i Fælledparken talte bl. a. statsminister Hans Hedtoft og formanden for De samvirkende Fagforbund, Eiler Jensen. — Af de to taler plukker vi:

Hedtoft. Efter at have peget paa, at genopbygningen og forøgelsen af produktionen skal danne grundlaget for de sociale fremskridt, sagde taleren om de af de konservative lancerede rygter om et efteraarsvalg: Det bliver til sin tid vælgerne sag at afgøre, om vi har gjort det daarlige eller bedre end Knud Kristensen og hans mænd. Vi har i den forløbne tid ikke bestræbt os paa at skærpe de politiske modsætninger, men søgt at gennemføre genopbygningen, har akcepteret en mindretalsregerings kaar og har opfordret til samling. Men det er klart, at den dag, hvor en majoritet i Folketinget vil tvinge os til en politik, som vi ikke finder forsvarlig, vil vi ikke tage ansvaret for regeringens fortsættelse, men vil appellere til vælgerne (bifald). Venstres sidste ministerstorm gav jo ikke andet resultat i Folketinget end en af 4—5 dagsordener dokumenteret splittelse i oppositionen, og maaske er den konservative partiformands nyerhvervede tro paa et efteraarsvalg en indirekte følge deraf. Jeg ved det ikke og kan derfor blot sige, at regeringen ikke tilstræber et valg, men efter Venstres ministerstorm og den nye konservative trosbekendelse maa vi være forberedte paa, at det kan komme.

Med henblik paa *Sydslesvig-aktivisternes* seneste virksomhed sagde Hedtoft:

Det seneste, der er kommet frem fra »aktivistisk« side, er, at vi skulde stille krav om, at Sydslesvig foreløbig skulde være et selvstyret omraade i told- og møntunion med Danmark.

Det er efter min mening helt hen i vejret at opstille et saadant krav. Er der virkelig nogen, der tror, efter de erfaringer vi har gjort i de forløbne aar, at der vil være mulighed for at gennemføre et saadant krav? Og mon de, der fremsætter et saadant forslag, blot har gjort et forsøg paa at gennemtænke, hvilke konsekvenser det kunde medføre? Det er en daarlige tjeneste at gøre de dansksindede sydslesvigere at fremsætte saadanne forslag, om hvilke enhver maa vide, at der ikke er den ringeste basis for at faa dem gennemført.

Saa længe vi ikke ved noget afgørende om holdbarheden og varigheden af den sydslesvigske bevægelse, bør der ikke fremsættes statspolitiske krav. For klarheds skyld skal jeg gentage, at regeringen ikke agter at tage noget skridt, der kan blive forpligtende i retning af at tilføre Danmark flere hundrede tusinde tyskere. De aktivistiske kredse her i landet, der nu vender sig saa voldsomt mod regeringen og rigsdagsflertallet, bør betænke, at de selv har et centnertungt ansvar, hvis der er skabt illusioner i Sydslesvig med hensyn til Danmarks holdning.

I stedet for at prøve at sætte splid i det danske folk, skulde man hellere erkende, hvad der er parlamentarisk basis for at samle kræfterne om.

Der er enighed om, at man vil støtte det dansk-folkelige og kulturelle arbejde i Sydslesvig. Der er enighed om, at vi vil medvirke til at sikre de dansksindede fuld ligeret og frihed til at leve deres eget liv. Herom foregaar der for tiden forhandlinger i Kiel, og vi haaber alle, at forhandlingerne vil føre til et tilfredsstillende resultat. Vi følger disse forhandlinger med stor opmærksomhed, og skulde det vise sig, at udviklingen ikke svarer til vore berettigede forventninger, vil regeringen tage stilling til, hvilke skridt det derefter vil være mest hensigtsmæssigt at tage for at tilvejebringe en løsning, som alle parter kan være tjent med.

Der er ogsaa enighed om, at det er meget vigtigt at søge at faa flygtningepresset i Sydslesvig lettet. Ogsaa paa dette punkt beskylder man regeringen for ikke at være tilstrækkelig aktiv.

Spørgsmaalet om flygtningene i Sydslesvig var et af de punkter, der meget indgaaende blev behandlet paa London-konferencen om Sydslesvig i oktober maaned. Vi fik dengang det løfte, at det britiske udenrigsministerium vilde foretage aktive undersøgelser vedrørende muligheden af at sikre en rimelig fordeling af flygtningene i Vesttyskland. Dette løfte har den engelske regering holdt. Den har sat sig i forbindelse med de to andre besættelsesmagter i Vesttyskland, og der er opnaaet enighed om at nedsætte et udvalg til undersøgelse af hele spørgsmaalet om en fornyet fordeling af flygtningene. Udvalget har endnu ikke afsluttet sit arbejde, men det er blevet meddelt, at den franske zone principielt er gaaet ind paa at modtage 300.000 flygtninge fra den amerikanske og den britiske zone, og der er grund til at vente, at en betydelig del vil blive taget fra Sydslesvig og Holsten.

Regeringen har, saasnart vi havde modtaget underretning herom, taget skridt til paany at understrege den betydning, dette spørgsmaal har baade for de dansksindede i Sydslesvig og for Danmark, og vi har indtrængende henstillet, at saa mange som muligt af de flygtninge, der skal flyttes til den franske zone, maa blive taget fra Sydslesvig.

Inden for de rammer, der er afstukket ved Folketingets gentagne beslutninger, og som der har været enighed om hos det store flertal paa Rigsdagen og i Danmarks befolkning, vil regeringen gøre, hvad den anser for muligt og rimeligt for at fremføre de danske ønsker og støtte de dansksindede sydslesvigere i deres kamp for en fri folkelig udvikling.

Jeg maa derfor paa det bestemteste afvise aktivisternes mistænkelige-gørelse af regeringen. Jeg er ganske klar over, at man fra visse hold ønsker at lave rummel og partipolitisk agitation paa denne sag. Det kan ingen hindre, men jeg kan ikke undlade herfra at understrege, at tidspunktet er meget uheldigt valgt, og — det er det afgørende — en saadan fremgangsmaade gavner ikke den ægte danskhed i Sydslesvig.

Eiler Jensen gjorde en sammenligning mellem den frie danske fagbevægelse og fagbevægelsen bag jerntæppet, hvilken sidste ikke kan siges at være fri.

Dansk fagbevægelse satte sig efter krigens ophør visse maal.

4 aar efter at disse maal er sat, kan jeg fastslaa, at dansk fagbevægelse naaede de opstillede maal.

Den frie strejkeret er genindført.

Forligsinstitutionen er genoprettet.

Reallønnen er genrejst.

Tillidsmandsinstitutionen er udbygget ved samarbejdsudvalgene. Maa-ske det største fremskud, fagbevægelsen endnu har gjort, der er indtil nu dannet over 800.

Den fulde beskæftigelse har været en kendsgerning, indtil der nu synes at være svækkelse.

Politisk er der sket forbedringer i sociallovgivningen, trods 2 spildte aar under et venstre-regime.

Enhver kan konstatere, hvorledes situationen bedres langsomt men sikkert.

Med henblik paa de for genopbygningen nødvendige investeringer sagde taleren:

Den tilbageholdenhed over for nyanskaffelser, som industrien indrømmer er tilstede, er og kan ikke begrundes med det saakaldte høje omkostningsniveau.

Hele genopbygningen er baseret paa det private initiativ, men hvis det forpasser tiden, maa samfundet træde til og løse problemerne. Nu har det private initiativ lejlighed til at vise, om det duer til noget.

Men vil det ikke, da er vi i nøje overensstemmelse med vort formaal, naar vi stræber efter at indkorporere det, som for befolkningen eller for store dele af befolkningen har fælles nytte under samfundsstyre, saaledes som vi allerede har for gas, vand, elektricitet, sporveje, jernbaner, hospitaler, sygeforsorg og meget mere.

Naar der er gaaet nogen tid, saa finder man ordningen helt naturlig. Saaledes har befolkningen efterhaanden levet sig ind under samfundsmæssig drift, uden at føle deres personlige frihed angrebet, men tværtimod paa en række omraader føler de sig betrygget, og saaledes vil vi ogsaa fremefter efterhaanden kunne leve os ind under en fælles drift paa en række omraader, hvor det er naturligt.

Maj-resolutionen.

Den paa fællesorganisationernes majmøder vedtagne resolution er saalydende:

Majmødet 1949 bekræfter paany den danske arbejderbevægelses samhörighed med arbejderbevægelsen i den frie demokratiske verden og dens solidaritet med de undertrykte folkemasser i de lande, hvor diktaturet — aabenlyst eller tilsløret — raader, og sender sin broderlige hilsen til arbejdere i alle lande, som sammen med os vil kæmpe for demokratiets og menneskerettighedernes sag og for frihed og fred.

Vi udtaler vor fulde tilslutning til det arbejde, som fagbevægelsen og socialdemokratiet i forening har gjort for at fremme genopbygningen i vort land, og vi peger paa, at vigtige reformer er gennemført baade paa det sociale og det økonomiske omraade, ligesom der med hensyn til sikring af landets selvstændighed og uafhængighed er truffet beslutninger, der mindsker risikoen for landets befolkning.

Vor fælles optræden paa 1. maj-dagen er udtryk for de demokratiske arbejderes vilje til gennem fagbevægelsen og socialdemokratiet at skabe større social tryghed, tryghed i ansættelse og beskæftigelse, forbedring af fabriks- og ferielovgivning, bedre levevilkår samt befolkningens boligbehov dækket.

Vi udtaler vor vilje til at staa sammen om fagbevægelsen og socialdemokratiet og modvirke de kommunistiske splittelsesforsøg, som kun kan virke nedbrydende og opløsende paa vor bevægelses kraft.

Vi opfordrer derfor alle arbejdere til at vende kommunisterne ryggen og lade parolen være: ingen støtte til og ingen deltagelse af organiserede arbejdere i undergravningen af arbejderklassens dyreste interesser.

Vi vil en demokratisk fagbevægelse bygget paa selvbestemmelsesrettens grund, og vi opfordrer alle arbejdere til at være med til at skabe enighed og samling om vore faglige organisationer og det danske socialdemokrati. — For frihed og fred.

Kommunisternes separatmøder

holdtes i København, Aarhus, Odense, Esbjerg, Aalborg, Helsingør og Silkeborg. Af den paa kommunistmødet i København vedtagne resolution citerer vi (efter „Land og Folk“) et par afsnit:

.....
Vi tager afstand fra Atlantpolitiken, som har ført landet ind i krigsmagernes blok og sat landets selvstændighed over styr, og som betyder oprustning, militarisering og øget skatterov, sænkning af den jævne mands levestandard og knægtelse af folkets frihedsrettigheder.

.....
Vi vil bekæmpe Atlantpagten og af al kraft modsætte os, at vort land

skal levere mandskab, materiel og baser for en ny imperialistisk krig mod folk og lande, der er det danske folks sande forbundsfæller i kampen for selvstændighed og fred. Og vi opfordrer alle fredens og fremskridtets tilhængere til at forene deres kræfter for at underminere og sprænge Atlantblokken.

Vi appellerer til alle danske arbejdere om at slutte op i fronten mod Atlantpagt, oprustning og krig, for fred, for Danmarks selvstændighed, for socialisme.

Hvor mange var der i Fælledparken?

Pressens angivelse af deltagelsen i hhv. Arbejdernes Fællesorganisation og i den partikommunistiske særdemonstration i Fælledparken 1. maj bedømmes i pressen saaledes:

	Fællesorganisationens stævne	Kommunisternes møde
Social-Demokraten	150.000	færre end ifjor
Land og Folk	omtales ikke	100.000
Politiken	200.000	50.000
Nationaltidende (siger efter politiets opgivende)	45—50.000	25—30.000

Saa svært er det altsaa aabenbart at bedømme en friluftsforsamlings størrelse!

Dog kunde det tilraades journalisterne at opmaale mødepladserne, for derefter at beregne deltagerantallet efter tætheden i forsamlingen.

Majdagen ude omkring i verden.

Moskva: Flere timer langvarig parade paa den røde plads. Dagens løsen: den røde hær vil aldrig blive brugt til angrebskrig, men kun forsvare freden. Selve militærparaden tog 80 minutter, svært artilleri og gigantiske tanks, bombemaskiner og jagere deltog.

England: Premierminister Attlee i Norwich: friheden kan kun sikres i et ordnet samfund, hvor de blinde økonomiske kræfter bliver kontrolleret i samfundets interesse.

Det britiske arbejderparti troede paa følgende 4 friheder: ytringsfrihed og samvittighedsfrihed, frihed til at vælge sin regering, frihed for den enkelte for undertrykkelse fra den stærkes side, frihed for den enkelte for faatallets økonomiske tyranni.

Vi skaber her i England kollektiv sikkerhed, akkurat som vi i verden forsøger at skabe fred ved kollektiv sikkerhed mod enhver eventuel angriber, erklærede han til slut.

Malmø: statsminister Erlander: det forløbne aars udenrigspolitiske uro havde styrket det svenske folks bestemte vilje til at føre en saadan politik, at enhver mulighed for at betrygge freden og selvstændigheden bevarede. De erfaringer, vi høstede under verdenskrigen, erklærede han, har lært os, at vort forsvar udgør en nødvendig støtte for en saadan politik. Vi har derfor bygget et forsvar op, der indgyder respekt. De nye tekniske hjælpemidler er imidlertid kostbare, og forsvarsudgifterne er allerede nu overordentlig store. Det maa derfor volde alvorlige betænkeligheder under den nuværende økonomiske situation at forøge forsvarsudgifterne gennem nyanskaffelser af vaaben og materiel. Skulde der indtræde en periode af international afspænding, vil en saadan forøgelse forekomme urimelig.

Iøvrigt holdtes majdemonstrationer og -møder i de fleste europæiske og i nogle amerikanske lande.